

แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คอลัฟ ต่วนบุลละ
มาหะมะดารี แวโนะ
มูฮำหมัดราฟิร มะเก็ง

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คอลัฟ	ถ้วนบุละ
ผศ.มาหะมะดารี	แวโนะ
มูฮัมหมัดราฟิ์	มะเก็ง

สนับสนุนโดย
ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน

2560

สารบัญ

สารบัญ	i
บทคัดย่อ	iii
กิตติกรรมประกาศ	v
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
2. คำถามวิจัย	4
3. วัตถุประสงค์การศึกษา	4
4. นิยามศัพท์	5
5. ขอบเขตของการวิจัย	5
6. เป้าหมายและตัวชี้วัด	6
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม	7
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน	14
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม	25
4. วยร่นกับพฤติกรรมการเล่นพนัน	28
5. บริบทสังคมมุสลิมกับการพนัน	32
6. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการพนัน	34
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
8. กรอบแนวคิดการวิจัย	42

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	43
1. พื้นที่ศึกษา.....	43
2. กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง	43
3. การคัดเลือกและการได้มาของกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง.....	44
4. เครื่องมือ/แบบเก็บข้อมูล.....	44
5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	45
7. ข้อจำกัดในการดำเนินวิจัย	45
บทที่ 4 ผลการวิจัย	46
1. บริบทพื้นที่ศึกษา.....	46
2. สถานการณ์ความไม่สงบกับพฤติกรรมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	51
3. ความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการพนันของเยาวชน	54
4. การค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน	71
5. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรง สนับสนุนทางสังคม	75
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	78
1. สรุปผลการวิจัย.....	78
2. อภิปรายผล	93
3. ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก	111
ภาพผนวก ข	117

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชน เพื่อค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชน พบว่า **กลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน** ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในลักษณะครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอิทธิพลของครอบครัวมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก กอปรกับสภาพทางสังคมของชุมชนที่กลุ่มเยาวชนนี้อาศัยอยู่ส่วนใหญ่ชุมชนจะค่อนข้างเข้มแข็งและมีบทบาทสูง โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนา มัสยิดและโรงเรียนตาดีกา ขณะที่การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเลือกคบเฉพาะเพื่อนที่เป็นคนดี อาจจะคบกับกลุ่มเพื่อนอื่นๆ อยู่บ้างในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาก ส่วน**กลุ่มเยาวชนที่เล่นหรือติดการพนัน** ส่วนใหญ่สถานภาพทางครอบครัวที่มีฐานะที่ดี อีกทั้งบทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ส่วนบทบาทของชุมชนยังคงทำหน้าที่ได้ดี เพียงแต่ในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยาเสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนัน ด้วยสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นเช่นนี้ ทำให้การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้มักจะคบหาสมาคมเฉพาะกลุ่มที่เล่นการพนันด้วยกันเท่านั้น สำหรับ**กลุ่มเยาวชนที่เลิกเล่นการพนัน** ส่วนใหญ่มีลักษณะเหมือนครอบครัวของเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่ปัญหาของครอบครัวมีไม่มากนักและยังสามารถประคับประคองกันได้ กล่าวคือ สถาบันครอบครัวยังทำหน้าที่ได้ดี พ่อแม่ให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้เป็นคนดี ค่อยๆ ตัดถอนเน้นของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดและอื่นๆ ส่วนการเลือกคบเพื่อนเยาวชนกลุ่มนี้จะมีการคบเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนโดยไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชนที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนัน เนื่องจากกลไกของสถาบันครอบครัว ได้สร้างมาตรการการกวดขัน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเข้าค่ายจริยธรรมในช่วงฤดูร้อน และการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เคยอยู่ในชุมชนโดยเฉพาะการคบเพื่อน ซึ่งเป็นจุดสำคัญให้เยาวชนได้เกิดการทบทวนตนเอง และสามารถคิดได้ว่าการพนันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี

การค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมจากสถาบันครอบครัว โดยการให้ความรักและความอบอุ่น ด้วยการให้เวลาแก่ลูกๆ จัดกิจกรรมตามวิถีของหลักศาสนา ตักเตือน ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และพูดคุยกับลูกเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวผ่านกิจกรรมที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ส่วนชุมชนและโรงเรียน มีส่วนต่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนไม่น้อย เพราะบาทของชุมชนและโรงเรียนที่ให้คำตักเตือนอยู่ตลอดเวลา แม้จะเป็นในลักษณะภาพรวมของการคำตักเตือนเกี่ยวกับการพนัน แต่ทางโรงเรียนก็

มีมาตรการลงโทษสำหรับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพนันด้วย นอกจากนี้การเลือกคบทั้งในชุมชนและโรงเรียนของเยาวชนก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนัน เพราะเวลาที่เยาวชนมีปัญหาเพื่อนจะเป็นบุคคลที่เข้าใจความรู้สึกของเพื่อนด้วยกัน

ข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม พบว่า

1. โรงเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมที่สามารถเข้าถึงระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยให้มีการจัดกิจกรรมที่เน้นเพื่อนสอนเพื่อน หรือพี่สอนน้อง เพราะความเป็นนักเรียนที่มีวัยใกล้เคียงกันจะมีพฤติกรรมที่เหมือนกัน และเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังกรณีกิจกรรมพบที่เอาแบบอย่างจากหลักคำสอนของศาสนา โดยเฉพาะการจัดฮาลาเกาะฮ์ร่วมกันทั้งกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน และรุ่นพี่รุ่นน้อง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันของเยาวชน จัดค่ายช่วงที่ปิดภาคเรียน เพื่อให้เยาวชนได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งให้มีมาตรการจัดการสำหรับนักเรียนที่เล่นหรือติดการพนันอย่างเข้มงวด พร้อมทั้งต้องมีการติดตามนักเรียนเหล่านี้ โดยให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา

2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ควรเสริมเสริมจัดกิจกรรมถอดแบบอย่างของท่านศาสดาในการจัดการบริหารครอบครัวที่ดี เพื่อเสริมความรู้ในการเลี้ยงดูลูกให้ห่างไกลสิ่งอบายมุขในสังคม

3. หน่วยงานสาธารณสุข ควรให้ความรู้ ด้วยการอบรมพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจอันนำไปสู่ ความอบอุ่นด้วยการใช้เวลากับเยาวชน และสร้างบรรยากาศในบ้านให้มีชีวิตชีวาผ่านกิจกรรมต่างๆ

4. ควรมีหน่วยงานการเยียวยาสำหรับกลุ่มเยาวชนที่ติดการพนัน เพื่อให้เยาวชนได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมโดยปกติ เบื้องต้นควรให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาดูแลและเยียวยากลุ่มคนเหล่านี้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากเยาวชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของเยาวชน ตลอดจนผู้นำชุมชนที่เยาวชนอาศัยอยู่

ขอขอบคุณผู้ประสานงานในพื้นที่ที่ช่วยคัดเลือกกลุ่มเยาวชนในการเข้าร่วมโครงการ และคอยอำนวยความสะดวกแก่คณะผู้วิจัยในการลงพื้นที่ภาคสนามมาตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการวิจัย รวมถึงความร่วมมือเป็นอย่างดีของคนในชุมชนที่เลือกศึกษาในครั้งนี้ด้วย

ขอขอบคุณคณะที่มวิจัย ผศ.มาหะมะดารี แวโนะ (อาจารย์จากมหาวิทยาลัยฟาฏอนี) และ มูฮัมหมัดราฟิ มะเก็ง (นักวิจัยอิสระ) ที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จตามเป้าหมาย

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันที่ได้ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ โดยเฉพาะการให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และมุมมองที่หลากหลาย จนทำให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ งานวิจัยจะไม่สามารถสำเร็จได้เลย หากขาดการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการอำนวยความสะดวกในการทำงานจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยต้องขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

คอลีฟ ต่วนบุละ และคณะ

มกราคม 2561

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันการพนันเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยต่างๆ ในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนจากการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทยในปี 2553 ระบุว่าคนไทยร้อยละ 77.1 เคยมีประสบการณ์เล่นการพนันเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงและสัดส่วนของคนเมืองสูงกว่าคนชนบทในจำนวนนี้เป็นนักพนันที่เป็นเยาวชนคืออายุน้อยกว่า 24 ปีร้อยละ 4.1 หรือประมาณ 1.9 ล้านคนและยังประมาณการจำนวนเด็กและเยาวชนที่เล่นการพนันในปี 2553 ว่ามีจำนวนประมาณ 2.803 ล้านคน (พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ, 2554) ซึ่งจากการสำรวจสถานการณ์การพนันในสังคมไทยล่าสุด ประจำปี 2558 พบว่า คนไทยร้อยละ 77 เคยเล่นการพนันมาแล้ว โดยผู้ที่มีอายุน้อยที่สุดในการเล่นพนันครั้งแรกมีอายุเพียง 7 ปี ร้อยละ 60 เริ่มเล่นพนันที่อายุไม่เกิน 20 ปีและสถานที่เล่นการพนันครั้งแรกๆ มักอยู่ในบ้าน ละแวกบ้าน หรือในโรงเรียน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2558)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนเข้าสู่วงจรการพนันมากขึ้นและกำลังกลายเป็นปัญหาที่ระบอบอยู่ในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลากรของประเทศค่อนข้างหนัก เนื่องจากการพนันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะด้านสมอง เพราะการพนันเป็นเกมที่สามารถทำลายสมองของเด็กและเยาวชนได้อย่างถาวรและพฤติกรรมติดการพนันเป็นความผิดปกติทางจิตชนิดหนึ่ง เรียกว่า “โรคติดพนัน” ซึ่งผู้เล่นการพนันจะมีความทุกข์จากการเล่นพนัน แต่ก็หยุดไม่ได้ยังคงต้องเล่นต่อไป ผลกระทบระยะยาวจากการพนัน สามารถยืนยันว่า การพนันไม่ใช่แค่เกมสนุก แต่เป็นเกมที่สามารถทำลายสมองของเด็กได้อย่างถาวร จากการศึกษาโครงสร้างสมองของวัยรุ่นด้วยการถ่ายภาพเอ็กซเรย์สมองด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI) พบว่า สมองของวัยรุ่นยังพัฒนาไม่สมบูรณ์ซึ่งให้เห็นว่า ช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่ยังขาดความยับยั้งชั่งใจ สมองส่วนหน้าซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผล จะพัฒนาสมบูรณ์ในช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป ถ้าวัยรุ่นหมกมุ่นหรือติดการพนันจะส่งผลให้สมองส่วนหน้าไม่เพิ่มเนื้อสมอง สมองส่วนหน้าจะไม่พัฒนาอย่างถาวรและยังอาจถูกตัดทิ้งเพราะไม่ได้ใช้งาน ส่งผลต่อระบบคิดและพฤติกรรมที่จะติดตัวไปตลอดชีวิต คือ กลายเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่อดทนรอความสำเร็จ หวังได้เงินมาอย่างง่ายๆ และรวดเร็ว ฉะนั้น การพนันจึงเป็นเกมที่สามารถช่วยทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกได้มาก ไม่ว่าผู้เล่นจะอยู่ในสถานการณ์ที่ได้หรือเสีย ดังนั้นเด็กและเยาวชนจึงเป็นช่วงวัยที่มีความเสี่ยงสูงมากที่จะติดการพนันได้ง่ายและถอนตัวได้ยาก ซึ่งสาเหตุที่วัยรุ่นติดการพนันได้ง่ายมีดังนี้ คือ 1) สื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ มีโฆษณามากมายบนโลก

อินเทอร์เน็ตเพียงแค่คลิกก็สามารถเข้าไปใช้บริการได้ 2) เพื่อนเป็นคนแนะนำให้เล่น และวัยรุ่นมีแนวคิดลองเล่นดูดีกว่า 3) ร้อนเงินหรือมีความต้องการวัตถุตามสมัยนิยมสูง และ 4) ปัญหาครอบครัวเกิดจากการที่ต้องการประชดพ่อแม่ หนีออกนอกบ้านและหาเงินใช้เอง บางคนหาทางออกด้วยการไปเล่นพนันทำให้ติดหนี้ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังเข้าถึงแหล่งพนันได้ง่ายด้วย จะเห็นได้จากเยาวชนส่วนใหญ่ที่เล่นการพนันมีสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการพนัน เช่น มีโต๊ะสนุกอยู่ใกล้บ้านและในร้านสนุกเกอร์ก็มักจะมีตู้ม้าอยู่ด้วยเสมอ ในร้านสะดวกซื้อซึ่งตั้งอยู่ทุกหนทุกแห่งก็มีนิตยสารฟุตบอลที่บอกอัตราแต้มต่อสำหรับเล่นพนันฟุตบอล ตามมหาวิทยาลัยมีโต๊ะบอลตั้งอยู่รอบๆ มีเด็กเดินไปบอลไปชวนเล่นพนันบอลถึงในมหาวิทยาลัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้คนทั่วไปรับรู้ แต่ก็ปล่อยให้เกิดขึ้นต่อไป ทำให้เด็กและเยาวชนหลายคนต้องเดินเข้าสู่ด้านมืดของสังคมอย่างไม่มีทางเลือก เหตุการณ์ที่บีบคั้นคือการติดหนี้พนันและถูกข่มขู่ให้หาเงินมาใช้หนี้ ซึ่งเด็กและเยาวชนผู้ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ จึงหาทางออกด้วยการทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย (มธุรดา สุวรรณโพธิ์, 2557) อันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคม

จากปัญหาที่เกิดขึ้นสังคมเราจะปล่อยให้เด็กและเยาวชนหมกมุ่นอยู่กับการพนัน หรือจะหาทางออกซึ่งในประเด็นนี้มีผู้รู้หลายคนได้ให้ความคิดเห็นถึงทางเลือกในการแก้ปัญหา คือ ทำให้การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมายโดยวิธีการต้องมีปราบปรามอย่างจริงจังอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็มีอุปสรรคด้านต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงและเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน หรือควรเลือกทางเลือกที่สอง คือ ทำให้การพนันถูกกฎหมายเพื่อรัฐจะได้นำรายได้บางส่วนมาพัฒนาประเทศและช่วยเหลือสังคมได้ หรือทางเลือกที่สาม คือ การเริ่มต้นแก้ปัญหาที่ครอบครัว โดยคอยดูแลบุตรหลานไม่ให้หลงกลการพนัน ให้ความรู้ความเข้าใจไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อออนไลน์ ควบคุมเวลาใช้งานคอมพิวเตอร์ สอนให้รู้จักเลือกคบเพื่อน เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีที่ฟังดูเหมือนง่ายแต่ก็ยากยิ่ง อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาล้วนแต่จะได้ผลจริงนั้น คงต้องร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยได้ห่างไกลการพนัน รวมทั้งผู้ใหญ่ทั้งหมดในสังคม ไม่ว่าในบ้าน โรงเรียน ชุมชน ภาครัฐหรือเอกชนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง และจริงใจที่ต้องประพาดตนให้เป็นตัวอย่าง สอดคล้องกับที่พูดว่า จะสั่งสอนให้การอบรมเยาวชนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเยาวชนเป็นผลมาจากการกระทำและความไม่รับผิดชอบของผู้ใหญ่ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจแทบทั้งสิ้น (มัสลัน มาหะมะ, 2554) เพราะปัญหาการพนันเป็นปัญหาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกัน ต้องได้รับความรู้เรื่องการเท่าทันการพนัน การป้องกันตนเองจากพิษของการพนันอย่างต่อเนื่อง การเฝ้าระวังและการแจ้งปัญหา และการได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ให้สามารถมีภูมิคุ้มกันได้อย่างสอดคล้องกับวัยและบริบทสังคม

สำหรับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของสถานการณ์ความไม่สงบ ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ประชาชนส่วนใหญ่

จะตกอยู่ในสภาวะของความวอดกลัว หวาดระแวง กังวลในการดำเนินชีวิตประจำวันจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้สังเวยชีวิตของประชาชนไปแล้ว จำนวน 4,171 คน หนึ่งในกลุ่มนี้ คือ เด็กและเยาวชน จำนวน 84 คน และยังมีเด็กและเยาวชนที่ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตอีกจำนวนไม่น้อยที่บิดามารดาเสียชีวิตจากเหตุการณ์โดยไม่มีวันกลับมา (สำนักการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ศอ.บต., 2559) นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยปัญหายาเสพติด และการพนันมีข้อมูลจากรายงานสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน ปี 2551 – 2552 พบว่า เด็กเคยพบเห็นยาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายาเสพติดหาได้ง่าย และสามารถพกพาไปไหนๆ ได้อย่างสะดวก และปัญหาของเด็กที่เล่นและเคยเล่นการพนันก็เป็นประเด็นที่น่าหวั่นวิตกมาหาทางแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการพนันแบบที่เป็นอยู่ แต่ในปัจจุบัน การพนัน online ก็เข้ามามีบทบาทต่อเด็กเป็นอย่างมาก (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน, ม.ป.ป) แม้การรายงานดังกล่าวจัดเป็นข้อมูลเฉพาะของจังหวัดยะลา แต่บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการพนันได้เข้าไปสู่ในกลุ่มวัยรุ่นในทุกมุมของประเทศไทย แม้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลามที่เคร่งครัดในหลักศาสนาห้ามมิให้ไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันก็ตาม

คงต้องยอมรับว่าปัญหาการพนันที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันนี้ นอกจากเกิดจากตัวของเด็กและเยาวชนเองแล้ว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนมากที่เอื้อต่อเด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของการพนัน ในขณะที่เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายจิตใจอารมณ์ซึ่งส่งผลไปสู่การปฏิบัติตัว การแสดงออกหรือพฤติกรรม วัยรุ่นมีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง สนใจสิ่งแปลกใหม่มีความอยากรู้อยากเห็นชอบท้าทายกล้าแสดงออกต้องการความเป็นอิสระจากพ่อแม่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก ต้องการให้สังคมยอมรับชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและชอบทำตามเพื่อนจึงมีโอกาสดูชักชวนจากสิ่งแวดล้อมเข้าไปอยู่ในวงของการพนันได้ ก่อปรกับสาเหตุที่เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเช่นนั้นส่วนหนึ่งมาจากเด็กและเยาวชนขาดการเอาใจใส่ การดูแล การให้คำปรึกษา การตักเตือน และการช่วยเหลือด้านอื่นๆ จากสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน

จะเห็นได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่สังคมควรตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อให้เยาวชนได้มีการปรับตัวกับการเผชิญกับสิ่งใหม่ต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันการสนับสนุนของสังคมสามารถที่จะทำให้เด็กและเยาวชนพร้อมที่จะรับมือกับสิ่งต่างๆ และก้าวเดินต่อไปได้อย่างมั่นใจและเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต ปัจจุบันทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมได้รับความสนใจจากสังคมแต่ มักจะถูกหยิบยกใช้ในการศึกษาที่ด้านสุขภาพเท่านั้น ทั้งที่การสนับสนุนทางสังคมจะมีความแตกต่างกันไปที่สามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานด้านอื่นๆ เพราะโดยทั่วไปความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

ไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านสุขภาพอย่างเดียว แต่โดยความหมายกว้างๆ แล้ว หมายถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลที่ผู้ให้การสนับสนุนได้ให้แก่ผู้รับแรงสนับสนุน ซึ่งแนวคิดนี้มีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการในทุกด้าน และเป็นวัยที่ควรได้รับการเอาดูแล ให้ความสนใจเป็นพิเศษ การได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ ทางวัตถุ และทางด้านข้อมูลข่าวสาร ฉะนั้น แรงสนับสนุนทางสังคมน่าจะเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชนต่อปัญหาการพนัน หากได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน อันส่งผลต่อแนวทางการป้องกันปัญหาการพนันในกลุ่มเยาวชน และจากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ยังไม่มีการศึกษาแรงสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการพนันแต่อย่างใด จึงเห็นควรศึกษาเพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการพนันต่อไป

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภายใต้หัวข้อโครงการ แรงสนับสนุน ทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน ค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน และจัดทำข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนโดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางการป้องกันปัญหาการพนันในพื้นที่อื่นต่อไป

2. คำถามวิจัย

2.1 แรงสนับสนุนทางสังคมช่วยให้เยาวชนไม่เล่นการพนันจริงหรือไม่

2.2 การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชนจะมีส่วนช่วยในการป้องกันปัญหาการเล่นการพนันอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การศึกษา

3.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชน

3.2 ค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน

3.3 จัดทำข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม

4. นิยามศัพท์

4.1 การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่เยาวชนได้รับความช่วยเหลือให้มีความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาการพนัน โดยมีทุนทางสังคมจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ช่วยในการสนับสนุนให้เยาวชนห่างไกลจากการพนัน ในด้านต่อไปนี้

4.1.1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ หมายถึง การที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนด้านการยกย่อง การให้ความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็น ความจริงใจ ให้กำลังใจ ความเอาใจใส่เห็นอกเห็นใจ

4.1.2) การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตักเตือน การให้คำปรึกษา และการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหาก็ได้

4.1.3) การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ หมายถึง การที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนในสิ่งที่มีความจำเป็นทั้งในเรื่องของเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เวลา และสภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

4.1.4) การสนับสนุนทางการประเมิน หมายถึง การที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนด้านการยอมรับและช่วยเหลือให้เยาวชนเข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง รวมทั้งการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเอง และเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่อยู่ในส่วนรวม

4.2 แนวทางการป้องกันปัญหาการพนัน หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ในการแสดงบทบาทและหน้าที่ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชนได้มีความรู้และรู้เท่าทันปัญหาการพนัน

4.3 เยาวชน หมายถึง เยาวชนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งในกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันและไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.4 พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง พื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชน พร้อมทั้งค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน

5.2 ขอบเขตด้านประชากร คือ เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย เยาวชนไม่เล่นพนัน เยาวชนที่เล่นพนัน/ติดพนัน และเยาวชนที่เคยเล่นพนัน

5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

6. เป้าหมายและตัวชี้วัด

6.1 เป้าหมายของผลผลิต

ผลผลิต	ตัวชี้วัด	
	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
1) ทฤษฎีแรงสนับสนุนทาง กับการพนัน	- ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็น การพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่าง แรงสนับสนุนทางสังคมกับการพนัน	-
2) แนวทางการป้องกันปัญหา การพนันด้วยทฤษฎีแรง สนับสนุนทางสังคม	- แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัย หนึ่งที่ส่วนช่วยให้เยาวชนไม่ เกี่ยวข้องกับการพนัน	- ร้อยละ 80 เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อ แนวทางการป้องกันปัญหาการพนัน ที่เกิดจากแรงสนับสนุนทางสังคม
3) รายงานฉบับสมบูรณ์	- บทความตีพิมพ์และเผยแพร่ใน วารสาร	- รายงานวิจัย จำนวน 1 เล่ม

6.2 เป้าหมายผลลัพธ์

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด	
	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
1) มาตรการและนโยบายการ ป้องกันการพนัน โดยการ สนับสนุนทางสังคม	- สามารถนำไปเปรียบเทียบและ นำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นๆ ของ ประเทศ	- ร้อยละ 80 เยาวชนไม่ไปยุ่ง เกี่ยวกับการพนัน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลจากการวิจัยจะทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน พร้อมทั้งได้ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชนนั้น จะมีวิธีการช่วยให้เยาวชนได้ลด หรือเลิกเล่นการพนัน ตลอดจนได้ขอเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียงเพื่อใช้เป็นกรอบคิดพื้นฐานในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเท่านั้น โดยจะไม่ปล่อยให้แนวคิดทฤษฎีเหล่านี้มาครอบงำในการศึกษาวิจัย หากแต่จะให้ความสำคัญกับข้อค้นพบจากปรากฏการณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาในบทนี้คณะผู้วิจัย ได้แบ่งหัวข้อออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม
4. วยรู้กับพฤติกรรมการเล่นพนัน
5. บริบทสังคมมุสลิมกับการพนัน
6. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการพนัน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม

1) แรงสนับสนุนทางสังคม (Social support)

เป็นความจริงที่ว่าคนเราเกิดมาแล้วไม่ได้อยู่คนเดียวในสังคมต้องมีการติดต่อพบปะกับบุคคลอื่นเสมอ บางคนอาจจะใกล้ชิดกันมากบางคนอาจจะใกล้ชิดกันน้อยการติดต่อกันทำให้รู้จักกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์กับคนอื่นหลายคนจนกลายเป็นเครือข่ายทางสังคมขึ้น ซึ่งเครือข่ายทางสังคมเป็นเครือข่ายโยงใยที่แสดงให้เห็นว่าคนนั้นมีการติดต่อสัมพันธ์กับใครบ้างเช่นกับคนในครอบครัวและญาติ เป็นต้น จากคนใกล้ชิดขยายวงกว้างออกไปถึงเพื่อนบ้านเพื่อนที่เรียนหนังสือด้วยกัน เพื่อนร่วมงาน ผู้นำชุมชน เจาหน้าที่สาธารณะสุข และสมาชิกชมรมหรือสมาคมต่างๆ เป็นต้น การได้ติดต่อกันและสื่อสารกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยทำให้มีโอกาสเกื้อหนุนซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือกันบางครั้ง บุคคลหนึ่งอาจจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น แต่บางครั้งอาจจะเป็นผู้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยการสนับสนุนเกื้อกูลกันทำให้เกิดการสนับสนุนทางสังคม

จากการสังเคราะห์ความหมายแรงสนับสนุนทางสังคมสามารถสรุปได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคมหมายถึง การช่วยเหลือเกื้อกูลที่ผู้ให้การสนับสนุนได้ให้แก่ผู้รับแรงสนับสนุนทั้งการติดต่อสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ตัวเขา (Cobb, 1976) เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ (Pilisuk, 1982) รู้สึกที่ดีต่อกัน เข้าใจและเชื่อว่ามีบุคคลความรักความห่วงใยความเอาใจใส่ สนใจความผูกพันซึ่งกันและกันให้การยอมรับในพฤติกรรมซึ่งกันและกัน (Kahn, 1979) นับถือไว้วางใจยกย่องการให้สิ่งของการเงินกำลังแรงคนตลอดจนการให้ข้อมูลป้อนกลับโดยใช้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ และสามารถประเมินตนเอง (House, 1981) เห็นคุณค่าในสิ่งที่ปฏิบัติ การให้กำลังใจเพื่อเป็นเกราะกำบังภัย (WHO, 1986) ที่ผู้ได้รับแรงสนับสนุนจะได้รับโดยคำนึงถึงแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมด้วย (Hubbard, Mulenkamp & Brown, 1984) จนกระทั่งทำให้ผู้ได้รับแรงสนับสนุนหรือแรงผลักดันนั้น (Caplan, 1976) สามารถปฏิบัติไปในทางที่ดี เพื่อดูแลตนเอง

1.1 ประเภทหรือชนิดของการสนับสนุนทางสังคม

การแบ่งประเภทหรือชนิดของแรงสนับสนุนทางสังคมมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม และแบ่งประเภทของการสนับสนุนทางสังคมไว้มากมายในที่นี้ จะกล่าวเพียงบางส่วนที่เกี่ยวข้องและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับประเด็นที่ศึกษาเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ คือ

1.1.1 การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional support) คือ การให้ความพอใจการยอมรับนับถือการแสดงถึงความห่วงใย (House, 1981) ความผูกพันความอบอุ่นใจและความรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Schaefer, 1981) การให้ความรักการดูแลเอาใจใส่การยอมรับเห็นคุณค่าและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Thoits, 1982)

1.1.2 การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) คือ การให้คำแนะนำ การตักเตือน การให้คำปรึกษา และการให้ข่าวสารรูปแบบต่างๆ (House, 1981) ในการแก้ปัญหาหรือการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล (Schaefer, 1981)

1.1.3 การให้การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ (Instrumental support) คือ เป็นการให้ความช่วยเหลือในสิ่งของเงินทองหรือบริการระดับของการให้แรงสนับสนุนทางสังคม (Schaefer, 1981) การช่วยเหลือด้านแรงงานอุปกรณ์ที่จะทำให้บุคคลที่ได้รับนั้น สามารถดำรงบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ตามปกติ (Thoits, 1982) รวมถึงเวลาที่ให้ผู้รับแรงสนับสนุน (House, 1981)

1.1.4 การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล (Appraisal support) คือการให้ข้อมูลป้อนกลับ การเห็นพ้องหรือให้รับรอง ผลการปฏิบัติ หรือการบอกให้ทราบผลถึงผลดีที่ผู้รับได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น (House, 1981)

1.2 แหล่งสนับสนุนทางสังคม

Kaplan, et al. (1977) ได้กล่าวไว้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคมนั้นต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ของแหล่งที่ให้การสนับสนุนคือได้จากคนที่มีความสำคัญต่อคนคนนั้น และคนที่มีความสำคัญดังกล่าวเป็นคนที่อยู่ในเครือข่ายของแต่ละคน (Norbeck, 1982) และจากการศึกษาของ (Kaplan, et al., 1977) พบว่าคนที่ขาดการติดต่อกับคนในสังคมจะทำให้เกิดโรคสังคมแตกแยก คือ เป็นอาการที่ไม่เป็นตัวเองตัดสินใจไม่ได้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่สามารถดูแลตัวเองได้ และในทางตรงกันข้ามคนเราอยู่ในสังคมเมื่อประสบปัญหา มักจะได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากบุคคลในเครือข่ายของบุคคลนั้นๆ ซึ่งจะทำให้ความคาดหวังของแต่ละคนเป็นจริง ฉะนั้น แรงสนับสนุนทางสังคมจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะเมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือมีปัญหา (House, 1981) ได้จำแนกบุคคลที่เป็นแหล่งแรงสนับสนุนทางสังคมไว้ 2 กลุ่มตามลักษณะความสัมพันธ์ คือ

1.2.1 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการหรือกลุ่มแรงสนับสนุนจากแหล่งปฐมภูมิ หมายถึงบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นโดยมีความสัมพันธ์กันตามธรรมชาติ

- บุคคลที่อยู่ในครอบครัวสายตรง คือ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ เครือญาติ คู่สมรส
- บุคคลครอบครัวใกล้ชิด คือ เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน คนรู้จักคุ้นเคย คนที่ทำงานเดียวกัน

1.2.2 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการหรือแรงสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งทุติยภูมิ ถือว่าเป็นผู้ให้บริการทางสุขภาพ หมายถึง บุคคลที่ให้การช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยเกี่ยวข้องกับบทบาทการทำงานหรือวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะการช่วยเหลือที่เฉพาะเจาะจงประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นส่วนใหญ่

- กลุ่มผู้ช่วยเหลือทางวิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวงการส่งเสริมป้องกันรักษาฟื้นฟูสุขภาพของประชาชนโดยอาชีพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาลเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/ทีมสุขภาพ
- องค์กรหรือสมาคมที่ให้การสนับสนุน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเป็นหน่วยชมรมสมาคม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่จัดโดยกลุ่มวิชาชีพทางสุขภาพ คือ สมาคมผู้สูงอายุ เป็นต้น (ครู พระ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งมีความสำคัญในการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและความรู้

1.3 ระดับแรงสนับสนุนทางสังคม

นักพฤติกรรมศาสตร์ชื่อ Gottlieb (1985) ได้แบ่งแรงสนับสนุนทางสังคม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

- 1) ระดับกว้าง เป็นการพิจารณาถึงการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมในสังคมอาจัตได้จากสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ และการดำเนินชีวิตในสังคม
- 2) ระดับกลุ่มเครือข่าย เป็นการมองโครงสร้างและหน้าที่เครือข่ายทางสังคมด้วยการวัดอย่างเฉพาะเจาะจงถึงกลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพกันอย่างสม่ำเสมอ คือ กลุ่มเพื่อนชนิดของแรงสนับสนุนทางสังคมในระดับนี้ คือ การให้คำแนะนำช่วยเหลือด้านวัตถุ ความเป็นมิตรและการสนับสนุนด้านอารมณ์

3) ระดับแคบหรือลึก เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากที่สุด ทั้งนี้เชื่อว่าคุณภาพของความสัมพันธ์ มีความสำคัญมากกว่าปริมาณ คือ ขนาด จำนวน และความถี่ แหล่งของการสนับสนุนทางสังคมนี้ คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีความใกล้ชิดทางด้านอารมณ์มากที่สุด

เช่นเดียวกันพรทิพย์ มาลาธรรม (2553) อธิบายว่า แรงสนับสนุนทางสังคมแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับกว้าง ระดับกลาง ระดับลึก โดยที่ระดับกว้างเป็นการเข้าร่วมในสังคมพิจารณาจากความสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ระดับกลาง เป็นการเน้นถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อน ชนิดของการสนับสนุนในระดับนี้ เช่น การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านสิ่งของ ความเป็นมิตร การสนับสนุนทางอารมณ์และการยกย่อง และระดับลึก เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุดโดยมีความเชื่อว่าคุณภาพของความสัมพันธ์มีความสำคัญมากกว่าปริมาณ บุคคลในระดับนี้ ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวตลอดจนคนรัก เป็นการให้การสนับสนุนทางจิตใจ การแสดงออกถึงความรัก และความห่วงใย

1.4 การวัดแรงสนับสนุนทางสังคม

การวัดแรงสนับสนุนทางสังคมจะใช้ตัวแปรในการวัดตามประเภทหรือชนิดของการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทแรงสนับสนุนทางสังคมตามแนวคิดของตนเอง แต่สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะผู้วิจัยจะใช้ตัวแปรในการวัดตามประเภทหรือชนิดการสนับสนุนทางสังคมของ (House, 1981) เพราะเป็นแนวคิดที่แบ่งประเภทได้ครอบคลุมกับกรอบที่ศึกษา ประกอบด้วย ดังนี้ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนด้านการยกย่อง การให้ความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็น ความจริงใจ ให้กำลังใจ ความเอาใจใส่เห็นอกเห็นใจ 2) การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตักเตือน การให้คำปรึกษา และการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ 3) การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนในสิ่งที่มีความจำเป็นทั้งในเรื่องของเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เวลา และสภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ 4) การสนับสนุนทางด้านการประเมิน หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนด้านการยอมรับและช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง รวมทั้งการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเอง และเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่อยู่ในส่วนรวม โดยเลือกเฉพาะแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมจากสถาบันครอบครัว สถาบันศึกษา และชุมชน ที่น่าจะเป็นสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากการแบ่งการสนับสนุนทางสังคม 3 ระดับ คือ ระดับกว้าง ปานกลาง และลึก ทั้งนี้เพื่อให้เห็นบทบาทและกระบวนการช่วยเหลือที่จะมีส่วนช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนจากปัญหาการพนัน หรือการเชื่อมโยงบทบาทของแต่ละแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคม

2) การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว

ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของมนุษย์ และเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กที่จะตามมาในอนาคต เป็นสังคมที่ประกอบไปด้วย บิดามารดาอันถือว่าเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด สภาพของครอบครัวและบิดามารดา จึงถือว่าเป็นสังคมแห่งแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด การเรียนรู้และปรับตัวทางสังคมของเด็กมิได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแห่งแรกที่เด็กมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดในเบื้องต้นของชีวิตอิทธิพลของครอบครัว จึงมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกของเด็กทั้งกายและใจ ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่สร้างนิสัย ความคิด ความเชื่อถือ ค่านิยมและทัศนคติ (เดชา ศิริเจริญ, 2554) หากครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็งไปด้วย ปัจจุบันปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การไม่รักษานวลสงวนตัว เป็นต้น หากมองย้อนกลับไปจะพบว่าเกิดจากรากฐานครอบครัวที่อ่อนแอ หากสังคมไทยไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว มีการละเลยเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น อนาคตของสังคมไทยจะอ่อนแอลงเรื่อยๆ และจะนำไปสู่ปัญหาตามมามากมาย ซึ่งปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการที่ครอบครัวละเลยไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลลูกหลานทำให้พวกเขาประชดชีวิตด้วยการเสเพลออกมารวมกลุ่มกับเพื่อนจนเกิดพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง พ่อแม่จึงควรให้ความอบอุ่นแก่เด็ก เปิดโอกาสในการพูดคุยกัน ดูแลอย่างใกล้ชิด ประเด็นที่พ่อแม่มักยกมาอ้างว่าต้องทำงานไม่มีเวลาดูแลลูกเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรมการอ้างว่าไม่มีเวลาจึงเหมือนเป็นการผลักภาระความรับผิดชอบให้สังคมฝ่ายเดียว หากพ่อแม่จัดแบ่งเวลาให้ดีและมีเวลาให้กับลูกมากขึ้น เชื่อว่าจะ เป็นเกราะป้องกันประการหนึ่งที่จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เมื่อจะทำสิ่งใดก็จะมีสตินึกถึงพ่อแม่เป็นที่ตั้งเสมอ (อัครสรา สถาพรจนา, 2551) ได้สรุปนิยามของการสนับสนุนจากครอบครัวจากแนวคิดของ House (1985) ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนทางสังคมที่เป็นแหล่งสนับสนุนปฐมภูมิอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของชีวิตเพราะครอบครัวเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันกันตามธรรมชาติ มีความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจมีทัศนคติ และพฤติกรรมที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้มีการดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นแหล่งให้คำปรึกษารวมทั้งมีการพึ่งพิงกันทางเศรษฐกิจสังคม และการปฏิบัติหน้าที่ และมีลักษณะไม่เป็นทางการ ทำให้บุคคลมีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีคนคอยรับฟังให้คำปรึกษาและคอยช่วยเหลือกันและกันการสนับสนุนจากครอบครัว จึงเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมแห่งแรกที่บุคคลได้รับความเต็มใจโดยไม่มีข้อต่อรอง เช่นเดียวกับ (ณาตกรการณ ชยุตสาห์, 2557) กิจการสนับสนุนจากครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวคอยช่วยเหลือกันทั้งในด้านของการเงินและจิตใจกล่าวคือ คอยให้ทุนสนับสนุนจนเจ้ากันมีความผูกพันกันคอยดูแลเอาใจใส่ เกื้อกูลซึ่งกันและกันให้คำปรึกษาให้กำลังใจกันและให้การยอมรับกันโดยปราศจากเงื่อนไข

3) การสนับสนุนทางสังคมจากสถาบันการศึกษา/โรงเรียน

สถาบันการศึกษาเปรียบเหมือนบ้านหลังที่สองของเด็กและเยาวชนที่เป็นสถานที่ให้ความรู้ ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ สอนให้เป็นคนดีรู้จักการใช้ชีวิต ที่เชื่อมโยงจากสถาบันครอบครัว และเมื่อเด็กและเยาวชนเข้าไปอยู่ในระบบการศึกษาแล้ว พวกเขาจะถูกเรียกว่า นักเรียนนักศึกษา ในฐานะเป็นสมาชิกบุคลากรของสถาบันการศึกษา (Danielsan. 2009) ได้เสนอว่า ครูหรืออาจารย์ ครอบครัว และเพื่อนมีลักษณะเป็นแหล่งที่ให้สิ่งเอื้ออำนวยทางสังคมกับนักเรียน นักศึกษา ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และใช้ชีวิตความเป็นนักเรียน นักศึกษาอย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นหนึ่งในตัวแปรที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมของนักเรียน นักศึกษา จึงควรเกิดขึ้นจาก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาจารย์ ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้ทำหน้าที่สอน ผู้ดูแลในศูนย์เยาวชน 2) ครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือญาติพี่น้อง และ 3) เพื่อน ได้แก่ เพื่อนร่วมชั้น เพื่อร่วมวิชาชีพ เพื่อร่วมกิจกรรม ซึ่งสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมของเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นนักเรียน นักศึกษา คือ การที่นักเรียน นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ กับแหล่งเอื้ออำนวยทางสังคมของตนเองซึ่งคือ ครอบครัว เพื่อนและครูอาจารย์ในช่วงเวลาหนึ่งและสามารถตัดสินคุณค่าในเชิงปริมาณของการมีปฏิสัมพันธ์ ความช่วยเหลือ การดูแลเอาใจใส่ความรัก เคารพให้เกียรติถึงข่าวสารข้อมูลทั้งหมดที่นักเรียน นักศึกษาได้รับเหล่านั้นได้

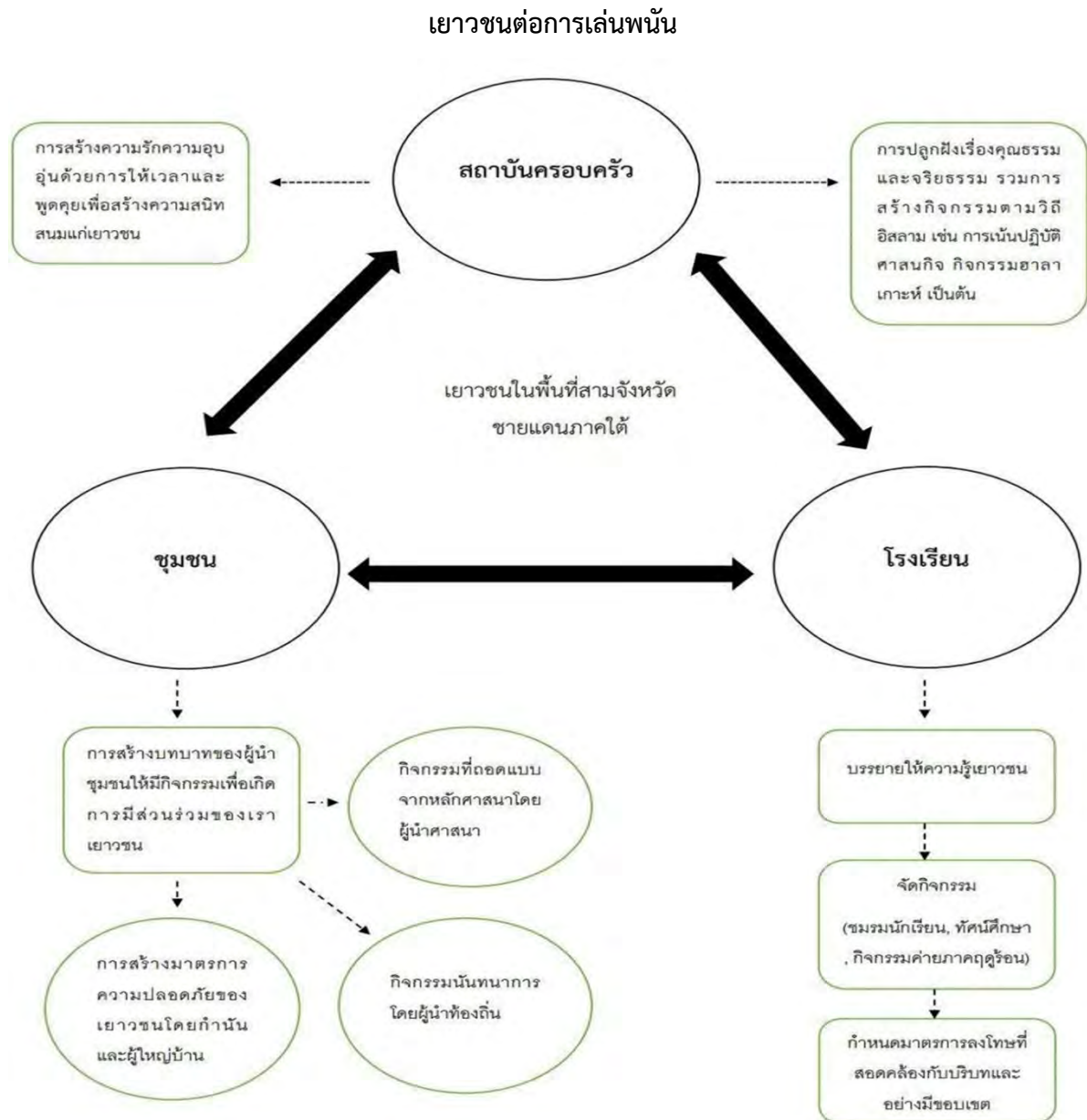
4) การสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

โดยความหมายทั่วไปของชุมชนแล้ว คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกัน โดยมีการพึ่งพาอาศัยกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกของชุมชนแต่ละคนจะมีบทบาทที่แตกต่างกันเพื่อทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคมที่สันติสุข ชุมชนเป็นแหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคม ในฐานะเป็นหน่วยใหญ่ของหน่วยย่อยๆ ที่อยู่ในชุมชน เช่น ครอบครัว โครงเรียน วัด มัสยิด เป็นต้น มีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ศาสนา และผู้นำธรรมชาติ ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิของวัยรุ่น ต้องมีส่วนในการจัดบริการที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสม ร่วมแก้ไขและช่วยหาทางออกให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมที่ทำการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อสภาวะสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ สำหรับการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สรุปความหมายของ แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหรือกลุ่มที่บุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งสิ่งที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือ ได้แก่ ด้านอารมณ์และสังคม ทางด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่ส่งผลต่อแนวทางการป้องกันปัญหาการพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชน แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่มีการ

เปลี่ยนแปลงของพัฒนาการในทุกด้าน และเป็นวัยที่ควรได้รับการเอาดูแล ให้ความสนใจเป็นพิเศษ การได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ ทางวัตถุ และทางด้านข้อมูลข่าวสาร ฉะนั้น แรงสนับสนุนทางสังคมน่าจะเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชนต่อปัญหาการพนัน หากได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน อันส่งผลต่อแนวทางการป้องกันปัญหาการพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

แบบจำลองรูปแบบการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน

2.1 พฤติกรรมการเล่นการพนัน

นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความสำคัญและมีความพยายามที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรม ‘การเสพติด’ ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ และการพนัน อย่างต่อเนื่อง สำคัญของการศึกษามุ่งประเด็นไปเพื่อต้องการให้ทราบถึงปัจจัยกำหนด รวมถึงเหตุผลทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการตัดสินใจของผู้เสพติด ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การวางแผนเชิงนโยบายผ่านการใช้กลไกทางด้านราคา (หมายถึง ต้นทุนการบริโภคที่เพิ่มขึ้น เช่น ภาษี/ค่าธรรมเนียม) หรือกลไกที่ไม่ใช่ราคา (การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ หรือการกำหนดบทลงโทษต่อผู้บริโภค) และนำไปสู่การบริหารจัดการพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนในประเทศให้เหมาะสมต่อไป เนื่องจากการพนันเป็นสินค้าที่มีลักษณะเสพติด ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วปัจจัยทางด้านรายได้จึงมีส่วนอธิบายค่อนข้างน้อย แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมของผู้เสพติดการพนันได้บ่งชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่อาจมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการเล่นการพนันจะประกอบไปด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล (เช่น อายุ เพศ การศึกษา ฯลฯ) ปัจจัยที่เกิดจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม (เช่น ระดับการเล่นการพนันของครอบครัว และเพื่อน) การเข้าถึงแหล่งของการเล่นการพนัน (ความยากง่ายของเข้าถึง และความหลากหลายของการพนัน) และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อความเสี่ยง จะเห็นได้ว่า สาเหตุแต่ละประการล้วนนำไปสู่การเลือกนโยบายที่แตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการเสพติดของผู้เล่นการพนันจึงมีความจำเป็นการจัดทำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันต่อไป

ผลการศึกษาของ (สมประวิณ มั่นประเสริฐ, 2554) เรื่อง “การศึกษาศถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย: การศึกษาเชิงปริมาณด้วยแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์” พบว่า สำหรับคนไทยแล้ว การพนันเป็นสินค้าเสพติดเนื่องจากไม่มีกรณีใดเลยที่รายได้ของผู้เล่นการพนันสามารถอธิบายพฤติกรรมการเล่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษายังระบุว่า ‘ความสุข’ ที่ได้จากการเล่นการพนันมีส่วนสำคัญในการกำหนดว่าบุคคลจะเป็นผู้ที่เล่นการพนันหรือไม่ โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้ที่เล่นการพนันเป็นผู้ที่เกลียดความเสี่ยง และรู้ตัวว่าตนเป็นผู้ที่ติดการพนัน ดังนั้น ผลการศึกษาจึงชี้ไปในทิศทางที่สรุปว่า ผู้เล่นการพนันในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเป็น ‘ผู้เสพติดอย่างมีเหตุผล’ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Becker and Murphy (1988) กล่าวว่า ผู้พนันได้ทำการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าการพนันอย่างมีเหตุผล โดยเปรียบเทียบ ‘ต้นทุนส่วนบุคคล’ ที่เกิดขึ้นทันที (เช่น เงินที่จะเสียจากการเล่นการพนัน หรือต้นทุนค่าเสียโอกาสอื่นๆ จากเวลาที่เล่นการพนัน ฯลฯ) และต้นทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (เช่น การออมและความเป็นไปได้ของการมีสินทรัพย์ที่ลดลงในอนาคต ฯลฯ) เปรียบเทียบกับ ‘ความสุข’ ที่ได้จากการเล่นการพนัน นอกจากนั้น

ยังมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนว่าบุคคลรอบข้าง ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและกลุ่มเพื่อนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดพฤติกรรมการเล่นการพนันของคนไทย

การศึกษายังพบว่า ปัจจัยกำหนดและลักษณะของผู้ที่ ‘เคยเล่น’ การพนัน และผู้ที่ ‘ยังคงเล่น’ การพนันมีความแตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างทางด้านเพศไม่มีส่วนอธิบายว่าบุคคลจะเป็นผู้ที่ยังคงเล่นการพนันหรือไม่ แต่การเป็นเพศชายมีความสัมพันธ์กับการมีประสบการณ์ในการเล่นการพนันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ลักษณะและปัจจัยกำหนดที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อนัยเชิงนโยบายที่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาในส่วนที่ผ่านมารูปได้ว่า นโยบายที่ต้องการป้องกันผู้เล่นใหม่ อาจควรให้ความสำคัญกับประชากรไทยที่เป็นเพศชาย และเริ่มการรณรงค์กับบุคคลตั้งแต่อายุยังน้อย นอกจากนี้ บุคคลที่มีปัญหาทางครอบครัว ได้แก่ กลุ่มคนมีสถานภาพ หม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่ มีแนวโน้มที่จะทดลองเล่นการพนันได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่นๆ และที่สำคัญ เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนกำหนดพฤติกรรมการลองเล่นการพนันของบุคคล ดังนั้น การทำนโยบายรณรงค์เพื่อลดการพนันอาจไม่เพียงมุ่งเป้าไปที่เฉพาะบุคคล แต่อาจเป็นไปในวงกว้างเพื่อสร้างสำนึกให้ผู้ที่เล่นการพนันรู้ตัวว่าตนเองสามารถสร้างปัญหาให้กับคนข้างเคียงในครัวเรือนได้เช่นเดียวกัน (ซึ่งคล้ายคลึงกับกรณีการสูบบุหรี่) สิ่งดังกล่าวอาจช่วยให้การรณรงค์ลดการพนันเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นัยเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เป็นผู้เล่นในปัจจุบัน ควรจะให้ความสำคัญกับทุกเพศทุกวัย โดยกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาควรเป็นกลุ่มที่ได้รับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก และข้อเท็จจริงที่ว่าผู้เล่นพนันคนไทยมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรม ‘เสพติดอย่างมีเหตุผล’ กับการเล่น ดังนั้น การดำเนินนโยบายการเกี่ยวข้องกับการเพิ่มต้นทุนส่วนบุคคลของการเล่นการพนัน (เช่น การเพิ่มค่าปรับ การเพิ่มบทลงโทษ และการควบคุมการเล่นการพนันที่เข้มงวดขึ้น (ซึ่งจะทำให้ Expected Cost ของการเล่นพนันเพิ่มขึ้น) อาจมีส่วนช่วยในการลดการเล่นพนันลง ผลการศึกษาในรายประเภทยังพบว่า การที่ผู้พนันเคยถูกลงโทษจากการเล่นพนันมิได้ทำให้คนดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะลดการเล่นพนันลง ข้อค้นพบดังกล่าวเป็นการเสริมข้อเสนอแนะที่ว่าบทลงโทษต่อการเล่นการพนันอาจยังไม่พอที่จะทำให้ผู้เล่นเห็นว่า ‘ผลเสีย’ มีมากกว่าอรรถประโยชน์ที่ตนจะได้รับโดยเฉพาะการพนันหวยใต้ดิน หวยทุกชนิด การพนันในบ่อน การพนันมวย/มวยตู้ การพนันในบ่อน

ประเด็นสำคัญสุดท้ายเกี่ยวข้องกับผู้รอบข้างที่เป็นเพื่อนสนิท (Peer Effects) ที่มีผลต่อการเพิ่มโอกาสให้บุคคลเป็น ‘ผู้ลองเล่น’ การพนันและการเป็น ‘ผู้ยังคงเล่น’ การพนันในปัจจุบัน ดังนั้น ผลจากการเล่นการพนันไม่เพียงแต่สร้างต้นทุนส่วนบุคคลให้กับผู้ที่เล่นการพนันเท่านั้น แต่ยังสร้างต้นทุนภายนอกทางอ้อม (Indirect External Costs) ให้กับสังคมได้จากการที่มีส่วนช่วยให้บุคคลอื่นกลายเป็นผู้เล่นการพนันไปด้วย โดยเมื่อกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมการเสพติดของบุคคลหนึ่งๆ สิ่งดังกล่าวจะผลักดันให้มีการเสพติดเพิ่มมากขึ้นในระดับประเทศ ในกรณีดังกล่าว กลไกทางภาษีที่จะถูกนำมาใช้เพื่อลดการเสพติดจะต้องมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นมากกว่ากรณีที่ไม่มี Peer Externalities ถึงร้อยละ 50 ดังนั้น ผลของการมี

ต้นทุนภายนอกดังกล่าวอาจก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่มากกว่าต้นทุนส่วนบุคคล นโยบายที่เกี่ยวข้องอาจมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์และสร้างค่านิยมสังคมที่ต่อต้านผู้เล่นการพนันเพื่อลดผลของผลกระทบภายนอกทางลบที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะนโยบายควรมุ่งไปที่กลุ่มผู้เล่นการพนันประเภทฟุตบอล การพนันในบ่อนการพนันกีฬาที่บ้าน

ดังนั้น สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่อาจมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมเล่นการพนัน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่เกิดจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้เล่น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีความเสี่ยงทั้งในทางตรงและทางอ้อมต่อการเสพติดการพนัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าพฤติกรรมการเล่นการพนันไม่เพียงแต่ต้องการให้มีรายได้จากการเล่นการพนัน แต่เพียงเพื่อหาความสุขให้กับตนเองซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ชี้ว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เสพติดการพนัน อันเนื่องมาจากปัญหาทางครอบครัวที่ขาดหายความสุขทั้งที่เกิดจากกลุ่มคนมีสถานะภาพหม้าย หย่า หรือแยกกันอยู่

2.2 พฤติกรรมการเล่นการพนันกับผลกระทบของการเล่นพนัน

สุวิทย์ นิ่มน้อย และคณะ (2529, อ้างถึงใน ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์, 2545) ได้อธิบายไว้ว่า การพนันเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมอื่นๆ อีกหลายชนิด เป็นต้น แบบแห่งความแตกแยก การทะเลาะวิวาท และการประทุษร้ายต่อร่างกาย เพราะต่างฝ่ายต่างก็ใช้เทคนิคและชั้นเชิงเพื่อเอาชนะซึ่งกันและกัน การพนันนำผลร้ายมาสู่ครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงก็คือในกรณีที่เล่นเสียการพนันก็คิดแก้ตัวอยากให้ได้เงินคืนมา บางคนแก้ตัวจนทรัพย์สินสมบัติหมดไป ครอบครัวต้องได้รับความเดือดร้อนในด้านความเป็นอยู่ส่วนผลร้ายในทางอ้อมก็คือ ในกรณีที่บิดามารดาติดการพนัน บุตรย่อมไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือความรักใคร่อย่างเพียงพอจากบิดา มารดา ขาดการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง เป็นเหตุให้เด็กหันเหไปสู่การประกอบอาชญากรรมได้บางคนติดการพนันจนเสียการเสีงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ข้าราชการบางคนติดการพนันจนถึงขนาดมีการคอร์รัปชันเพื่อนำเงินไปเล่นการพนัน เป็นต้น เช่นเดียวกัน สายสุรี จุติกุล (2531) ได้สรุปผลเสียของการพนันไว้ว่า ถ้าการเล่นการพนันได้ประทุติ ติดจนเป็นนิสัยแล้ว จะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองต่อครอบครัวและสังคม ในที่สุดก็จะกลายเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขและเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ

จากการศึกษาของผู้วิจัยดังตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการเล่นการพนัน ล้วนแล้วแต่มีโทษและส่งผลกระทบต่อเนื่อง และในปัจจุบัน การพนันได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกีฬามากขึ้น โดยเฉพาะกีฬาฟุตบอล ที่พบว่ามีการเล่นพนันกันมาก แต่งานศึกษาวิจัยในเรื่องผลกระทบจากการเล่นการพนันฟุตบอลโดยตรง ยังมีไม่มากนัก จากการค้นคว้าทางเอกสารของผู้วิจัยจะนำเสนอผลกระทบจากการเล่นการพนันฟุตบอลที่ผ่านมาได้ดังนี้

ศุภศักดิ์ ตะการรัตนกุล (2540) ได้สรุปผลกระทบที่เป็นปัญหาจากการเล่นการพนันฟุตบอลไว้ดังนี้

1. การพนันฟุตบอลเป็นหนึ่งในธุรกิจผิดกฎหมายที่มีเงินหมุนเวียนมหาศาลจากการเล่นของนักพนัน ตามข้อมูลจากการวิจัยโดยบริษัท ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย จำกัด ประมาณไว้ว่าจำนวนเงินหมุนเวียนในการเล่นการพนันฟุตบอลในปี พ.ศ. 2537 สูงถึง 48,800 ล้านบาท เงินเหล่านี้ถือเป็นเงินนอกระบบซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยได้ไม่มากนักน้อย

2. การเล่นการพนันฟุตบอลนำมาซึ่งผลกระทบทั้งต่อบุคคลและสังคม ในมุมมองหนึ่งอาจมีความเห็นว่าบุคคลที่ต้องรับผลจากการหลงมัวเมาในการพนันนั้น ก็คือตัวผู้เล่นการพนันเองดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาเฉพาะตัวของผู้เล่นการพนัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้จำกัดวงอยู่แต่เฉพาะผู้ที่เล่นการพนันเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายตัวออกไปสู่คนรอบข้างและสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเล่นการพนันฟุตบอลทำลายคน “คน” ซึ่งถือเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศ เมื่อคนเล่นการพนันหลงมัวเมาไปกับการเล่นการพนันฟุตบอลจนถอนตัวไม่ขึ้น ต้องคอยลุ้นว่าได้หรือเสีย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดได้ทั้งความเครียด ความเสื่อมถอยทางสุขภาพจิตสุขภาพกาย จึงกล่าวได้ว่าการเล่นการพนันฟุตบอล รวมไปถึงการพนันทุกประเภทสามารถทำลาย “คน” ได้ทั้งสิ้น ซึ่งถ้าประเทศใดมีคนติดการพนันถึงขั้นร้ายแรงเป็นจำนวนมากแล้ว ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของประเทศนั้น ๆ อย่างแน่นอน

2.2 การเล่นการพนันฟุตบอลก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมโดยส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงาน สถานะทางเศรษฐกิจและครอบครัว จากพฤติกรรมของคนติดการเล่นการพนันฟุตบอลที่ได้กล่าวไว้ในข้อแรก ผลกระทบของการพนันต่อสภาพความคิดและจิตใจของคนเรานั้นย่อมส่งผลเสียต่ออาชีพการงานของคน ๆ นั้น ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ติดการพนันจนไม่เป็นอันทำงาน” ส่วนในด้านของสถานะทางเศรษฐกิจและครอบครัว การที่คนเราเสียเงินไปจำนวนมากกับการเล่นการพนัน ย่อมทำให้เราหมดเนื้อหมดตัวอย่างรวดเร็ว อีกทั้งต้องเสียเวลาจำนวนมากไปกับการเล่นพนัน ย่อมส่งผลกระทบถึงการให้เวลาต่อครอบครัว นอกจากนี้การหมดเนื้อหมดตัวจากการเล่นการพนันฟุตบอลสามารถส่งผลให้ครอบครัวแตกสลายได้

2.3 การเล่นการพนันฟุตบอลสามารถก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา การเล่นการพนันฟุตบอลและการพนันชนิดอื่น ๆ ทุกอย่างมักพัวพันกับปัญหาอาชญากรรมอย่างหนีไม่พ้น เมื่อเงินได้สูญหายไป เพราะการเล่นการพนัน สิ่งติดตามมาเป็นเงาคือ การหลอกลวง ต้มตุ๋น การจ่ายค่าคุ้มครอง การติดสินบน การคอร์รัปชัน และการก่ออาชญากรรมอื่น ๆ อีกมากมาย

สรุปได้ว่า สำหรับบุคคลที่มีพฤติกรรมในการติดการพนัน ส่งผลกระทบอย่างมากตนเองและสังคม โดยรอบ ทั้งในเรื่องขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน การหลอกลวง การคอร์รัปชัน และการก่ออาชญากรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะอาจนำไปสู่ผลกระทบในวงกว้างต่อไปได้

2.3 ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการติดเล่นการพนัน

นักวิชาการและนักวิชาชีพนำเสนอสาเหตุหลักที่ทำให้คนเล่นการพนัน แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าอะไรคือสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้คนๆ หนึ่งติดการพนันได้ ด้วยเหตุนี้การพิจารณาปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การติดเล่นการพนันจึงมีความสำคัญต่อการวางแผนป้องกัน โดยเฉพาะเยาวชนหรือวัยรุ่นในฐานะกลุ่มเสี่ยงที่สังคมจับตามอง สุพร อภินันท์เวช (2555) ระบุถึงปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เยาวชนติดการพนัน ดังนี้

1. อายุน้อย เยาวชนที่อายุน้อยจะถูกชักจูงหรือล่อลวงให้ เข้าไปสู่วงจรพนันได้ง่ายกว่าด้วยความสามารถทางสติปัญญาหรือประสบการณ์ที่มีจำกัดตามวัย หากเริ่มหัดเล่นการพนันตั้งแต่อายุน้อยย่อมมีความเสี่ยงในการติดการพนันมากกว่าผู้ที่เริ่มเล่นพนันตอนอายุมาก ผลสำรวจย้อนหลังกลุ่มผู้ใหญ่ที่ติดการพนันซึ่งก่อปัญหาสุขภาพหรือสังคม พบว่า มีประวัติเริ่มเล่นการพนันครั้งแรกตอนอายุน้อย

2. เพศชาย งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า เพศชายมีความเสี่ยงต่อการติดพนันมากกว่าเพศหญิงอย่างมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลิกลักษณะและความคิดของเพศชายมักชอบการแข่งขันท้าทายมีความเสี่ยง ถ้าได้กล้าเสียมากกว่าเพศหญิงนำไปสู่ความสนใจทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันท้าทายมากกว่าเพศหญิง

3. พันธุกรรม หากเยาวชนคนใดมีพันธุกรรมหรือยีนที่เสี่ยงต่อการติดการพนัน ซึ่งได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษก็อาจมีโอกาสดูดการพนันได้มากกว่า หรือพูดง่ายๆ ว่าการส่งผ่านทางพันธุกรรมของบิดา มารดา หรือบรรพบุรุษสู่เด็กมีผลให้เด็กเล่นหรือติดการพนันได้ หากบิดามารดา เป็นผู้ติดการพนัน ลูกจะมีโอกาสได้รับยีนติดการพนันเช่นกัน ซึ่งการแสดงออกมีอยู่หลายรูปแบบ ได้แก่ ชอบเล่นการพนัน ติดการพนันได้ด้วยตนเอง หรืออาจถูกระตุ้นด้วยสิ่งแวดล้อม ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ติดการพนันง่ายกว่าคนที่ ไม่มียีนติดการพนัน

4. อิทธิพลจากครอบครัว ตัวแบบที่เล่นพนันการมีสมาชิกในครอบครัว ได้ แก่ ปู่ ย่า ตายาย พ่อแม่ ญาติ พี่น้องเล่นการพนัน มีผลต่อการเล่นพนันและติดการพนันในที่สุด ซึ่งงานวิจัยหลายเล่มได้ ผลตรงกันว่า เยาวชนที่เล่นการพนันมักมีคนในครอบครัวเล่นการพนันด้วย และคนที่มีอิทธิพลต่อการติดการพนันมากที่สุด คือ บิดาหรือมารดา หากอธิบายในแง่การเป็นตัวแบบ หรือต้นแบบของเด็ก พ่อแม่ คือ ผู้มีอิทธิพลต่อการถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของเด็กมากที่สุด เด็กที่รู้สึกว่าการเล่นการพนันเป็นเรื่องปกตินั้น เนื่องจากเห็นจนเคยชินหรือเคยเล่นกับคนในครอบครัวหรือไปอยู่ในสถานที่เล่นพร้อมพ่อแม่

5. เพื่อน เมื่อพูดถึงพัฒนาการด้านสังคมของเด็กวัยรุ่นหรือเยาวชนมีการจัดให้ “เพื่อน” เป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก การได้รับการยอมรับหรือการร่วมมือทำกิจกรรมเป็นอย่างมาก จนบางครั้งเราจะได้ยินเรื่องราวที่เป็นช่องว่างระหว่างวัยของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นอยู่เสมอ และลูกมักเลือกปรึกษาเพื่อนหรือหนีไปอยู่กับเพื่อนมากกว่ายอมเชื่อฟังและรับฟังความคิดเห็นของพ่อแม่ หากเด็กไปอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เล่นการพนันหรือมีวิธีแก้ไขปัญหาก็ไม่เหมาะสม เด็กก็มักจะใช้วิธีที่เขาและเพื่อนเรียนรู้กันมาและอาจนำไปสู่การติดพนันใน

ที่สุดโดยงานวิจัยหลายเล่มยืนยันว่าการมีเพื่อนสนิทเล่นการพนันจะทำให้เด็กวัยรุ่นผู้นั้นมีแนวโน้มเล่นการพนันตามไปด้วย

6. บุคลิกภาพใจร้อน ว่าเป็นความหุนหันพลันแล่น ลักษณะบุคลิกภาพที่ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้ ใจร้อน หุนหันพลันแล่น มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ง่ายไม่สามารถดำรงสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้นานๆ เป็นลักษณะของบุคลิกภาพผิดปกติประเภท บี (Cluster B Personality Disorders) ซึ่งโรคทางจิตเวชประเภทหนึ่งจากการศึกษาพบว่า คนที่ติดการพนันมักมีบุคลิกภาพผิดปกติประเภทนี้มากกว่าคนที่ไม่ติดการพนัน ส่วนใหญ่จะแก้ไขปัญหาในแนวทางไม่ค่อยเหมาะสม ไม่คำนึงถึงผลลบที่ตามมาว่า เมื่อเล่นจนหมดตัวจะเป็นปัญหาอย่างไร ต้องวางแผนแก้ไขอย่างไร นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มติดหรือพึ่งพิงอะไรได้ง่ายๆ เช่น การติดเกม ติดเหล้า ติดสารเสพติด ติดเที่ยว ติดผู้หญิง เป็นต้น

7. ฐานะยากจน ผู้ที่มีฐานะยากจนอาจไม่มีโอกาสเข้าไปเล่นการพนันในสถานที่ใหญ่ๆ หรือต่างประเทศซึ่งมีค่าใช้จ่ายมาก แต่เนื่องด้วยแหล่งพนันในประเทศไทยเป็นบ่อนเล็กๆ ที่แอบเปิด บริการซุกซ่อนอยู่ตามชุมชนแออัดหรือแหล่งบันเทิงย่านเศรษฐกิจที่มีผู้คนอพยพจากต่างเมืองเข้าไปอาศัยเพื่อทำมาหากินการพนันจึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตพวกเขาได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในปัจจุบันยังทำให้ระบบพนันออนไลน์ เกิดขึ้นง่าย จับกุมเจ้าของเว็บได้ยาก ค่าใช้จ่ายในการลงทุนน้อย คนจึงติดการพนันง่ายขึ้น เพราะมีความสะดวก ค่าใช้จ่ายต่ำกว่าการเดินทางไปบ่อน ทำให้คนที่มีฐานะยากจนสามารถเข้าถึงการพนัน ผลการวิจัยพบว่าคนที่ ติดการพนันมักเป็นคนที่ มีฐานะยากจนกว่าคนที่ไม่ติดการพนัน เพราะมักคิดว่าการพนันเป็นวิธีหาเงินที่ง่าย แม้ความจริงโอกาสได้เงินจากการพนันมีความเป็นไปได้ น้อยมาก

8. สิ่งแวดล้อมและระบบการพนันออนไลน์ สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยแหล่งอบายมุข ได้แก่ สถานบันเทิงกลางคืน ร้านขายเหล้าเบียร์ ร้านขายบริการทางเพศ หรือแหล่งการพนัน เป็นสาเหตุให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงเข้าไปเล่นการพนันและติดการพนันในที่สุด เพราะเป็นวัยที่มีวุฒิภาว่น้อยกว่าผู้ใหญ่ในการคิดแยกแยะสิ่งควรหรือไม่ควรทำ ชักจูงง่ายหากถูกล่อลวงด้วยรางวัลหรือความสนุกสนานบันเทิง อีกทั้งปัจจุบันบริการในสื่อออนไลน์ ทำให้เยาวชนเล่นการพนันง่ายขึ้น ขณะที่การติดตามกำกับดูแลของผู้ปกครองกลับเป็นไปได้ยาก เพราะเยาวชนมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ตออนไลน์ คล่องแคล่วกว่าผู้ใหญ่ จึงไม่แปลกที่การพนันหลากหลายชนิดจะถาโถมมาสู่ผู้ใช้บริการซึ่งมีเยาวชนรวมอยู่ในนั้น

นอกจากนี้ มธุรดา สุวรรณโพธิ์ (2557) ได้กล่าวว่า เด็กและเยาวชนจึงเป็นช่วงวัยที่มีความเสี่ยงสูงมากที่จะติดการพนันได้ง่ายและถอนตัวได้ยาก สาเหตุที่วัยรุ่นติดการพนันได้ง่ายมีดังนี้ 1) สื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ มีโฆษณามากมายบนโลกอินเทอร์เน็ตเพียงแค่คลิกก็สามารถเข้าไปใช้บริการได้อย่างง่ายดาย 2) เพื่อนเป็นคนแนะนำให้เล่น และวัยรุ่นมีแนวคิดว่าลองเล่นดูดีกว่า 3) ร้อนเงิน หรือ มีความต้องการวัตถุตามสมัยนิยมสูง และ 4) ปัญหาครอบครัวเกิดจากการที่ต้องการประคบพ่อแม่ หนีออกนอกบ้านและหาเงินใช้เอง บางคนหาทางออก

ด้วยการไปเล่นพนันทำให้ติดหนี้ เช่นเดียวกับ ธนาคม พงษ์พิทักษ์และคณะ (2555) ได้ทำการศึกษาทบทวน ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการเล่น การพนัน อันได้แก่ สภาพแวดล้อม ครอบครัว แรงจูงใจจากสื่อ การศึกษา การควบคุมบังคับใช้ กฎหมาย ฯลฯ พบว่า อิทธิพลของสื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งผ่านการชักนำ ของสื่อมวลชน ตั้งแต่ คอลัมน์นิสต์ในหนังสือพิมพ์ ผู้วิเคราะห์และพากย์กีฬาทางสถานีวิทยุ ผู้ดำเนินรายการ วิเคราะห์ การแข่งขันในสถานี โทรทัศน์ ดาวเทียม หรือเนื้อหาข่าวทั่วไปในหนังสือพิมพ์กีฬา ซึ่งเน้นการบอก รายละเอียดอัตราต่อรองของบริษัทรับพนันถูกกฎหมายในต่างประเทศ และการวิเคราะห์ที่เร้าอารมณ์ผู้อ่าน หรือผู้ฟังจนคล้อยตามกับบทวิเคราะห์ที่เสมือนชักชวนให้เข้าไปเล่นการพนันและ ไพศาล ลัมสถิตย์ (2554) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การพนันฟุตบอลผ่านช่องทางออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มาจากการเข้าถึง อินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็วและสะดวกผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่างๆ รวมทั้งจากพฤติกรรมของวัยรุ่นที่รักสนุกและแสวงหาความตื่นเต้นจากการเสี่ยงโชค และการเลียนแบบ เพื่อน รวมทั้ง บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์ (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับข่าวสารกับทัศนคติ และพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ” ยืนยันว่ายิ่งเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับการพนันจากสื่อประเภทต่างๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล และสื่อใหม่มากเท่าใด ยังมี ทัศนคติเชิงบวกและจะเล่นการพนันมากขึ้นเท่านั้นเข้าข่าย “ยิ่งรู้ยิ่งอยากเล่น” และยังพบอีกว่าเว็บไซต์ และเฟซบุ๊ก กลายเป็นสื่อใหม่ที่นักศึกษาใช้เพื่อหาข้อมูลเล่นการพนันมากขึ้น

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนัน

1) ทฤษฎีการเลียนแบบ

Tarde (1904 อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีสร, 2547) กล่าวไว้ว่า เมื่อปัญหาสังคมเกิดขึ้นมันมิได้เกิดขึ้นตาม ลำพัง แต่มีเทคนิคของการกระทำผิดคล้ายกับตามมาเป็นปัญหาลูกโซ่ และได้ตั้งกฎของการเลียนแบบขึ้นมา ซึ่งตามกฎหมายของเขามีข้อสังเกตเป็นการทั่วไปหลายประการ กล่าวคือ

1) คนเรามีแนวโน้มที่จะเลียนแบบแฟชั่นและประเพณีของคนอื่น ตามปกติคนกลุ่มชนที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกันจะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องแฟชั่นและประเพณีอย่างช้าๆ แต่ถ้ากลุ่มที่แตกต่างกันติดต่อกันก็จะ ส่งเสริมให้เกิดการเลียนแบบมากขึ้น

2) ผู้มีฐานะต่ำกว่าจะเลียนแบบผู้มีฐานะสูงกว่า ซึ่งเขากล่าวว่า มีปัญหาสังคมหลายชนิดที่เริ่มเกิดขึ้นใน หมู่ชนชั้นสูง และแพร่ไปในหมู่ชนชั้นต่ำโดยการเลียนแบบ

3) คนเราจะเลียนแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ถ้าหากพฤติกรรมแบบเก่าหลายๆ แบบเกิดขึ้นแย้งกัน เขาเชื่อว่าการเลียนแบบเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง และการเลียนแบบบางอย่างทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น เขา กล่าวว่าปัญหาสังคมจะแพร่ออกไปในลักษณะเดียวกับการแพร่หลายของแฟชั่น และแฟชั่นของในสิ่งที่ผิดต่อ สังคมก็เหมือนกับแฟชั่นของเสื้อผ้าและทรงผม

จากทฤษฎีการเลียนแบบ สามารถกล่าวได้ว่า คนที่เล่นการพนันจากการเลียนแบบผู้อื่น เป็นการเล่นเพื่อระบายความรู้สึกทางจิตใจในทางลบ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ในใจ คนบางคนมีความทุกข์อยู่ในใจแต่ไม่อยากบอกให้ใครรู้เพราะเขามีบุคลิกภาพเป็นคนเก็บกด พูดน้อย ระวังตัว การเล่นพนันจึงเป็นการระบายความรู้สึกได้ตัวอย่างหนึ่ง

2) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน

เป็นแนวคิดของ Sutherland (1947 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2540) ที่พิจารณามุ่งไปที่กลุ่มเพื่อน ประเภทของเพื่อน และลักษณะรวมทั้งพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน สารที่น่าสนใจคือก่อนที่เด็กและเยาวชนจะคบเพื่อนที่กระทำความผิด ตนเองยังไม่มีความคิดโน้มเอียงที่จะกระทำความผิด แต่เมื่อได้รับเพื่อนกระทำความผิดแล้ว จึงได้เรียนรู้ค่านิยม ทศนคติ และกลวิธี เทคนิคที่โน้มน้าวให้กระทำความผิด ในที่สุดจะมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพเป็นคนที่เห็นว่าการกระทำความผิดเป็นของธรรมดา ทฤษฎีนี้มีข้อเสนอที่น่าสังเกตสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เป็นของบุคคลผู้ที่เคยกระทำความผิดมีการเรียนรู้ด้วยการคบหาสมาคม พบปะใกล้ชิด มีปฏิสัมพันธ์กันต่อเนื่อง อิทธิพลที่เกิดจากความสัมพันธ์กันจะทำให้การเรียนรู้มีผลเกิดขึ้นรุนแรงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ขึ้นกับความถี่และกลุ่มเพื่อนจะมีมากเพียงใดในขอบเขต ปริมาณ และคุณภาพของความสัมพันธ์ที่บุคคลนั้นมีต่อกัน ดังนั้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนก็จะแตกต่างกันไปด้วย สารสำคัญที่จะเรียนรู้โดยการปฏิสังสรรค์คือ ทศนคติ ความคิด ค่านิยม ที่ลอกเลียนและเก็บเข้ามาด้วยความสมัครใจ บางครั้งอาจไม่รู้สึกรู้สีกด้วยก็ได้ การให้นิยามความหมายและเจตคติต่าง ๆ ซึ่งมองได้ทั้งลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกฎหมาย และพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมาย

การศึกษาเรื่องกลุ่มเพื่อนนี้ Hirschi (1969 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2540) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมสังคมและสรุปเป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าพฤติกรรมการกระทำความผิดนั้นเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัว ถ้าลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวบกพร่อง ขาดพลังที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจผู้นั้นก็จะมีแนวโน้มไปสู่การเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎเกณฑ์ และหันมาคบค้าสมาคมกับเพื่อน สอดคล้องกับความคิดของนักอาชญาวิทยาคนอื่น ๆ เช่น ไพนอน ศึกษา พบว่า การกระทำความผิดมีสาเหตุมาจากเพื่อน Reckless (1972 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2540) ได้พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ที่กระทำความผิดมีจำนวนถึงร้อยละ 77 มีเพื่อนร่วมกระทำความผิดด้วยถึงร้อยละ 72 การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เล่นพนัน ตามทฤษฎีนี้ซึ่งอธิบายได้ว่าเด็กและเยาวชนจะเล่นพนันตามเพื่อนที่เล่นพนัน เนื่องจากการเล่นพนันจะต้องมีการชักชวนให้ทัศนะ วิธีเล่น เด็กและเยาวชนก็จะเก็บเอาความหมายต่างๆ และค่านิยมต่างๆ ที่นำไปสู่การเล่นพนันจากเพื่อนของเขา ถ้าเพื่อนสนิทที่เล่นพนันเพิ่มมากขึ้น เด็กวัยรุ่นก็มีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันมากขึ้นด้วย ปัญหาการเล่นพนันในหมู่เยาวชนเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ได้รับอิทธิพลจากการคบเพื่อนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญมาก สังคมนั้นยังมีอิทธิพลต่อการเล่นพนันน้อยกว่า การคบเพื่อน เมื่อมีการเปรียบเทียบกัน ผลกระทบจากการคบ

เพื่อนเห็นได้ชัด และเกิดในทางตรงมากกว่า ถ้าเด็กที่คบเพื่อนที่ประพฤติไม่ดีก็จะถูกชักจูงให้ประพฤติผิดได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าความสัมพันธ์ของครอบครัวไม่แน่นนอน พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น และการสร้างเสริมบุคลิกภาพที่ดีพอ เด็กจะหันไปหาเพื่อน ถ้าเพื่อนสนิทคบหาสมาคมกันเป็นประจำและใกล้ชิดติดการพำนั ยาวช่นก็จะรับเอาการพำนัได้เร็วและรุนแรงด้วยความถี่และปริมาณ

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน จากสาระแนวนคิดของ Sutherland เกี่ยวกับทฤษฎีนี้สามารถสรุปสาระที่น่าสนใจเป็นข้อๆ คือ

1. พฤติกรรมการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มิใช่มีมาแต่กำเนิดหรือสืบทอดทางสายเลือดกรรมพันธุ์

2. พฤติกรรมการกระทำความผิดเรียนรู้จากการปะทะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ในกระบวนการติดต่อสื่อสารทั้งคำพูดและกิริยา การกระทำความผิดทางกฎหมายที่ใช้การเรียนรู้เห็นได้ชัด เช่น การขโมยรถ การล้วงกระเป๋า และการปล้น ล้วนเป็นเหตุการณ์ที่ต้องมีการดูแลแบบอย่างการฝึกและมีขั้นตอนในการกระทำผิด

3. การเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการกระทำผิดเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันเป็นการส่วนตัว มากกว่าการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การดูจากวิดีโอ ภาพยนตร์และหนังสือพิมพ์ที่จะมีผลต่อการกระทำความผิด

4. การเรียนรู้การกระทำความผิด ผู้ที่เรียนรู้มีความพอใจที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ถ้าอยู่ในวัยรุ่นก็จะพอใจที่จะละเมิดกฎข้อบังคับของโรงเรียน การหนีโรงเรียน การไ้วผมยาว ใส่กางเกงยาวเกินไปผิดระเบียบขุดนักเรียน เป็นต้น

5. การสมาคมที่แตกต่างอาจแปรเปลี่ยนไปตามความถี่ช่วงเวลา ความรุนแรง หมายความว่าผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับคนที่กระทำผิดมากเพียงใด บ่อยครั้งแค่ไหน และช่วงเวลาที่อยู่ด้วยยาวนานอย่างไร คนๆ นั้นก็จะกระทำความผิดมากเพียงใด ซึ่งเป็นความสัมพันธ์โดยตรงเป็นเหตุและผล ในด้านความเข้มข้นหมายถึง แหล่งที่เป็นแบบแผนของการกระทำความผิดเป็นที่ยกย่องมากน้อยเพียงใด จากผู้กระทำความผิดกล่าวคือ ผู้กระทำผิดมีความรู้สึกนิยมพอใจแบบแผนของการกระทำความผิดถ้ามีมาก โอกาสที่ผู้นั้นก็จะยอมรับและปฏิบัติตามได้ง่าย

6. พฤติกรรมหรือวิธีการกระทำความผิดเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมโดยทั่วไป เนื่องจากพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ถึงเจตนา แต่ก็ไม่ใช่ว่าเมื่อทุกคนมีความต้องการเหมือนกันจะต้องมีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น โจรต้องการเงินจึงขโมย กรรมกรที่ต้องการเงินแต่ทำงานมากขึ้นเก็บออมมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าความต้องการอย่างเดียวกันไม่ใช่ว่าจะต้องกระทำอย่างเดียวกัน ผู้กระทำความผิดจำนวนมากกระทำความผิดด้วยการเรียนรู้เป็นที่น่าสังเกตว่าในการพิจารณาพิพากษาลงโทษ ถ้าเป็นความผิดเล็กน้อยศาล

จะพิพากษาด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปมีโอกาเรียนรู้การกระทำผิดจากผู้ต้องขังในเรือนจำ

3) ทฤษฎีการคาดหวัง

Vroom (อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) กล่าวว่า การจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมจะมีโอกาสประสบความสำเร็จถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าพฤติกรรมนำไปสู่ผลกระทบ ผลกระทบนั้นมีค่าสูงสำหรับเขาและเขาเชื่อว่าตัวเขามีความสามารถอยู่ในระดับที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้ ซึ่งทฤษฎีการคาดหวังต้องทำความเข้าใจอยู่ 3 ประการดังนี้

1. การคาดหวังในความพยายาม - การกระทำ หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้า ถ้าหากตนเองแสดงพฤติกรรมอย่างเต็มที่ที่สุดความสามารถแล้ว จะมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นสูงมากหรือน้อยเพียงใดที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ นั่นคือบุคคลจะเข้าใจว่าพฤติกรรมที่จะต้องทำนั้นมันยากเกินกำลังความสามารถของตนเองหรือไม่ ก่อนที่จะทำพฤติกรรมนั้นออกไป

2. การคาดหวังในการกระทำ - ผลกระทบ หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมว่า ถ้าหากเขากระทำพฤติกรรมนั้นแล้ว เขาจะได้ผลลัพธ์ที่จะเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อตัวเขา

3. ค่าของผลกระทบ หมายถึง คุณค่าหรือความตั้งใจที่ผลกระทบนั้นมีให้แก่บุคคลที่จะต้องแสดงพฤติกรรมนั้นออกไป เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกระทบนั้น แต่ละบุคคลมีการรับรู้ที่แตกต่างกันต่อผลกระทบเดียวกัน เช่น คนบางคนเห็นว่าการแทงพนันฟุตบอลเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อตนเอง จึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการพนันฟุตบอล ส่วนคนบางคนเห็นว่าการพนันฟุตบอลสามารถได้ค่าตอบแทนเป็นจำนวนมากในเวลาอันสั้น เมื่อมีโอกาสจะแทงพนันฟุตบอลทุกครั้ง ดังนั้นแล้วเมื่อพิจารณาที่ผลของกรรมคนประเภทแรกจะไม่เล่นการพนันฟุตบอลและประเภทหลังจะเล่นการพนันฟุตบอลทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

4) ทฤษฎีโอกาสที่จำกัด

Richard Cloward (1960 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2540) เสนอว่าโอกาสที่จำกัดเป็นช่องทางผลักดันให้คนกระทำความผิดกฎหมายได้ คนทุกคนมีโอกาสไม่เท่ากันเมื่อคนแต่ละคนมีความต้องการที่จะบรรลุจุดหมายในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสม สภาพแวดล้อมรอบข้างมีความสำคัญมากถ้าใครก็ตามอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีเช่นบ้านอยู่ใกล้แหล่งการพนัน เมื่อเกิดความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ปึงจัยจากสภาพแหล่งการพนันจะผลักดันให้คน ๆ นั้นมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น คนนั้นจะหาทางเข้าไปเล่นการพนันเพื่อได้เงินมาซื้อสิ่งที่ต้องการ แต่กรณีในทางตรงข้าม คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีการเรียนรู้ที่ดีจากบุคคลใกล้เคียง คนนั้นจะไม่กระทำความผิดกฎหมาย

Richard Cloward ได้เสนอสภาพแวดล้อมซึ่งมีวัฒนธรรมรองที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำความผิดอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. ที่อยู่อาศัยแออัดของชนชั้นล่าง ลักษณะเช่นนี้คือสลัมในบริเวณนี้จะมีบุคคลผู้ที่เคยกระทำความผิดอาศัยอยู่ และอยู่ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มชน มีความเคยชินที่ได้เห็นการกระทำความผิดกฎหมายจนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา เช่น คนในสลัมอาจเห็นคนเสพยาเสพติดอยู่ทั่วไป และขณะเดียวกันบุคคลกลุ่มนี้จะไม่เคยมีโอกาสดูเห็นคนที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและการใช้ชีวิตที่ดีงาม เมื่อได้เห็น ได้ใกล้ชิดกับสิ่งไม่ดีหรือเลวร้าย โอกาสที่จะกระทำความผิดก็มีมาก

2. บริเวณที่ไม่มีความมั่นคงและไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเช่นนี้จะไม่ค่อยมีโอกาสได้ออกไปพบกับสิ่งแวดล้อมภายนอกจึงคุ้นเคยกับการปฏิบัติที่ไม่มีวัฒนธรรมที่ดีงาม บันทัดฐานที่มั่นคง จุดยืนที่จะเป็นหลักยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติ ไม่ได้รับค่านิยมและหลักของการดำเนินที่ถูกต้องชัดเจนที่จะยึดถือเป็นกฎระเบียบและสภาพแวดล้อมเช่นนี้จึงไม่ใช่เขตที่วัยรุ่นจะประสบความสำเร็จในชีวิตตามค่านิยมของสังคม เนื่องจากไม่มีแบบอย่างที่ดีให้เห็นจึงพูดได้ว่าโอกาสของพวกเขาก็ถูกจำกัดนั่นเอง

5) ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ อยู่ภายใต้กรอบทฤษฎีที่นักการสื่อสารมวลชนเรียกกันว่า ทฤษฎีการหนีที่นิยม การวิเคราะห์ในเชิงหน้าที่ของสื่อมวลชนตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมและปรากฏการณ์ในสังคมของมนุษย์ต่างก็เกี่ยวข้องในเชิงหน้าที่ กล่าวคือ มีการเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบทั้งลูกโซ่และแบบวงจร ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์จึงอาจอธิบายได้ว่า เกิดจากความต้องการ ซึ่งความต้องการของแต่ละคนจะมีที่มาจากต่าง ๆ กัน พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของบุคคลจะเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการอันเกิดจากพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคลและประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ทางสังคม

Katz ,E.and other (1974 อ้างถึงใน ญัฐวัฒน์ กาญจนบุษย์, 2547) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อของผู้รับสาร โดยสร้างข้อความแสดงความต้องการและวัดระดับความพอใจที่ผู้รับสารได้รับจากสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) สภาวะสังคมและจิตใจที่มีผลต่อ 2) ความต้องการของบุคคลซึ่งนำไปสู่ 3) การคาดคะเนเกี่ยวกับ 4) สื่อและแหล่งที่มาของสาร การคาดคะเนนำไปสู่ 5) ความแตกต่างในการใช้สื่อและพฤติกรรมอื่น ๆ ของแต่ละบุคคล ยังผลให้เกิด 6) ความพอใจจากการรับสื่อ และ 7) ผลอื่น ๆ ที่ไม่ได้คาดหมายมาก่อน ซึ่งลักษณะการใช้ประโยชน์จากสื่อจะแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ ความตั้งใจ ความต้องการและความพึงพอใจของตนเองและได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสังคมที่มีบทบาทในการกำหนดความต้องการและความพึงพอใจของแต่ละคน ไว้ดังนี้

1. บุคคลได้รับแรงกดดัน ความตึงเครียด ความขัดแย้งทางสังคม ทำให้ต้องผ่อนคลายความเครียดด้วยการบริโภคสื่อ

2. สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมกระตุ้นให้แต่ละบุคคลต้องตระหนักถึงปัญหาทำให้บุคคลต้องแสวงหาข่าวสารจากสื่อ

3. โอกาสที่ปัจเจกชนบุคคลจะได้รับการตอบสนองความพึงพอใจใน ตามความต้องการจากสถานการณ์ สังคมนั้นมีน้อยมาก ดังนั้นสื่อจึงเป็นตัวเสริมหรือทดแทนบริการต่าง ๆ ที่หายไป

4. การบริโภคข่าวสารจากสื่อ ทำให้สอดคล้องกับค่านิยม การเป็นสมาชิก และการเสริมย้ำความเชื่อของสังคม

5. สถานการณ์ทางสังคมจัดขอบเขตของความคาดหวังและความคล้ายคลึงกัน ดังนั้นการเปิดรับสื่อจะเป็นตัวสนับสนุนการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในสังคม

จากทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจสามารถนำมาอธิบายได้ว่า การบริโภคสื่อ นั้น ผู้บริโภคจำเป็นต้องแยกแยะว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อดีหรือไม่ดี กล่าวคือ อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน ปัจจุบันได้ถูกเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมมวลรวม ที่พึ่งพากลุ่มมวลชนในการประกอบการ ฉะนั้นจึงต้องนำเสนอข้อมูลที่หลากหลายชวนติดตาม เพื่อครอบคลุมทุกๆ กลุ่มมวลชน ซึ่งเป็นช่องทางให้อบายมุขอย่างการพนันฟุตบอล เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ต้องนำเสนอเพื่อการขยายตลาดทางด้านการธุรกิจ

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม

Zimbardo (1977) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ คือ ถ้ามีความรู้ และความเข้าใจทัศนคติก็จะมีเปลี่ยนแปลง และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงย่อมทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงตามมา ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบต้องมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้น หากต้องการให้บุคคลเกิดการยอมรับที่จะปฏิบัติสิ่งใด จำเป็นต้องให้บุคคลนั้นมีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเสียก่อนทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับ 3 ตัวแปร คือ ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) การยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารหรือเรียกสั้นๆ ว่า “KAP” โดยอธิบายบทบาทของสื่อมวลชนว่าเป็นตัวแปรต้นที่ นำการพัฒนาเข้าไปสู่ชุมชนได้ และอาศัย KAP เป็นตัวแปรตามในการวัดความสำเร็จของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ด้วยเหตุนี้สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในสังคมทราบว่าขณะนี้สังคมมีปัญหาอะไร เมื่อประชาชนรับทราบข่าวสารนั้นๆ ย่อมก่อให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมต่อไปซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นลูกโซ่ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2553)

ความรู้ (Knowledge)

การเรียนรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์ เมื่อการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าถูกจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความทรงจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ความรู้จึงเป็นความจำที่ผ่านการเลือกสรร สอดคล้องกับให้สภาพจิตใจของแต่ละบุคคล รวมทั้งเป็นกระบวนการภายในที่ผู้อื่นรับรู้ได้ จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตโดยตรง อนึ่งผลกระทบเชิงความรู้ ที่มีต่อผู้รับสารนั้น อาจมีสาเหตุมาจาก 5 ประการ คือ

1. การตอบข้อสงสัย การสื่อสารมักสร้างความสับสนให้ กับสมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงมักแสวงหาสารสนเทศโดยการอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบข้อสงสัยและความสับสนของตน
2. การสร้างทัศนคติ ผลกระทบเชิงความรู้ ต่อการปลูกฝังทัศนคติ ส่วนมากนิยมใช้ กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติ ให้คนยอมรับการแพร่ นวัตกรรมนั้นๆ ในฐานะความรู้
3. การกำหนดวาระ เป็นผลกระทบเชิงความรู้ ที่สื่อเผยแพร่ออกไปเพื่อให้ ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่ สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชนและค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสรรสารสนเทศนั้น
4. การเพิ่มพูนระบบความเชื่อ การสื่อสารสังคมมักจะเผยแพร่ ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ต่างๆ ไปสู่ประชาชนจึงทำให้ผู้รับสารรับทราบระบบความเชื่อถือที่ หลากหลายและลึกซึ้งไว้ ในความเชื่อของตนมากขึ้นเรื่อยๆ
5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม ความขัดแย้งเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติ ของสังคม สื่อมวลชนที่ นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจค่านิยมชัดเจนขึ้น

ทัศนคติ (Attitude)

เป็นดัชนี ชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้ สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคติดีมีรากฐานมาจากความเชื่อที่ อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นพรมแดนเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับพฤติกรรม นอกจากนี้ยังเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือ ไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง โดยเชดส์คีย์ โกวาลิธี (2520:) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆเป็นผลต่อเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ตลอดจนเป็นตัวกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งทั้งการสนับสนุนหรือการคัดค้านก็ได้

Katz and Stotland (1959) ได้จำแนกองค์ประกอบของทัศนคติไว้ 3 ประเภทย่อยด้วยกันคือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ความเข้าใจ
2. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม

โดยองค์ประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจนับว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และองค์ประกอบนี้จะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคลซึ่ง แสดงออกในรูปแบบแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้ของความรู้สึกที่มีต่อวัตถุหรือปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นสำคัญ นอกจากการจำแนกองค์ประกอบของทัศนคติออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมยังสามารถพิจารณาทัศนคติ โดยมุ่งเพียงองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งมีแกนกลางอยู่ที่การประเมิน โดย Thurstone (1946) นิยามว่าทัศนคติหมายถึงระดับความเข้มข้นของอารมณ์ ความรู้ สึกเชิงบวก (สนับสนุน) หรือเชิงลบ (ต่อต้าน) ซึ่งได้จากการประเมินในจิตใจ ทั้งนี้อารมณ์ ความรู้สึกเชิงบวก ได้แก่ การชอบพอ การปกป้อง หรือการทำให้ส่วนอารมณ์ความรู้สึกเชิงลบ ได้แก่ การเกลียด การไม่ชอบ การทำลายหรือมีปฏิกิริยาต่อต้านไม่เพียงเท่านั้น นักวิชาการส่วนหนึ่งให้ ความเห็นว่า “แหล่งข่าว” คือปัจจัยที่ทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียว กลุ่มบุคคลหนังสือพิมพ์ วิทยุหรือโทรทัศน์โดยทั่วไปแหล่งข่าวต่างๆจะมีลักษณะแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถความดึงดูดความสนใจ ความคุ้นเคยความเป็นมิตรจากการศึกษาพบว่าแหล่งข่าวที่มีความสามารถมีความคุ้นเคยสามารถดึงดูดความสนใจและมีอำนาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมากกว่าแหล่งข่าวที่ไม่มีคุณสมบัติข้างต้นส่วนองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เนื้อหาข่าวสาร (ครอบคลุมถึงภาษาความยากง่ายคำที่ใช้ ฯลฯ) และตัวผู้รับสารก็เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่นกัน (สุภาพงษ์ ระรวยทรง, 2535)

พฤติกรรม (Practice)

เป็นการแสดงออกของบุคคลซึ่งมี พื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการที่บุคคลมี พฤติกรรมแตกต่างกันก็เนื่องมาจากมีความรู้และทัศนคติแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนั้นเป็นผลสืบเนื่องจากการเปิดรับสื่อและการแปรความสารที่ตนได้รับจนนำไปสู่ประสบการณ์สัมผัสที่แตกต่างกันไม่เพียงเท่านั้น พฤติกรรมที่ ถูกโน้มน้าวด้วยการสื่อสารยังเกิดขึ้นได้ทุกระดับตั้งแต่ปัจเจกชนจนถึงระดับสังคม โดยอาศัยวิธีการต่างๆได้แก่ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

1. การปลุกเร้าอารมณ์ เพื่อให้เกิดความตื่นตัวสนใจในการติดตามไม่ว่าด้วยภาพหรือเสียง เช่น บรรยายภาคในการประกาศปฏิวัติรัฐประหาร

2. การเห็นอกเห็นใจ ด้วยการแสดงความอ่อนโยนความเสียสละและความกรุณาปราณี บางครั้งการยอมแพ้อาจโน้มน้าวใจให้ผู้คนยอมรับได้เช่นกัน ยกตัวอย่างคนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ เพราะเห็นผู้สมัครคนนั้นถูกโจมตีจากผู้สมัครคนอื่น ๆ

3. การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างขึ้นเพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธาและเป็นแบบอย่างการปฏิบัติแก่ผู้รับสารเช่น วิธีของการโฆษณาที่ว่า“เอกลักษณ์ของเอกบุรุษ”

4. การให้รางวัล เช่น การลด แลก แจก แถม ในโฆษณาเพื่อจูงใจให้เลือกซื้อสินค้าอื่น ๆ ทั้งนี้ ผลของการโน้มน้าวด้วยวิธีการข้างต้นจะก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐาน 2 แบบคือ

1. กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆหรือให้มีพฤติกรรมต่อเนื่อง
2. หยุดยั้งพฤติกรรมเก่าๆ โดยการกระตุ้นและการหยุดยั้งถือเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่นำไปสู่พฤติกรรมอื่นๆ ตามมา เช่น การตัดสินใจฉ้อโกงประเด็นปัญหาการจัดหายุทธวิธีดำเนินงานและการสร้างพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม

Nancy E. Schwartz (อ้างถึงใน ดานินท์ กิจนิชี, 2540) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลว่าเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติตัวใน 4 รูปแบบ คือ

1. ทัศนคติเป็นตัวกลางที่ทำให้ เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติดังนั้นความรู้จึงมีความสัมพันธ์กับทัศนคติและมีผลต่อการปฏิบัติ
2. ความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กันทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา
3. ความรู้และทัศนคติต่างทำให้เกิดการปฏิบัติได้โดยที่ความรู้และทัศนคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน
4. ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม มีความเชื่อมโยงสลับกันไปมา เพราะการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้นั้น ขึ้นอยู่กับความรู้ที่ได้รับรู้จากข้อมูลที่เป็นจริงและได้ผ่านการเลือกสรรสู่ความเชื่อในจิตใจ แล้วส่งผลให้ทัศนคติที่เปลี่ยนและพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ฉะนั้นความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมมีส่วนในการสนับสนุนอย่างมากที่ให้เยาวชนห่างไกลจากการเสพติดการพนัน และมีส่วนช่วยให้คณะผู้วิจัยได้เห็นแนวทางอีกหนึ่งมิติในการป้องกันการพนันดังกล่าว

4. วัยรุ่นกับพฤติกรรมการเล่นพนัน

4.1 วัยรุ่นคือใคร?

วัยรุ่น เยาวชน คนหนุ่มสาว คือคำที่มักใช้แทนสลับกันไปมา ในแวดวงการศึกษาวัยรุ่น ขอบเขตความหมายของคำว่า วัยรุ่น เยาวชน หรือ คนหนุ่มสาว เอาเข้าจริงๆ จึงมักกำหนดขึ้นจากเงื่อนไขทางสังคมที่แวดล้อม มากกว่า อายุขัยทางชีววิทยา อย่างไรก็ตาม คำว่า วัยแรกเริ่ม วัยรุ่นเยาวชน คนหนุ่มสาว ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงการใส่ใจต่อเงื่อนไขที่เฉพาะเจาะจงของช่วงวัยหรือการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจในช่วงอายุหนึ่งๆ ที่ยังจะต้องพิจารณากันไปในบริบททางสังคมหนึ่งๆ เช่นคำว่า ยุวชนทหาร หรือ คุณแม่ยังสาว คือคำที่มีความหมายเชิงสังคม มากกว่าความหมายทางชีววิทยา กล่าวคือสิ่งที่สังคมให้ความหมาย ต่อพฤติกรรม หรือ

การกระทำของ คนหนุ่มสาว จะต้องพิจารณาไปตามเงื่อนไขทางสังคมการเมืองชุดหนึ่งๆ เช่น ในทำนองเดียวกันกับคำว่า แรงงานเด็ก (ซึ่งขึ้นอยู่กับว่ากำลังใช้เกณฑ์อะไรของใครมากำหนด และจากพื้นฐานของสังคม วัฒนธรรม หรือศาสนาอะไร) ความหมายของคำว่า ผู้เยาว์ ในสังคมของคนอังกฤษนั้นมีส่วนอย่างสำคัญต่อการที่เพศวิถีของเยาวชนถูกตีความว่าเป็นที่เข้าใจ และให้อรรถาธิบาย โดยผู้ให้การศึกษาทางด้านเพศ และผู้ให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยจากการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น (West, 1999) ขณะที่วัยรุ่นบางกลุ่ม เช่น วัยรุ่นชนชั้นล่างในอังกฤษยุคสังคมอุตสาหกรรมตอนปลาย อาจจะไม่เคยมีประสบการณ์ หรือมีโอกาสก้าวผ่านช่วงเวลาที่เรียกว่าช่วงวัยรุ่น (ซึ่งในหลายๆ สังคมถือเป็นช่วงสำคัญของชีวิต) ทั้งนี้เนื่องจากเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และแรงกดดันเชิงโครงสร้างต่างๆ (เช่น สงครามโลก) ที่นำพาพวกเขาก้าวผ่านช่วงเวลาของวัยรุ่นหนุ่มสาว หรือการเติบโตเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ไปอย่างรวดเร็ว กลายเป็นผู้ใหญ่ที่เต็มไปด้วยภาระต่างๆ

อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่า คำว่า วัยรุ่น หรือช่วงวัยรุ่นในตัวของมันเองหมายถึง การเติบโต กำลังจะก้าวผ่าน หรือสถานะที่ยังไม่บรรลุหรือสำเร็จขณะที่คำว่า ผู้ใหญ่หรือการเป็นผู้ใหญ่นั้นมีนัยหมายถึง การทำสำเร็จหรือความสำเร็จสิ้นสมบูรณ์ช่วงวัยรุ่นหรือวัยรุ่นหนุ่มสาว จึงถูกมองว่า คือช่วงเวลาเตรียมการสำหรับการกลายเป็นผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ทั้งทางด้านการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและการเปลี่ยนผ่าน (สถานภาพ) ทางสังคม แนวคิดดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ที่เชื่อว่า ช่วงวัยรุ่น นั้นมีลักษณะเป็นสากล สามารถที่จะเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมได้ ภายใต้แนวคิดนี้ ที่ผ่านมาการศึกษาของนักมานุษยวิทยา จึงมุ่งที่จะศึกษากระบวนการต่างๆ ที่ร่างกายและจิตใจของวัยรุ่นถูกหล่อหลอม ชัดเจน เพื่อเตรียมการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ในระบบสังคมวัฒนธรรมหนึ่งๆ แม้จะนับจากช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา แนวการศึกษานี้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ทว่าคุณูปการของแนวศึกษาดังกล่าวก็คือ การทำความเข้าใจช่วงวัยรุ่น ในฐานะที่เป็นขั้นตอนหนึ่งในพัฒนาการทางด้านจิตวิทยาและชีววิทยาของปัจเจกบุคคล และการสนับสนุนทฤษฎะที่ว่าอัตลักษณ์หรือตัวตนนั้นเป็นเรื่องเชิงกระบวนการ มากกว่าจะเป็นสถานะหยุดนิ่ง (วสันต์ ปญญาแก้ว และคณะ, 2559)

4.2 วัยรุ่นกับช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนผ่านในสถานะสมัยใหม่

ผลกระทบจากการพัฒนา การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สถานะสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในสังคมแบบจารีตที่มีต่อคนหนุ่มสาวนั้นเชื่อกันว่ามีส่วนอย่างสำคัญต่อการสร้างแรงกดดันทางจิตวิทยาที่จะมีต่อวัยรุ่น โดยเฉพาะการที่พวกเขาต้องเผชิญกับสถานะ “วิกฤติอัตลักษณ์” ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในสังคมจารีตไปสู่สถานะสมัยใหม่นั้น ส่งผลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวพันไปกับกระบวนการชัดเจนทางสังคม และพิธีกรรม หรือกระบวนการขั้นตอนต่างๆ

ที่ทำหน้าที่ประคับประคองการเปลี่ยนผ่าน จากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการเสื่อมสลายของจารีตดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถาบันครอบครัว ภาวะกดดันทางเศรษฐกิจ การแพร่กระจายของบริโภคนิยม การเปลี่ยนแปลงจากสังคมจารีตประเพณีไปสู่สังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว ยังอาจนำไปสู่การก่อตัวขึ้นของปรากฏการณ์สังคมอื่นๆ ตามมา เช่น การแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าสู่วัยศึกษา การสอบเข้ามหาวิทยาลัย บริโภคนิยมและการเลื่อนฐานะทางสังคม เหล่านี้อาจกลายเป็นที่มาของปัญหาสุขภาพจิต โรคซึมเศร้า จนไปถึงแนวโน้มการฆ่าตัวตาย ในกลุ่มวัยรุ่น หรือภาวะกดดันเหล่านั้นอาจ “แปรรูป” กลายเป็นพฤติกรรมความก้าวร้าว เก็บกด ตีดยา หมกมุ่นทางเพศ ก่อวัฒนธรรมต่อต้านและการใช้ความรุนแรง (ทั้งในและนอกสถานศึกษา) รวมจนไปถึงเข้าลัทธิเป็นสมาชิกเด็กแก๊ง “เด็กแนว” จนไปถึงวัฒนธรรมแฟนคลับนานาสารพัน (วสันต์ ปัญญาแก้ว และคณะ, 2559)

สำหรับนักมานุษยวิทยาชีวิตวัยรุ่น จึงถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อหรือครั้งๆ กลางๆ ระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถสังเกตศึกษาได้ในเกือบทุกๆ วัฒนธรรม ซึ่งมักจะกำหนดช่วงเวลานี้ขึ้นผ่านพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (Van Gennep, 1960) แต่เดิมงานศึกษาของนักมานุษยวิทยาจำนวนไม่น้อย จึงมักสนใจวิเคราะห์หลักไวกทางวัฒนธรรมหรือพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านในฐานะที่เป็นตัวกำหนดและสร้างความหมายให้กับช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตวัยรุ่น อย่างไรก็ตามในสภาวะสมัยใหม่การมุ่งพิจารณาพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (จากวัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่) เริ่มมีข้อจำกัด ทั้งการเสื่อมสลายของพิธีกรรมนั้นๆ เอง และการที่ไม่อาจสะท้อนให้เห็นหรือทำความเข้าใจ วิถีทางอื่นๆ ที่อาจปฏิบัติแบบเป็นไปเองของวัยรุ่น รวมไปถึงกระบวนการทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ประกอบสร้างขึ้นมาจากในอันที่จะช่วยประคับประคองพวกเขาให้ก้าวผ่านช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ ต่อมานักมานุษยวิทยารุ่นหลังที่สนใจศึกษาวัยรุ่นจึงได้ขยายมุมมองความสนใจที่มีต่อวัยรุ่นศึกษาจากการพิจารณาชีวิตวัยรุ่นในฐานะที่เป็นช่วงวัยของการเปลี่ยนผ่านมาสู่การมองวัยรุ่นในฐานะที่เป็นกลุ่มวัฒนธรรม หรือชีวิตวัยรุ่นก็คือวิถีชีวิตแบบหนึ่ง การศึกษาของนักมานุษยวิทยาในแนวนี้นุ่งเน้นการตีความทำความเข้าใจประสบการณ์ของวัยรุ่นการแสวงหาตัวตนรวมถึงปฏิบัติการทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่พวกเขาแสดงออก หรือประกอบสร้างโลกของพวกเขาขึ้นมาจากมุมมองของวัยรุ่นเอง

4.3 วัยรุ่นกับพฤติกรรมการเล่นพนัน

เมื่อพิจารณากลุ่มเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันในประเทศไทย จากผลการสำรวจพฤติกรรมการเล่นพนันของเด็กเยาวชน พบว่า เด็กก่อนมัธยมศึกษาเล่นพนันบอลล้อยละ 6.64 หวายนดินร้อยละ 6.25 และส่ง SMS ซิงโซคร้อยละ 32.01 ส่วนเด็กมัธยมศึกษาพบพฤติกรรมการเล่นพนันบอลล้อยละ 18 หวายนดินร้อยละ 20 และส่ง SMS ซิงโซคร้อยละ 33 ผลสำรวจแสดงตัวเลขให้เห็นว่า การพนันได้เข้ามาพัวพันในชีวิตของเด็กมากขึ้น ซึ่งน่าเป็นห่วงมาก เพราะสถิติของแต่ละระดับชั้นการศึกษาแสดงสัดส่วนการเกี่ยวข้องในแต่ละประเภทการเล่นพนันที่สูงขึ้น และผลการสำรวจยังกล่าวถึงสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก

สภาพแวดล้อมของชุมชน กลุ่มเพื่อน รวมไปถึงครอบครัว ซึ่งครอบครัวที่มีพ่อแม่หรือญาติพี่น้องติดพันนั้น ล้วนส่งผลให้เด็กมีแนวโน้มติดพันสูงขึ้น รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในชุมชน และโรงเรียน ที่มีเกม หรือกิจกรรมการพนันต่าง ๆ เช่น น้ำเต้าปูปลา เกมเสี่ยงโชค เป็นต้น ปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้ ล้วนมีอิทธิพล และเป็นจุดเปลี่ยนให้เด็กซึมซับ และหันมาเล่นพนันในตอนโตได้ โดยเฉพาะเด็กในช่วงประถมปลาย และได้เคยมีการสำรวจพบว่สาเหตุของคนติดพันนั้น มักมีประสบการณ์ในวัยเด็ก ซึ่งจากกรณีศึกษาของนักเขียนพนันส่วนใหญ่ เคยมีประสบการณ์ในวัยเด็กเช่นเดียวกัน โดยเริ่มต้นจากการเล่นเล็กน้อย ไม่พึ่งพาตัวเอง เพื่อฝัน และหวังพึ่งโชคชะตา

ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เด็กเล่นพนันและผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนันจากการวิจัยเรื่องแนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15-20 ปีจำนวน 1,000 คน ผลการศึกษาพบว่าเพศชายมีประสบการณ์พฤติกรรมการเล่นพนันมากกว่าเพศหญิง และความรู้สึกของเยาวชนว่าถูกควบคุมดูแลมากเกินไป อาจมีพลังเพียงพอที่จะทำให้เด็กแก้ความรู้สึกแบบนั้นด้วยพฤติกรรมการเล่น และในผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนักเรียนนักศึกษายังพบประเด็นที่สำคัญ คือ นักเรียนและนักศึกษายังมีอายุมากขึ้นก็ยิ่งเสี่ยงโชคมากขึ้นหรือประสบการณ์มากขึ้นตามการเจริญวัยและยังมีเพื่อนมากเท่าไรก็จะมีประสบการณ์ในด้านการเล่นพนันขึ้นต่อหรือการเสี่ยงโชคมากขึ้นเท่านั้นและความไม่สมหวังในเรื่องสำคัญของชีวิต มีโอกาสที่จะทำให้ให้นักเรียนและนักศึกษาหันไปหาพฤติกรรมการเล่นพนันเพื่อเป็นการชดเชยสิ่งที่ขาดไป

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องนี้ พบว่าเด็กที่เล่นพนันที่มีปัญหาจะมีลักษณะการเล่นพนันบ่อย และเริ่มมีพฤติกรรมไม่ดีด้วยการหยิบยืม/ลักเงินจากครอบครัว จนถึงการใช้เงินจากการกระทำความผิดเพื่อเอาเงินไปใช้ในการพนัน ปัญหาการเล่นพนันเหล่านี้มีปัจจัยต่างๆ หลายสิ่งที่ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการเล่นซึ่งรวมถึงทัศนคติของพ่อแม่ นิสยหุนหันพลันแล่นและมีนิสัยชอบเสี่ยงของเด็กเอง นอกจากนี้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ยังมีลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนร่วมรุ่นหรือคนวัยเดียวกัน และสิ่งแวดลอมที่จะส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการเล่นพนันที่บ่อยขึ้น ปัจจุบันจะพบเด็กเริ่มเล่นพนันตั้งแต่อายุยังน้อยและมีโอกาสที่จะเป็นคนเล่นพนันอย่างจริงจัง อันจะเป็นปัญหาที่มีมากขึ้นในอนาคต ซึ่งความสำคัญของพฤติกรรมของเยาวชนหรือเด็กวัยรุ่น ตามแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น จะแบ่งเป็น 2 ระดับคือ 1) ความสำคัญระดับตัวเด็กวัยรุ่นและ 2) ความสำคัญระดับประเทศ ในความสำคัญระดับตัวเด็ก กล่าวคือพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นเป็นพื้นฐานของชีวิตในวัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์ที่เด็กวัยรุ่นได้รับในช่วงนี้จะช่วยพัฒนา ศักยภาพทั้งมิติด้านปริมาณและคุณภาพทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของตัวเด็กวัยรุ่นเอง และศักยภาพที่พัฒนาแล้วในวัยรุ่นก็จะเป็นพื้นฐานของชีวิตในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่ผู้ใหญ่เท่านั้นที่แสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันในหลายรูปแบบยังพบว่าเด็กเยาวชนเองก็มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันในอัตราที่เพิ่มขึ้นทั้งจำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่อการพนันและประเภทของการพนันที่เล่น การที่เด็กเยาวชนเมื่อได้เข้าสู่อการเล่นพนันแล้วเด็กเยาวชนจะประสบปัญหาที่ไม่สามารถยับยั้งความต้องการหรือแรงผลักดันที่จะเล่นพนันอย่างต่อเนื่องต่อไปได้นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นปัญหามากขึ้น นอกจากจะสร้างปัญหาต่อสถานะทางสังคม สถานะทางการเงิน อาชีพ การศึกษา ครอบครัวและอนาคตของเด็กและเยาวชน และด้วยความสำคัญของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ที่จะเป็พื้นฐานในวัยผู้ใหญ่ และความสำคัญของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในระดับประเทศ ที่จะเป็เครื่องชี้อนาคตของประเทศ

5. บริบทสังคมมุสลิมกับการพนัน

ชาวไทยมุสลิมมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองเหมือนกับชาวมุสลิมทั่วโลก มีการยึดถือปฏิบัติอย่างเหนียวแน่นสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ตามแนวทางที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด ผ่านการอบรมสั่งสอนในรูปแบบต่าง ๆ และสถาบันต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันด้วยสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน อันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิเช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลานอย่างใกล้ชิดเหมือนแต่ก่อน เพราะสภาพทางเศรษฐกิจที่บีบรัด เยาวชนไม่สนใจกิจกรรมทางศาสนาเพราะหันไปสนใจกิจกรรมที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อต่าง ๆ ที่มีรูปแบบเนื้อหาตื่นเต้น สนุกสนานกว่า เริ่มมีการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุขมากขึ้น ผู้นำชุมชนก็ปล่อยปละละเลยจนเป็เรื่องปกติ และอื่น ๆ อีกมากมาย เป็เหตุให้เยาวชนไทยมุสลิมในยุคปัจจุบันเริ่มหันเหออกจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องไม่สามารถแยกแยะผิดถูกชั่วดีได้ ระวังไปกับสีสันแห่งความเจริญ จนกลายเป็นทาสของค่านิยมและวัฒนธรรมจากโลกตะวันตกที่ไหลทะลักเข้ามาสู่สังคมมุสลิมอย่างแทบหมดปัญญาที่จะสกัดกั้น (อบูห์มซะฮฺ อันนัดวีย, ม.ป.ป.) ในขณะที่หลักการของศาสนาอิสลามเป็แนวทางที่ครบถ้วนในทุกรายละเอียดของชีวิต ซึ่งเป็นระบอบที่ถูกประทานจากผู้เป็เจ้า เป็แนวทางที่สะท้อนถึงการยอมรับและยอมจำนนต่อพระเจ้าและการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องที่มนุษย์พึงมีต่อตัวเอง ต่อโลกและสรรพสิ่ง (ชัยคฺ มุฮัมมัด คอลิฮฺ อันมุญญิด, 2555)

จะเห็นได้ว่าชีวิตของมุสลิมถูกหล่อหลอมด้วยโลกทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ไม่ต้องการให้ใช้ชีวิตอย่างไร้สาระ มั่วสุมในอบายมุข สิ่งมีนเมาและการพนัน วางกรอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติ อย่างเป็นรูปธรรมและครบวงจร ซึ่งสังคมมุสลิมทุกวันนี้แทบจะไม่หลงเหลืออะไรให้เห็นเค้าของสังคม มุสลิมที่อิงอยู่กับคำสอนอิสลาม สังคมมุสลิมยังคงเหลือแค่ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ลอกเลียนแบบมาจากคนรุ่นก่อน โดยปัญหาในสังคมมุสลิมที่เห็นได้อย่างชินต้ามามากมาย เช่น มุสลิมะฮฺคลุมฮิญาบแต่อดิมน มั่วสุมยา

เสพติด เล่นการพนัน เบี่ยงเบนทางเพศ ไม่ละหมาด อ่านอัล-กุรอานไม่ได้ ไม่จ่ายซะกาต และรู้ แต่เรียนแต่ไม่เรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งดูเหมือนว่าทุก ๆ ปัญหาที่กำลังกลายเป็นปัญหาที่ซ้ำซ้อน ทับถมกันวันแล้ววันเล่าเป็นวงจรที่หาทางออกไม่ได้ (อัล อัก, ม.ป.ป., อ้างถึงใน มนัส สุทธิการ และคณะ, 2557) โดยเฉพาะพฤติกรรมการเล่นเยาชนมุสลิมปัจจุบันมีพฤติกรรมที่ทำให้ความศรัทธาอ่อนแอ เล่นการพนันและกระทำความบาป จนเป็นนิสัยที่เคยชินและหมดสิ้นความ ละอายใจ จนถึงขนาดที่สามารถกระทำได้อย่างเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิม (2550) ที่ศึกษาพบว่า เยาชน มุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับหลักการศาสนาอิสลามกล่าวคือ เยาชนมีพฤติกรรมที่ไร้สาระมากขึ้น มั่วสุม เล่นการพนัน สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุต์เพื่อให้ทันสมัย และเลียนแบบตะวันตกดาราและนักร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและชุมชนอย่าง ห่างเหินและขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน สอดคล้องกับ อิมามิลลุตฟี จะปะกียา (ม.ป.ป.) ได้ชี้ว่า ปัจจุบันสังคมเกิด “ภาวะพร่องทางจิตวิญญาณ” ชื่นรุนแรง ลัทธิฆราวาสวัตถุกาลัง ซึมซับเข้าไปในวิถีชีวิตของผู้คนอย่างน่าสะพรึงกลัว ถึงขั้นที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และมองสิ่ง อบายมุขว่า “ เป็นความชั่วร้ายที่จำเป็น” เลยทีเดียว สิ่งหนึ่งที่ได้กลายเป็น ความชั่วร้ายที่จำเป็นในสังคมปัจจุบัน คือการพนันในทุกรูปแบบแล้วแต่จะเรียกขาน สถิติ ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันทั้งใต้ดินหรือบนดิน เป็นงวดหรือเทศกาล เจ้ามือหรือ ลูกมือออนไลน์หรือล่อมวง อาชญากรรมหรือความโหดร้าย 2 ตัวหรือ 3 ตัว รายได้หรือความสูญเสียหรือแม้กระทั่งจำนวนผู้คนที่พึ่งพาอาศัยการพนันในการเลี้ยงชีพ ล้วนแล้วแต่สะท้อนภาพของความล้มเหลวของระบบคุณธรรมและความพ่ายแพ้ของพลังศาสนาในการที่จะเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนในบางช่วงเวลาของบางสังคม แม้แต่อ่านาจารรัฐและพลังศาสนายังต้องยอมศิโรราบต่อกระแส ความต้องการของอิทธิพลแห่งตัณหาและอารมณ์ที่ไม่มีสิ้นสุดของมนุษย์ ซึ่งอิสลามถือว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งอบายมุขทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่างก็พึงได้รับส่วนแบ่งของบาปอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้นว่า ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ร่างกฎหมาย ผู้สนับสนุน ผู้ประกอบธุรกิจ เสมียน และเจ้าหน้าที่หรือแม้กระทั่งผู้พึ่งพาอาศัยในการเลี้ยงชีพตลอดจนทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมกับอบายมุข ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ก่ออาชญากรรมที่ต้องได้รับผลบาปจากอัลลอฮ์โดยไม่มีการยกเว้น คำสั่งห้ามใน อิสลามจึงเป็นคำสั่งห้ามที่ครบวงจรและครอบคลุมตั้งแต่ต้นเหตุ กลางเหตุและปลายเหตุ ทุกบทบาทปฏิบัติที่เป็นคำสั่งห้ามของอิสลามล้วนแล้วแต่เป็นภัยและสร้างความหายนะแก่ชีวิตมนุษย์โลกนี้และโลกหน้า สิ่งหนึ่งที่เป็นข้อห้ามในอิสลามและถือเป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพของเหล่าชัยฎอน (มารร้าย) ที่สามารถสร้างความวุ่นวายในสังคมอย่างไม่รู้จบสืบเนื่องมาจากการพนัน ดังนั้น แม้รัฐบาลจะผลักดันนโยบายการ

ร่างพระราชบัญญัติการพนันให้ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม แต่สำหรับมุสลิมผู้ทรงคุณธรรมไม่อาจหาญฝ่าฝืนคำสั่งของอัลลอฮ์ด้วยการร่าง พ.ร.บ.การพนันให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยเด็ดขาด

ดังนั้น การดำเนินชีวิตในสังคมมุสลิมศาสนาจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการดำเนินชีวิตของพวกเขาในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลจากความเชื่อหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่ จึงจะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ของการดำเนินชีวิตของมุสลิมในสังคมนั้นมักจะมาจากเรื่องราวที่อ้างหลักการของศาสนา หรือที่เรียกว่า “วิถีอิสลาม” รวมไปถึงถึงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมที่นั้นด้วย การพนันเป็นสิ่งอบายมุขอย่างหนึ่งที่ศาสนาบัญญัติไม่ให้มุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่ด้วยสภาพแวดล้อมของสังคมมุสลิมในปัจจุบันถูกหลอหลอมความเจริญทางด้านวัตถุและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่หลากหลายในขณะที่การยึดมั่นในหลักความเชื่อของศาสนาของมุสลิมอ่อนลงเรื่อยๆ หากจะเทียบกับสังคมในยุคเริ่มแรกของอิสลาม รวมทั้งบทบาทของสถาบันศาสนาก็ยังไม่ทำหน้าที่อย่างเต็มที่และทั่วถึงจึงน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สังคมมุสลิมยังมีปัญหาของการพนันอยู่

6. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการพนัน

มูลนิธิศดศรี-สฤษดีวงศ์ (2556) ระบุว่า หนึ่งในทางออกสำหรับการป้องกันปัญหาการพนันในเด็กและเยาวชนนั้น สังคมควรมีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกัน เด็กและเยาวชนต้องได้รับความรู้เรื่องการต่อต้านการพนันการป้องกันตนเองจากพิษของการพนันอย่างต่อเนื่องการเฝ้าระวังและการแจ้งปัญหาและการได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ให้สามารถมีภูมิคุ้มกันได้อย่างสอดคล้องกับวัยและบริบททางสังคม สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาครั้ง ที่เน้นการสร้างบทบาทและหน้าที่ของแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวที่ถือเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและอยู่กับเด็กตลอดเวลา ถัดจากนั้น สถาบันโรงเรียนที่ถือเป็นบ้านหลังที่สองของเด็กและเยาวชนในการทำหน้าที่คอยให้ความรู้อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน สุดท้ายชุมชนที่เป็นเหมือนหมู่บ้านของทั้งสองหลังที่คอยทำหน้าที่รับนโยบายจากภายนอกสู่ข้างใน และจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการเล่นการพนันพบว่า

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2531 อ้างถึงใน ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์, 2545) ได้ศึกษาแนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชน ได้สรุปแนวทางควบคุมการเล่นการพนันไว้ 2 แนวทาง คือ

1. พยายามลดหรือจัดไปเพียงเท่าที่จะมีช่องทาง ปลุกฝังให้เลือกสนทนการอย่างอื่นขึ้นมาทดแทนสิ่งที่เลิกไปได้
2. การจัดระเบียบการพนันให้สอดคล้องกับการปฏิบัติภายในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณี โดยการออกกฎหมายควบคุมและออกใบอนุญาตให้เล่นกันอย่างเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน

ศุภศักดิ์ ตระการรัตนกุล (2540) ได้เสนอแนวความคิดในการจัดการแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันฟุตบอลไว้ 2 แนวทาง คือ

1. เปิดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แนวความคิดนี้เป็นของคนที่ไม่เชื่อว่าการพนันเป็นสิ่งที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะการเล่นการพนันฟุตบอลนั้นเป็นสิ่งที่ห้ามคนเล่นได้ยาก การปราบปรามก็ทำได้ยาก ดังนั้น แทนที่รัฐจะปล่อยให้เป็นธุรกิจผิดกฎหมายที่ทำกำไรมหาศาลกับคนกลุ่มเดียวก็ให้เปิดการเล่นการพนันฟุตบอลอย่างถูกกฎหมายขึ้น โดยหักเงินภาษีจากการเล่นการพนันเป็นรายได้เข้ารัฐแล้วนำเงินเหล่านั้นไปพัฒนาการกีฬาของประเทศซึ่งเป็นแนวทางที่คล้ายกับการพนันในประเทศอังกฤษที่มีมานาน อย่างไรก็ตามการเปิดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลได้ถูกต้องตามกฎหมาย อาจไม่ใช่การแก้ปัญหาและเป็นประโยชน์ เพราะพื้นฐานความคิดของคนไทยไม่เหมือนกับคนในประเทศอังกฤษ คือคนอังกฤษจะไม่หลงใหลในการเล่นการพนันเหมือนกับคนไทยส่วนใหญ่ที่เล่นไปนั้นก็เพื่อความสนุกสนาน เขาไม่คิดว่าการพนันจะทำให้เขารวยขณะที่คนไทยนั้นเล่นกันส่วนใหญ่ก็เพื่อที่จะหวังรวยทางลัด นอกจากนี้การเปิดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลอย่างถูกต้องตามกฎหมายของรัฐก็เชื่อว่าจะทำให้การเล่นการพนันฟุตบอลที่ผิดกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหมดไป เพราะเมื่อการเล่นการพนันฟุตบอลที่ถูกกฎหมายมีการหักภาษีเพื่อบำรุงรัฐ แต่การพนันเถื่อนไม่มีคนที่นิยมเล่นการพนันฟุตบอลเถื่อนอย่างในปัจจุบันก็ยังคงมีต่อไป เช่นเดียวกับการเล่นพนันม้าแข่งและสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่แม้จะเป็นการเล่นการพนันที่ถูกกฎหมายแต่ก็ยังมี การเปิดเป็นการพนันเถื่อนให้เล่นกันอย่างแพร่หลาย

2. การกวาดล้างและปราบปรามการเล่นการพนันฟุตบอลอย่างจริงจังโดยข้อเท็จจริง อย่างหนึ่งของการเล่นการพนันฟุตบอลก็คือ เป็นสิ่งที่กำจัดไปได้ยากเพราะการเล่นการพนันสามารถตกลงกันด้วยวาจา หลังจากนั้นแล้ว จึงค่อยมีการชำระเงินกันก็ได้ซึ่งเป็นการยากที่จะหาหลักฐานมาจับคนเล่นการพนัน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของบริษัท ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย ทำให้ทราบแหล่งของโต๊ะรับเล่นการพนันฟุตบอลรายใหญ่ ซึ่งอาจจะเป็นหนทางที่นำไปสู่การปราบปรามได้ถึงแม้ว่าการปราบปรามจะไม่สามารถกระทำให้โต๊ะรับเล่นการพนันฟุตบอลหมดสิ้นไป แต่ถ้าได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังแล้วก็สามารถทำให้ปัญหาดังกล่าวบรรเทาลงได้

ส่วนบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันมีกฎหมายที่ระบุถึงอำนาจในการจัดการการพนัน ดังนี้ (มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2556)

1. การกำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไม่ให้เกี่ยวข้องกับการพนัน ซึ่งมีการระบุถึงการห้ามเด็กและเยาวชนอายุ ต่ำกว่า 20 ปี เล่นการพนันในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๕๓๘ การคุ้มครองเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ให้เล่นการพนันและเข้าถึงพื้นที่ที่จัดให้มีการพนันตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2556

2. มาตรการเกี่ยวกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ได้แก่ มาตรการการกำกับดูแลผู้ได้รับใบอนุญาตให้บริการโครงข่ายอินเทอร์เน็ตให้ผู้ดูแลผู้ให้บริการโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่ให้กระทำการโดยมิชอบทำลาย ศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติ องค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติ ประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544

3. การห้ามโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนเล่นพนัน ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มิให้มีการออกรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีผลกระทบต่อการให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชนอย่าง ร้ายแรงพระราชบัญญัติ ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และการกำกับดูแลการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ที่ขัด ต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติ จัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550

4. การปราบปรามการจัดให้มีกิจกรรมการพนันที่ผิดกฎหมายและการพนันออนไลน์ ซึ่งมีเป็นบทบาท ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และในปัจจุบันกรมสอบสวนคดีพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นอีกหน่วยงาน หนึ่งที่มีการดำเนินการติดตามจับกุมการพนันออนไลน์

5. การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการพนันผิดกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน (ปปง.) มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการกับเจ้ามือพนันออนไลน์ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2552 แต่มีข้อติดขัดในทางกฎหมายและการสืบสวนสอบสวนเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ เกี่ยวข้องกับการพนันผิดกฎหมาย

สมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล (2543) กล่าวว่า การป้องกันและปราบปรามการเล่นการพนันต้องการความ จริงจังและเด็ดขาดของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะปัจจุบันปัญหาการเล่นพนันบอลนั้นลุกลามเข้าสู่ เยาวชนแล้ว “พนันบอลสร้างความเสียหายไม่ใช่เฉพาะวันนี้ แต่สร้างความเสียหายให้กับเยาวชนมานาน พอสมควร สังคมเลยคอยแต่จะคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องปกติ ซึ่งเป็นเรื่องไม่ปกติเลย สำหรับเด็กที่ยังไม่มีอาชีพ ยังไม่มีรายได้ แล้วไปเล่นการพนันฟุตบอล พรีเมียร์ลีก ตะกันทั้ง 9 เดือน ตะกัน 11 คู่ และยังมีอื่นๆ มากมาย ซึ่งทั้งหลายเป็นเรื่องของการพนันทั้งนั้นเราต้องพยายามรณรงค์ต่อสู้ให้สติสังคมให้สติกับคนรับพนันบอลคนที่ เป็นพ่อแม่ว่าต้องคอยเฝ้าระวังทุกวันนี้มีกลุ่มที่คอยแสวงหาประโยชน์โดยคิดว่ากลุ่มเด็กนักเรียนที่กำลังซื้อคอน สูลงดูภาวะไม่เท่าทันโลกจะเป็นจุดง่ายในการแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งคนกลุ่มนี้มองธุรกิจจนลืมอนาคตของ ชาติอยากเห็นเด็กเป็นเหยื่อสร้างความร่ำรวยให้ธุรกิจของตัวเองท้ายที่สุดแล้วไม่เพียงแต่ธุรกิจจะพังจะทำให้ ประเทศชาติพังไปด้วย

นวนน้อย ตรีรัตน์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า จำนวนของผู้เล่นพนันฟุตบอลได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ “ถ้า ระบาดอย่างนี้แล้วถ้ารู้ว่นโยบายทางปราบปรามไม่ได้ผล แต่เราก็ไม่ได้ทำอะไรเพิ่มมากกว่านี้ สังคมต้อง

ถกเถียงว่าสังคมจะเอาอย่างไร ไม่มีประเทศไหนที่ส่งเสริมการพนันอย่างเสรี การพนันเป็นกิจกรรมที่ต้องควบคุมเพียง แต่มีวิธีการควบคุมที่ต่างกัน” มีอีกความคิดเห็นที่น่าสนใจ โดยเป็นความคิดเห็นจากคอลัมน์นิสชื่อดังให้ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการพนันบอลซึ่งเป็นมุมมองที่น่าสนใจมากอันหนึ่งเพราะคลุกคลีอยู่ในวงการกีฬามานานหลายสิบปี “อย่างที่เรียนในตอนต้น พิษภัยของพนันฟุตบอลมีมากมายกว่าบุหรี่หลายเท่า แต่การรณรงค์ต่อต้านการพนันเราไม่ได้ทำกันเป็นระบบไม่ต่อเนื่องและไม่เอาจริงจึงเหมือนการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ บ้านเราจะปราบหรือปราบพนันบอลก็ต่อถึงเทศกาลหรือเกิดกระแสสังคม อย่างการแข่งขันฟุตบอลยูโร 2000 ในขณะนี้ ผมว่ากระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ทวีปูล เจ้าของสื่อหนังสือพิมพ์ เจ้าของสถานีวิทยุ โทรทัศน์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะนั่งคุยพร้อมๆ กันสักที ระดมความคิด ระดมมันสมองวางแนวทางรณรงค์ต่อต้านการพนันทุกรูปแบบ การรณรงค์ให้คนไทยเห็นพิษภัยของการพนันให้คนที่เล่นพนันบอล พนันม้า พนันมวย และทุกอย่าง มีความรู้สึกลัวไม่โก้ หรือรู้สึกกลัวตัวเป็นคนตกยุคเมื่อเล่นการพนันเหมือนที่ทำสำเร็จมาแล้วกับการรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่การขอให้รณรงค์อย่างต่อเนื่องทั้งในทางสื่อ ในโรงเรียน สถานศึกษา ที่ทำงาน ทำให้คนไทยรู้สึกกลัวไม่เล่นการพนันเป็นวัฒนธรรมของคนไทย เราต้องปลูกจิตสำนึก สร้างวัฒนธรรมใหม่ เทียวไล่ปราบไล่จับกันอย่างในขณะนี้ ผบ.ตร. ก็รู้อยู่เต็มอกว่าได้ผลรีเปล่า” (พิษณุ นิลกลัด, 2543)

สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการพนัน พบว่ามีนักวิชาการได้นำเสนอความคิดเห็นและมุมมองต่อแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลายวิธี ทั้งในเรื่องของการใช้กฎหมายบังคับ หรือเปิดโอกาสให้ทางกฎหมาย แต่ก็ยังพบปัญหาอีกมากมาย และสำหรับแนวทางการรณรงค์ การปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็กผ่านสถานศึกษา โรงเรียนในการป้องกันปัญหาการพนันก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบในการหาทางออกสำหรับการเสพติดการพนัน แต่ในงานวิจัยฉบับนี้คณะผู้วิจัยจะพยายามมองแนวทางการป้องกันผ่านกรอบป้องกันทั้งสามมิติ (ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน) สำหรับการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำตอบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมดังกล่าวจะมีส่วนช่วย เพิ่มเติม และช่วยอย่างไร

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมมีผู้ศึกษาในประเด็นนี้จำนวนมีพอสมควร แต่จากการศึกษา พบว่า การศึกษาส่วนใหญ่เน้นการเชื่อมโยงทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคมไปในทางการศึกษาด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้พยายามค้นหางานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อนำมาเปรียบเทียบข้อมูลเนื้อหาสาระที่แสดงให้เห็นข้อแตกต่าง และสิ่งที่จำเป็นต้องต่อยอดศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ และผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานของนวลตา อาภาศัพท์กุล (2545) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการเลี้ยงดูเด็กและการสนับสนุนทางสังคมต่อการกระทำผิดของเด็กในภาคใต้ ตอนล่างผลการวิจัย

พบว่า เด็กที่กระทำผิดอายุเฉลี่ย 17 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 83 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 47 รู้สึกเสียใจเมื่อกระทำผิด ร้อยละ 65 เป็นผู้ที่กระทำผิดครั้งแรกและโดยเฉลี่ย 1.5 ครั้ง ลักษณะคดีเป็นคดีอุกฉกรรจ์ได้แก่คดีข่มขืนกระทำชำเราลักทรัพย์และคดีไม่อุกฉกรรจ์ได้แก่เสพยาเสพติด ร้อยละ 83 ได้คะแนนเรียนต่ำเสมอ ร้อยละ 64 สนุกกับแม่มากกว่าพ่อ ร้อยละ 66 มีผู้ปกครองจู้จี้ขี้บ่นและ ร้อยละ 28 ต้องการเป็นตำรวจปัจจัยด้านครอบครัวพบว่า ร้อยละ 33 อยู่กับผู้ปกครอง/พ่อแม่ที่มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 66 ไม่เคยให้รางวัลเด็กและมีคนในบ้านติดสารเสพติด ร้อยละ 68 ด้านการสนับสนุนทางสังคมพบว่า ร้อยละ 61 ยังได้รับการดูแลจากครอบครัว ร้อยละ 81 ไม่เคยปรึกษาครู ร้อยละ 82 มีเพื่อนสนิทปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กได้แก่การเล่นเกมที่ปกครองประหยัดเกินไปผู้ปกครองเข้มงวดการตีโดยไม่มีเหตุผลการไม่ให้รางวัลพบว่า การทำโทษโดยไม่มีเหตุผลทำให้เด็กมีโอกาสกระทำผิดเป็น 5.3 เท่าของเด็กที่ไม่กระทำผิด (OR 5.3, 95% CI= 2.14-13.33) เด็กที่อยากตายแล้วเกิดใหม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นเด็กกระทำผิด เป็น 12.8 เท่าของเด็กที่ไม่กระทำผิด (OR 12.8, 95%CI = 3.59 - 45.72) เด็กที่ผู้ปกครองไม่เคยให้รางวัล มีโอกาสกระทำผิดเป็น 3.2 เท่าของเด็กที่ผู้ปกครองให้รางวัล (OR 3.2, 95%CI = 1.39-7.46) สรุปการเลี้ยงดูในครอบครัวมีความสำคัญต่อการกระทำผิดของเด็ก จึงควรมีการเตรียมพร้อมของคู่สมรสก่อนมีบุตร และควรต้อง มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเป็นผู้สนับสนุนทางสังคมให้แก่เด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิสร อุดรทักษ์ (2547) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งผู้ปกครอง พ่อแม่ ครูควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่วัยรุ่น กล่าวคือ ความรัก ความเข้าใจ ให้กำลังใจ และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนทางด้านวัตถุ สิ่งของ ด้านการเงิน แรงงานให้มีความพอดี เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่งานวิจัยต่างประเทศก็ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งต่อเด็กและเยาวชน เช่น Dubois; et al. (1992) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวในวัยรุ่นตอนต้นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาวอเมริกันที่ศึกษาอยู่ในระดับไฮสคูลจำนวน 166 คน ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการปรับตัว สอดคล้องกับจากงานวิจัยของ Dunn; et al. (1987) ทำการศึกษายาทบาทของการสนับสนุนทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเข้าโรงเรียนใหม่ จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในโรงเรียนที่ดีและการสนับสนุนจากเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางด้านจิตใจที่ดีเมื่อกล่าวถึงการสนับสนุนจากครู Ryan; & Patrick (2001) พบว่า การสนับสนุนจากครูเป็นมิติหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนหมายถึงการที่นักเรียนมีความเชื่อถือในตัวครูและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อการที่นักเรียนรับรู้ถึงการสนับสนุนจากครู ช่วยให้มีแรงจูงใจในการเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนลดความเครียดในการเรียนมีศักยภาพทางสังคมที่ดีและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในห้องเรียน ในด้านของการสนับสนุนจากเพื่อนนั้นพบว่า มีความสำคัญต่อนักศึกษาระดับ

วิทยาลัยชาวละติน เพื่อนช่วยสนับสนุนทั้งทางด้านอารมณ์ ข้อมูลและอุปกรณ์ ต่างๆ (Crockett. 2007) และการสนับสนุนจากเพื่อนยังช่วยให้เกิดการปรับตัวที่ดีอีกด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พยายามค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นการพนัน เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนนั้นเป็นอย่างไร และผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานของเสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการบริโภคหวยใต้ดิน-หวยบนดินของไทย” โดยสำรวจพฤติกรรมการบริโภคหวยใต้ดินและหวยบนดินของประชาชนที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป ทั้งในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตลอดจนภูมิภาคต่าง ๆ รวม 1,660 คน ผลการวิจัย พบว่า การบริโภคหวยบนดินและหวยใต้ดินของคนไทยมี ลักษณะเป็นการเสพติด แต่เป็นการเสพติดแบบสมเหตุสมผลมากกว่าการเสพติดแบบตาบอด นอกจากนี้ ยังพบว่าหวยบนดินสามารถทดแทนหวยใต้ดินได้ เพราะในช่วงที่มีการขายหวยบนดินนั้นประชาชนมีการซื้อหวยใต้ดินลดลง เช่นเดียวกันกับงานของ จิตรลดา ไหมศาสตร์ (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ลักษณะพฤติกรรมการเล่นฟุตบอล” ผลการวิจัย พบว่า ผู้เล่นการพนันฟุตบอลส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 67 มีพฤติกรรมการเล่นฟุตบอลแบบ Risk Averse โดยมีลักษณะประชากรศาสตร์ดังนี้ เพศชายอายุระหว่าง 21-30 ปี เป็นนักเรียนนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีรายได้ประมาณ 5,001-15,000 บาท ผลการวิจัยยังพบว่า จำนวนเงินที่เล่นการพนันขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับโดยอัตราผลตอบแทนถูกกำหนดจากอัตราต่อรองและความเป็นไปได้ของการแพ้และชนะของคู่แข่ง สอดคล้องกับงานศึกษาของ คงกริช เล็กศรีนาค (2555) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา: เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การให้น้ำหนักปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเล่นพนันอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การมีเพื่อนเล่นพนันส่งผลให้เล่นพนัน ปัจจัยด้านโครงสร้างที่ส่งผลในการเล่นพนันอยู่ในลำดับมากคือการได้รับสื่อข่าวสารที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับแหล่งพนัน วิธีการเล่นพนัน ปัจจัยด้านทัศนคติและแรงจูงใจในการเล่นพนันที่ให้น้ำหนักในระดับมากที่สุดได้แก่ เป็นช่องทางหาเงินและต้องการเงินที่เสียไปคืน การให้น้ำหนักผลลัพธ์ด้านอารมณ์และกายภาพอยู่ในลำดับมากที่สุดได้แก่ เคยคิดเลิกพนันแต่เลิกไม่ได้ ทำให้สูญเสียความมั่นใจ เครียด และปล่อยเลยตามเลย ผลลัพธ์ด้านปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมให้น้ำหนักในลำดับมาก ได้แก่ การโกหกคนในครอบครัวเพื่อการไปเล่นพนัน การทะเลาะกับคนในครอบครัวเพราะการพนันการขโมยเงินของคนในครอบครัวเพราะผลจากการพนัน และต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อการพนันผลลัพธ์ด้านพฤติกรรมเด็กเกรและการศึกษาของเยาวชนอยู่ในลำดับปานกลาง ทั้งหมด ได้แก่การขาดเรียนเพราะไปเล่นการพนัน การเสียสมาธิหรือหลับในระหว่างเรียน ผลการเรียนตกต่ำเมื่อเทียบกับเพื่อน การถูกกล่าวโทษว่ากล่าวตักเตือนจากอาจารย์และครอบครัวหรือถูกจับกุมและสุดท้ายคือ ทำให้เข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงในการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา หรือสิ่งเสพติดอื่นๆ เช่นเดียวกันกับงานของ ชัยวุฒิ อินทะเตชะ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล

ในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ส่วนใหญ่เคยเล่นพนันฟุตบอล โดยเริ่มเล่นจากเพื่อน เหตุผลที่เล่นพนันฟุตบอลคือเพื่อความบันเทิง โดยใช้ เงินที่ได้มาจากเงินประจำที่พ่อแม่/ ผู้ปกครองให้ มาเล่นพนันฟุตบอล มีวิธีการเล่นพนันฟุตบอลโดยการเล่นในกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบการเล่นพนันฟุตบอลที่นิยมเล่นมากที่สุดคือ บอลเดี่ยว ส่วนใหญ่มีวงเงินในการเล่นพนันฟุตบอลอยู่ระหว่าง 500-1,000 บาท เมื่อได้เงินจากการเล่นพนันฟุตบอลจะนำเงินที่ได้ไปเที่ยวเตร่ เมื่อได้หรือเสียเงินจากการพนันฟุตบอล มีวิธีการชำระเงินโดยการใช้เงินสดเมื่อเสียเงินจากการพนันฟุตบอลจะหาเงินมาใช้หนี้โดยการขอเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ปัจจุบัน นักศึกษาชายส่วนใหญ่ ไม่เป็นหนี้ จากการเล่นพนันฟุตบอล และไม่เคยกู้ เงินจากผู้อื่นมาเพื่อทำการชำระหนี้ จากการเล่นพนันฟุตบอล นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามการเล่นพนันฟุตบอลว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีการปราบปรามจับกุมผู้เล่นพนันฟุตบอล ให้เข้มงวดกว่านี้ และให้รัฐบาลออกกฎหมายที่เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้เล่นการพนันฟุตบอล ให้มีบทลงโทษที่รุนแรง เพื่อให้ผู้เล่นการพนันฟุตบอลเกรงกลัวกฎหมาย ไม่กล้าเล่นการพนันฟุตบอลเพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและมีบทลงโทษที่รุนแรง

สำหรับงานวิจัยที่พูดถึงผลกระทบและสถานการณ์โดยรวมในการเล่นพนัน พบว่า งานของบุรียา แดงพันธ์ (2557) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรพระราชวังสนามจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเล่นพนันแบบมั่วๆ ปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรพระราชวังสนามจันทร์อยู่ในระดับมาก 2) การสนับสนุนทางสังคมการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจมีเหตุผลความฉลาดทางอารมณ์ และการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับและสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเล่นพนันแบบมั่วๆ ปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรพระราชวังสนามจันทร์ ร้อยละ 35.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัจจัยภายนอกได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจมีเหตุผลและการสนับสนุนทางสังคมช่วยให้นักศึกษามีพฤติกรรมการเล่นพนันแบบมั่วๆ ปัญหาเนื่องจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้เหตุผลมีส่วนช่วยฝึกให้นักศึกษามีความคิดเป็นเหตุเป็นผลมีความรับผิดชอบใช้การพึ่งพาตนเองเป็นหลักในขณะเดียวกันที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมเช่นความช่วยเหลือต่างๆก็ช่วยให้นักศึกษาเผชิญปัญหาต่างๆได้ส่วนปัจจัยภายในได้แก่การเห็นคุณค่าในตนเองการรับรู้ความสามารถของตนเองและความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนที่เกิดขึ้นภายในตัวของนักศึกษาที่ผลักดันความรู้สึกของนักศึกษาให้มีความคิดและมีพฤติกรรมการเล่นพนันแบบมั่วๆ ปัญหา สอดคล้องกับงาน พินิจ ลำภอนานนท์ และคณะ (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการเล่นพนันในประเทศไทย” โดยสำรวจความคิดเห็นของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปจาก 16 จังหวัดทั่วประเทศระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 77.1 เคยมีประสบการณ์เล่นการพนันมาก่อน หว่ยใต้ดินเป็นการพนันที่คนส่วน

ใหญ่เล่นครั้งแรก รองลงมาคือ สลากกินแบ่งรัฐบาล และการเล่นไพ่เพราะสามารถหาซื้อ และเล่นพนันได้ทั่วไป เหตุผลเมื่อเริ่มเล่นการพนันคือชอบเสียงโคร็อยละ 79.4 และเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินร้อยละ 10.2 ที่เหลือล้วนมีสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 3 ทั้งสิ้น ได้แก่คิดว่ามี โอกาสชนะมาร้อยละ 2.8 เป็นการหารายได้เสริมทางหนึ่งร้อยละ 2.7 มีแหล่งที่เล่นอยู่ใกล้ ๆ ร้อยละ 0.2 เป็นต้น ส่วนใหญ่เริ่มเล่นการพนันด้วยตนเองไม่มีใครชวนทั้งนี้เมื่อจำแนกเฉพาะผู้ที่เล่นการพนันในปี พ.ศ. 2553 เป็นรายภูมิภาค และพื้นที่ศึกษา พบว่ามีนักพนันอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดรองลงมาเป็นภาคกลางภาคเหนือ ภาคใต้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลประเด็นที่น่าสนใจคือเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายในทุกภูมิภาคทุกพื้นที่การศึกษา เช่นเดียวกันกับงานของของ ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบที่มีต่อสังคมและครอบครัวในการเล่นพนันฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันการเล่นพนันบอลมีเล่นกันแพร่หลายมาก และมีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้อต่อการเล่นพนันบอลเป็นอย่างมาก ทั้งจากความโลภ วิธีการเล่นพนันบอลเครือข่ายโต๊ะบอล การส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างตัวบทกฎหมายและเจ้าหน้าที่ข้อเสนอแนะคือ การปราบปรามการเล่นพนันบอล ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากคนในครอบครัว และจากสังคมทุกฝ่าย ต้องให้ความสำคัญว่าการพนันบอลเป็นปัญหาของทุกคน และต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหา ไม่ใช่ปล่อยจนลุกลามไปทั่วว้าวาย แล้วจึงล้อมคอก จุดแรกที่ต้องเข้ามาดูคือ ภาครัฐโดยต้องมองออกกว่าอะไรเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมในอนาคต ไม่ใช่ว่าตอนนี้ยังไม่เกิดปัญหา ไม่มีผลกระทบที่ชัดเจนก็เลยไม่ใช่ปัญหา ภาครัฐ ควรตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีบทลงโทษที่ชัดเจน และหนักมากขึ้นทั้งกับโต๊ะบอล ผู้เล่นพนันบอลและเจ้าหน้าที่ที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในด้านของสื่อต่าง ๆ ควรเสนอข่าวสารในเชิงบวกมุ่งเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวทั่วไป ไม่ลงอัตราต่อรองไม่วิเคราะห์วิจารณ์แบบชี้ชัดฟันธง อีกทั้งต้องช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกันแล้วทำอย่างจริงจังต่อเนื่อง การพนันบอลจะต้องลดลงและหมดไปในที่สุดทั้งนี้เพื่อครอบครัวที่ดี สังคมที่ดีสงบสุขและประเทศชาติที่มั่นคงเป็นสำคัญ

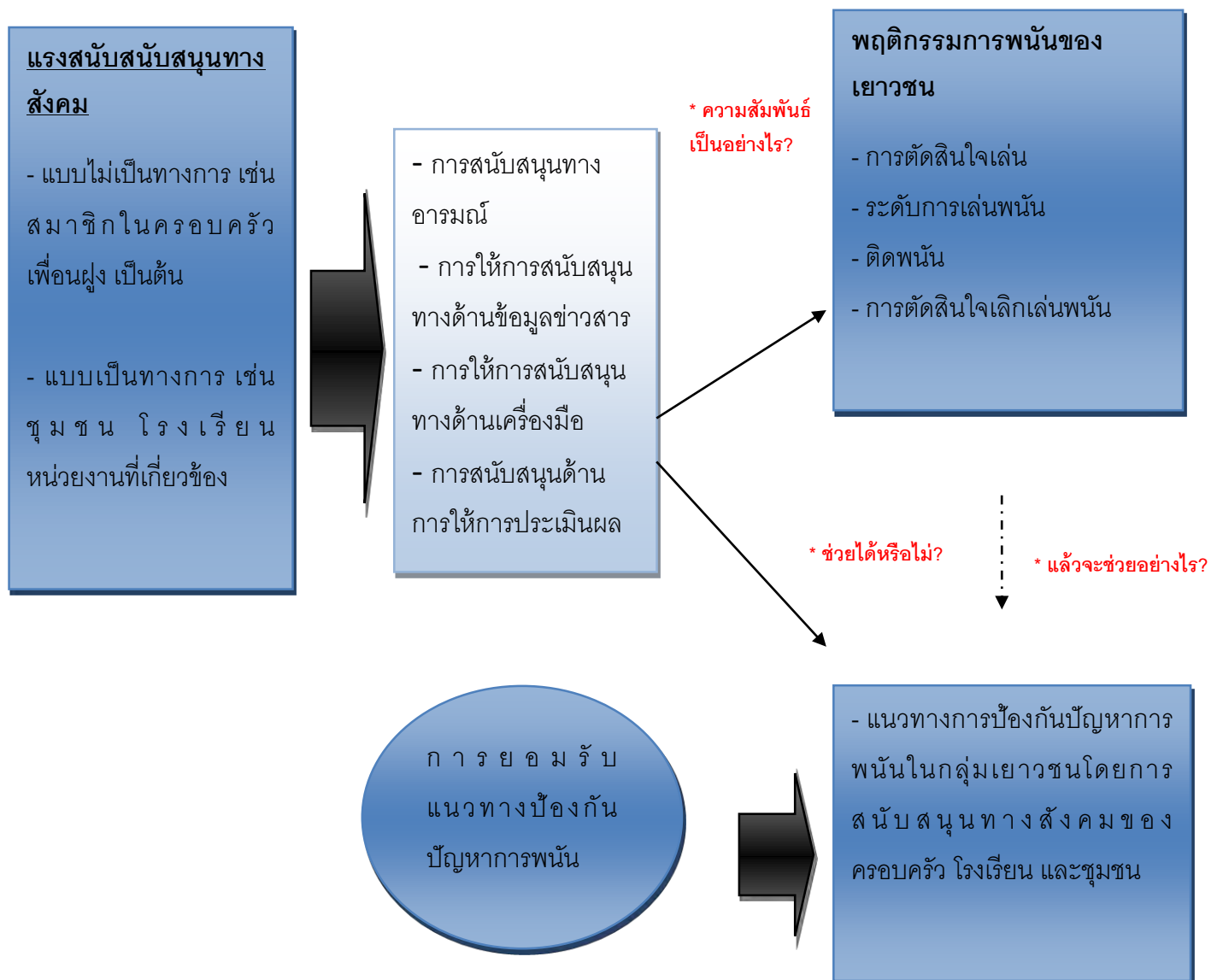
สรุป ผลงานวิจัยในประเทศที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นว่าในความเป็นเด็กและเยาวชน หรือวัยรุ่น ถือเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และกว่าที่วัยรุ่นจะผ่านกระบวนการสู่ความเป็นผู้ใหญ่ แน่นนอนเขาเหล่านั้นต้องเผชิญกับปัญหามากมาย ในแต่ละขั้นของการดำเนินชีวิต และทักษะชีวิตของตัวเองอาจจะไม่สามารถทำให้เขาเหล่านั้นเผชิญกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพได้ การสนับสนุนทางสังคมจึงจำเป็นต่อเด็กและเยาวชนที่จะมีส่วนช่วยในการเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต แต่ศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนเท่านั้น ซึ่งมองว่ายังขาดการสนับสนุนทางสังคมจากสถาบันเล็กๆ ที่เต็มไปด้วยพลังสำคัญในการขับเคลื่อนในระดับประเทศ เช่น สถาบันครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน ซึ่งมีส่วนในการบำลอบคนให้เป็นคน

อย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมที่ผ่านมา กลับไม่พบถึงการเชื่อมโยงต่อการศึกษาปัญหาจากการพนันมากนัก

8. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 1) แบบไม่เป็นทางการ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง เป็นต้น และ 2) แบบเป็นทางการ เช่น ชุมชน โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการพนัน และการป้องกันปัญหาการพนัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยนักวิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการทำวิจัยและใช้แบบสัมภาษณ์การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชน แรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน และข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนโดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งจะดำเนินการเก็บข้อมูลจากเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันและไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้สนับสนุนทางสังคมที่มาจากลักษณะความสัมพันธ์ 2 ส่วน คือ แบบไม่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง เป็นต้น และแบบเป็นทางการ เช่น ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและตามความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

1. พื้นที่ศึกษา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา จังหวัดละ 1 ชุมชน โดยการคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่าง เลือจากชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับความสะดวกปลอดภัยในการลงพื้นที่และความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ ประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านโสร่ง หมู่ที่ 3 ตำบลเขาตูม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 2) ชุมชนบ้านกำปงบารู 1 ตำบลบางนาค อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส และ 3) ชุมชนบ้านบาโงซิแ่น หมู่ที่ 6 ตำบลบาโงซิแ่น อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

2. กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 6 คนต่อชุมชน (ปัตตานี นราธิวาส และยะลา) รวมทั้งหมด จำนวน 18 คน ประกอบด้วย

- 1) เยาวชนไม่เล่นพนัน จำนวน 6 คน
- 2) เยาวชนที่เล่นพนัน/ติดพนัน จำนวน 6 คน
- 3) เยาวชนที่เคยเล่นพนัน จำนวน 6 คน

3. การคัดเลือกและการได้มาของกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และการคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชน โดยใช้วิธีการพูดคุยกับผู้ประสานงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นคนในชุมชน เพื่อดูแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจาก 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบไม่เป็นทางการ คือ ครอบครัวและเพื่อนที่โรงเรียน คาดว่าจะติดตามพูดคุยกับกลุ่มนี้ในอัตราส่วน 1:1 คือ เยาวชน 1 คน ครอบครัว 1 คน เพื่อนที่โรงเรียน 1 คนหรือกลุ่ม

ส่วนที่ 2 แบบเป็นทางการ คือ ชุมชน โรงเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะพูดคุยแบบภาพรวมตามความเหมาะสม

4. เครื่องมือ/แบบเก็บข้อมูล

4.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือ/แบบเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนเป็นอย่างไร และจะช่วยให้เด็กและเยาวชนไม่เล่นการพนันได้หรือไม่ แรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน และข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนโดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา และแนวความคิด จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบร่างให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

4) นำแบบสัมภาษณ์แล้วมาตรวจแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการ และนัดวันเวลา ตามที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก
- 2) เตรียมความพร้อมทีมผู้ช่วยเก็บข้อมูล โดยการอบรมชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวทางเก็บข้อมูล และการทำความเข้าใจต่อข้อคำถามต่างๆ ในแบบสัมภาษณ์
- 3) ไปพบกลุ่มตัวอย่าง ตามวันเวลาที่ได้นัดหมาย ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ด้วยการตีความและนำมาเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมกับเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะดำเนินการพร้อมไปกับการเก็บรวบรวมแต่ละครั้งและหลังการเก็บข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว โดยจะนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสรุปพร้อมเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

7. ข้อจำกัดในการดำเนินวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ แต่จะมีการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ซึ่งอาจจะดูเหมือนการวิจัยเชิงปริมาณ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นว่า ผลที่ได้จากการศึกษามีความสัมพันธ์ตามกรอบการดำเนินการวิจัยจริง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และได้ทำการตรวจสอบข้อมูลผ่านการจัดเสวนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และเยาวชน เพื่อยืนยันข้อมูลดังกล่าว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งนี้ ได้จากการเก็บข้อมูลที่เน้นการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชน 3 กลุ่มในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ เยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน เยาวชนที่เล่นการพนัน และเยาวชนที่เคยเล่นการพนัน โดยมีพื้นที่ตัวอย่างที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านกำปงbaru ตำบลบางนาค อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส 2) ชุมชนบ้านโลรง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และ 3) ชุมชนบ้านบาโงยซิแน ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ทั้งนี้ผลการวิจัยคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและแยกออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. บริบทพื้นที่ศึกษา

ผลจากการศึกษาบริบทพื้นที่ในแต่ละพื้นที่พบว่า บริบทในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ตำบลบางนาค อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาสจะเป็นลักษณะชุมชนในเมือง ส่วนตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทที่มีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยฟาฏอนีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ถือจุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ และพื้นที่ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา มีลักษณะพื้นที่กึ่งเมือง กึ่งชนบท และมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเยาวชนในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

ชุมชนบ้านกำปงbaru ตำบลบางนาค อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

จากการสืบค้นข้อมูลและสัมภาษณ์คนในชุมชน พบว่า ประวัติความเป็นมาของชุมชนแห่งนี้น่าจะเกิดขึ้นประมาณ พ.ศ. 2378 สภาพเดิมของชุมชนจะเป็นป่าที่ไม่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัย แต่เนื่องจากอาณาเขตของชุมชนจะติดอยู่ใกล้ทะเล การคมนาคมทางเรือที่สะดวกที่สุดในสมัยนั้นน่าจะเป็ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเริ่มเข้ามาอาศัยเป็นถิ่นฐานในการประกอบอาชีพทั้งทางการเกษตรและการประมงไปพร้อมๆ กัน ส่งผลให้ในระยะเวลาต่อมาได้มีราษฎรต่างถิ่นต่างๆ เริ่มเข้าไปมาครอบครองพื้นที่มากขึ้น เมื่อมีการขยายตัวของชุมชนป่าไม้ที่เคยมีอย่างอุดมสมบูรณ์เริ่มเสื่อมหายไปตามกาลเวลา คนในชุมชนเริ่มหันมาทำอาชีพประมงมากขึ้นวิธีการดำเนินชีวิตของคนชุมชนส่วนใหญ่จะหากินกับป่าชายเลนและทำการประมง กระทั่งมีราษฎรมากขึ้นตามลำดับอาชีพของชุมชนไม่เพียงแต่ทำการประมงอย่างเดียว แต่ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย ครั้งเมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากผู้นำชุมชนใน ณ เวลานั้นจึงได้ประชุมสมาชิกของชุมชนให้ได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยตั้งชื่อว่า “กำปงbaru” แปลว่า “หมู่บ้านใหม่”

จากอดีตถึงปัจจุบันชุมชนบ้านกำแพงบารูถือเป็นชุมชนที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ประกอบกับชุมชนแห่งนี้อยู่ในเขตตำบลบางนาค ซึ่งเป็นเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ทุกสิ่งทุกอย่างมีความสะดวกในระดับพอสมควรกว่าพื้นที่อื่นๆ ที่ยังเป็นชนบทอยู่ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ดั้งเดิม แต่จะเป็นคนจากอำเภออื่นเข้ามาอยู่อาศัยด้วยเหตุผลเพื่อเข้ามาประกอบอาชีพ ทำให้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนหลากหลายโดยเฉพาะวิถีการดำเนินชีวิตการปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนยังผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมแบบชุมชนชนบทกับชุมชนเมืองอยู่ ด้วยชุมชนมีความน่าแน่นของประชากร การบริหารจัดการจึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะปัญหาขยะซึ่งรวมไปถึงความสะอาดของชุมชนด้วยเนื่องชุมชนบ้านกำแพงบารูมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นการบริโภคมีค่อนข้างสูงรวมทั้งในชุมชนยังมีโรงงานผลิตข้าวเกรียบและปลาแห้งอยู่อยู่บางครั้งน้ำที่ถูกถ่ายเทจากโรงเรียนก็ส่งกลิ่นเหม็นต่อชาวบ้านพอสมควร อาจจะเป็นสิ่งที่รับไม่ได้สำหรับคนที่เพิ่งเข้าย้ายมาอยู่ใหม่ แต่ไม่เป็นปัญหาสำหรับชาวบ้านที่เคยอาศัยอยู่นานแล้ว สำหรับสถานการณ์ความไม่สงบจากการสอบถามชาวบ้าน พบว่า ในพื้นที่บ้านกำแพงบารูไม่เคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบแต่อย่างใด แต่จะมีปัญหาอื่นๆ เช่น เด็กเยาวชนไม่เรียน ติดยาเสพติด เล่นการพนัน เป็นต้น

จากการสอบถามผู้นำชุมชน พบว่า สิ่งที่ชุมชนกังวลมากที่สุดคือปัญหายาเสพติด ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากปัญหาเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ไม่เรียนหนังสือซึ่งเกิดจากผู้ปกครองไม่มีเงินส่งลูกเรียนกับผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะทำงานและไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูก เด็กและเยาวชนบางคนเรียนเฉพาะด้านสามัญแต่ไม่เรียนศาสนาที่ชุมชนจัดให้มีโรงเรียนตาดีกาเพื่อเรียนเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ จึงน่าจะเป็นเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนใช้ช่วงเวลาว่างไปเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดอยู่แล้ว ส่วนเด็กเยาวชนที่ไม่เรียนศาสนาก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดมากนัก แต่เด็กเยาวชนเหล่านี้มักจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ความโดดเด่นของศาสนาอิสลาม จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการบริหารของเทศบาลเมืองนราธิวาส ก็ได้ให้ความร่วมในการแก้ไขมาโดยตลอด สิ่งที่เห็นได้ชัดจากผลงานของผู้นำชุมชน คือ การประกาศให้ชาวบ้านรับทราบเรื่องเงินเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และแจกอาหารให้เป็นชาวบ้านยามน้ำท่วมหรือบางวาระโอกาสตามนโยบายผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ก็ยังมีมารับเรื่องร้องทุกข์ของชาวบ้านที่บางเรื่องก็ได้รับการแก้ไขและบางเรื่องก็ยังไม่คืบหน้า จากการสังเกตของผู้วิจัยและจากสอบถามของข้อมูลจากชาวบ้าน พบว่า จากปัญหาที่กำลังระบอบอยู่ในชุมชนยังไม่ค่อยเห็นบทบาทของผู้นำชุมชนมากนัก เพราะปัญหาที่ได้กล่าวมานั้นเป็นปัญหาที่ถูกสั่งสมมานานและมีความซับซ้อนของเรื่องการเมืองซ่อนอยู่จึงยากต่อการแก้ไขปัญหาแม้จะมีความพยายามมาหลายต่อหลายครั้งแล้วก็ตามก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ที่สำคัญปัญหาเสพติดกลับมาแพร่ระบาดอย่างรุนแรง แต่สิ่งที่ยังเป็นความหวังของชุมชนอยู่ในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากปัญหาเสพติดได้ คือ

บทบาทของผู้นำศาสนาที่ใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการชุมชนโดยเฉพาะด้านการสนับสนุนและการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม แม้จะมัสยิดของชุมชนเป็นมัสยิดขนาดเล็กแต่ก็มีคณะกรรมการมัสยิดเป็นบุคคลที่มีความรู้มาร่วมช่วยขับเคลื่อนงานของมัสยิด ทำให้เป็นมัสยิดมีจุดเด่นของชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมภายในบริเวณมัสยิดและในชุมชนด้วย

จากการสอบถามประวัติมัสยิดทราบว่า มัสยิดของชุมชนบ้านกำแพงบารมีชื่อว่า “มัสยิดคอยรียะห์” ซึ่งมีความหมายว่า “มัสยิดแห่งคุณงามความดี” เป็นมัสยิดที่มีความเก่าแก่ของชุมชนกำแพงบารมีก่อนจะมีมัสยิดหลังอื่นๆ ซึ่งในอดีตก่อนที่จะมีการสร้างมัสยิดคอยรียะห์มีมัสยิดชุมชนอื่นที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนจะปฏิบัติศาสนกิจการละหมาดลำบาก เนื่องจากการเดินทางไปยังมัสยิดอยู่ไกลจากชุมชน เป็นเหตุจูงใจที่ทำให้บุคคลหนึ่งที่ชื่อว่า เปาะโก๊ะ ได้เป็นคนคิดค้นที่จะสร้างมัสยิดคอยรียะห์ ประมาณปี พ.ศ. 2474 ขึ้นมา และก่อนที่จะมีชื่อมัสยิดคอยรียะห์ ชาวบ้านจะเรียกหรือรู้จัก คือ “มัตราเซาะเปาะโก๊ะ” หมายถึงสถานมีละหมาดของเปาะโก๊ะผู้ก่อสร้างมัสยิดนี้ ด้วยความเสียสละของบุคคลที่ชื่อ “เปาะโก๊ะ” ทำให้มัสยิดแห่งนี้ได้มีชาวบ้านมาทำการละหมาดไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ หลังจากที่ได้เสียชีวิตลง คณะกรรมการมัสยิดก็ร่วมกันลงมติให้ท่านอิหม่ามนายเกษม บินดอเลาะ ผู้รับหน้าที่แทนเปาะโก๊ะหรือชาวบ้านเรียกว่า “อิหม่ามเซ็ง” ซึ่งท่านอิหม่ามนายเกษม บินดอเลาะ ได้สานต่อเจตนารมณ์ของ “เปาะโก๊ะ” เริ่มจากการเปลี่ยนชื่อเป็นมัสยิดคอยรียะห์อย่างเป็นทางการ และทำหน้าที่บริการความรู้ด้านศาสนาให้กับประชาชนในชุมชน เชิญชวนประชาชนให้ทำการทำละหมาดในมัสยิดคอยรียะห์ จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดให้ชาวบ้านมาร่วมทำงานและให้ความร่วมมือกับในมัสยิดในการพัฒนาชุมชน และสิ่งหนึ่งที่เห็นผลได้ชัดจากผลความสำเร็จในการดึงชาวบ้านให้หันมาอยู่ในหนทางของธรรมะ จากการสังเกตจำนวนชาวบ้านที่มาละหมาดในแต่ละครั้งในช่วงเวลาปกติมีถึงประมาณ 30-40 คน ส่วนในช่วงของวันศุกร์จะมีการจัดกิจกรรมบรรยายรอบสัปดาห์คนจะมาละหมาดประมาณ 60-70 คน รวมทั้งผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชน จากการได้พูดคุยกับโต๊ะอิหม่าม ทำให้ทราบข้อมูลมัสยิดเพิ่มเติมว่า มัสยิดคอยรียะห์มีกิจกรรมหลักๆ ได้แก่ การสร้างโรงเรียนตาดีกาเพื่อเปิดสอนให้นักเรียนในพื้นที่หรือนอกพื้นที่มาเรียนฟรี กิจกรรมออมวันละละบาทคือคนที่มาทำการละหมาดสามารถออมเงินให้กับมัสยิดวันละบาทเพื่อไปพัฒนาในส่วนต่างๆ เช่น การซ่อมแซมมัสยิดการสร้างโรงเรียนตาดีกาการช่วยเหลือผู้ยากไร้การช่วยเหลือเด็กกำพร้าในกรณีพิเศษและทางมัสยิดคอยรียะห์ที่ใช้ในการดำเนินในทุกๆ ปีเช่น เปิดละศีลอดร่วมกันในเดือนรอมฎอน ทำค่ายจิตอาสาเยาวชน เป็นต้น

หากมองถึงผ่านรวมของบริบทชุมชนแล้วยังเป็นเรื่องราวเป็นห่วงต่อสถานการณ์ของเยาวชนในชุมชนบ้านกำแพงบารมี เพราะทุกวันนี้เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดในชุมชนยังถูกมองว่าเป็นเรื่อง “ปกติ” หรือ “เฉยๆ” เพราะชาวบ้านไม่รู้จะแก้ไขปัญหาก็เริ่มจากไหน เมื่อแก้ที่เด็กก็กลับพบว่าทางครอบครัวของเด็กก็มีปัญหาอีก ขณะที่บทบาทของผู้นำชุมชนก็เห็นว่ายังไม่จริงจังพอต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แม้บทบาทของ

มัสยิดจะมีค่อนข้างสูงแต่ก็ดูเหมือนว่ายังมีข้อจำกัดอยู่บ้างหากจะให้มัสยิดมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของชุมชนกำปงบารูทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามมัสยิดก็ยังเป็นความหวังในการปกป้องเด็กและเยาวชนในห่างไกลจากเรื่องอบายมุขต่างๆ ของชุมชน

ชุมชนบ้านโสร่ง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

จากสืบค้นข้อมูลและสัมภาษณ์คนในชุมชน พบว่า บ้านโสร่งเป็นชุมชนหนึ่งที่อยู่ในเขตการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาตุม ซึ่งในตำบลแห่งนี้มีอยู่หลายหมู่บ้านกระจัดกระจายไป และหนึ่งในหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นทั้งในอดีตและปัจจุบันคือ “บ้านโสร่ง” จากการให้ข้อมูลของชุมชนทราบว่า เดิมเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในหุบเขา เนื่องจากทางเข้าของชุมชนล้อมรอบภูเขา และเป็นชุมชนหนึ่งในเขตจังหวัดปัตตานีและมีอาณาเขตติดกับรอยต่อของจังหวัดยะลา ทำให้คมนาคมหรือการเดินทางมาชุมชนนั้นสามารถเข้าไปทั้งมาจากจังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา จากการเล่าของชาวบ้านทราบว่าชุมชนโสร่งถือเป็นชุมชนค่อนข้างจะมีชื่อเสียงทั้งในด้านลบและด้านบวก เนื่องจากอดีตชุมชนแห่งนี้ได้รับฉายาว่าเป็นชุมชน “ยามุง” อาจจะทำให้ความหมายว่าเป็นชุมชนที่มักจะมีการปล้นจี้ชาวบ้านบ่อยครั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวจึงเป็นที่รู้จักของชุมชนในละแวกแถวนั้นด้วยการเล่าสู่ต่อๆ กัน แต่หลังจากมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา หรือปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ชุมชนที่นี้ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น การได้รับบริการด้านความรู้ทางวิชาการโดยเฉพาะการเน้นหนักให้ชุมชนได้เรียนรู้วิชาด้านศาสนาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้หัวใจของคนที่นี่อยากเปลี่ยนแปลงตนเองและชุมชนที่ตนเองอยู่

ปัจจุบันชุมชนบ้านสามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของตนเองจากฉายา “ยามุง” เป็นชุมชน “โสร่งนานาชาติ” เนื่องจากผลของการเปิดมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทำให้มีคนจากหลากหลายประเทศล้นหลามเข้ามาเรียนที่นี่ เช่น นักศึกษาจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย กัมพูชา จีน และอีกหลายประเทศจากตะวันออกกลาง เมื่อนักศึกษาเหล่านี้เข้าเรียนที่นี่พวกเขาก็มีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนทำกิจกรรมกับชุมชนจนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีชาวบ้านบางคนต้องฝึกพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ตนเองสามารถพูดกับนักศึกษาได้ และจากความเจริญไปพร้อมกับมหาวิทยาลัยทำให้คนต่างจังหวัดรู้จักบ้านโสร่งมากขึ้นและอยากส่งบุตรหลานของตนเองเข้ามาเรียนที่นี่ จากการให้ข้อมูลของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีทราบว่า ชุมชนบ้านโสร่งเป็นชุมชนน่าอยู่มากคนในชุมชนมีอัธยาศัยดีกับนักศึกษา แม้มีช่วงเวลาหนึ่งจะมีการลักขโมยของใช้ในหอพักของนักศึกษาบ้าง แต่ทุกครั้งก็สามารถจับคนร้ายได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าในชุมชนบ้านโสร่งมีผู้นำที่เข้มแข็งทั้งผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา ประกอบกับในชุมชนยังมีสถานีดารวจบ้านโสร่งที่คอยดูแลความปลอดภัยของชาวบ้านด้วย อย่างไรก็ตามด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติในพื้นที่แห่งนี้ก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์มาแล้วหลายครั้ง เหตุการณ์อาจจะไม่เกิดขึ้นบ่อยเหมือนพื้นที่อื่น

แต่นับจากที่เกิดขึ้นมาก็ปรากฏชีวิตชาวบ้านและเจ้าหน้าที่หลายคนแล้ว ไม่เพียงแต่ปัญหาความไม่สงบเท่านั้นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชน ยังมีปัญหาเยาวชนติดน้ำกระท่อมอีกด้วย ความพยายามของชุมชนมีอย่างต่อเนื่องแต่ก็ทำได้เท่าที่ชุมชนมีความสามารถ ทุกวันนี้ปัญหาเยาวชนติดยาก็ยังส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของชุมชนอยู่บ้าง อย่างการลักเล็กขโมยน้อยตามหอพักของนักศึกษา เป็นต้น

แต่ ณ วันนี้นับเป็นโอกาสที่ดีมากสำหรับชุมชนบ้านโสร่งในการก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ เพราะมีเครือข่ายสำคัญอย่างมหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนสังคมให้เป็น “โสร่งนานาชาติ” อย่างที่เขาร่ำลือ จากการให้ข้อมูลของผู้นำชุมชนทราบว่า ตั้งแต่มีมหาวิทยาลัยในชุมชนทำให้ชุมชนได้รับบริการข้อมูลทางวิชาการมาโดยตลอด ขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมถึงนักศึกษาก็มาจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนด้วย กิจกรรมที่พบเห็นมักจะเป็นการบรรยายให้ความรู้ด้านศาสนาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งจะจัดให้มีทุกสัปดาห์และบางโอกาสที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดค่ายแก่เด็กและเยาวชนบ้านโสร่งโดยพี่ๆ จากมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ก็ยังมีความวิจัยที่อาจารย์ทำร่วมกับชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้นับเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนในการขับเคลื่อนสังคมให้เป็นสังคมที่อิสลามต้องการ ดังนั้นสรุปได้ว่า แม้ชุมชนบ้านโสร่งมีเครือข่ายที่คอยขับเคลื่อนการทำงานด้วยกัน การเป็น “โสร่งนานาชาติ” ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายมากพอสมควร เนื่องจากการเข้ามาสิ่งใหม่ๆ ที่แปลกๆ ไปจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้ามาของสิ่งใหม่ๆ นั้นเชื่อว่าจะมีสิ่งดีๆ เสมอ ย่อมจะประกอบด้วยสิ่งที่ไม่ได้มาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาของนักศึกษาจากต่างถิ่นที่เป็นวัยเดียวกันกับเยาวชนในพื้นที่บ้านโสร่งก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงในหลายๆ เรื่อง ทั้งนี้หากดูความเข้มแข็งของบทบาทผู้นำด้านต่างๆ ก็น่าจะรับมือกับสถานการณ์เหล่านี้ได้

ชุมชนบ้านบาโงยซิแน ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

จากการสืบค้นข้อมูล พบว่า บริบทพื้นที่ชุมชนบ้านบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา เป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 13 กิโลเมตรและห่างจากที่ว่าการอำเภอยะหาเป็นระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร มีเนื้อที่โดยประมาณ 13,576 ไร่ หรือ 20 ตารางกิโลเมตร มีเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบาโงยซิแน ครอบคลุมพื้นที่หมู่บ้านทั้งหมด จำนวน 6 หมู่บ้าน และทุกหมู่บ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบาโงยซิแน คือ หมู่ที่ 1 บ้านบาโงยซิแน หมู่ที่ 2 บ้านบูเก๊ะ หมู่ที่ 3 บ้านลีมาบูโระ หมู่ที่ 4 บ้านโปโฮ หมู่ที่ 5 บ้านซีเยาะ และหมู่ที่ 6 บ้านลูลูร์ค มีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,991 คน แยกเป็น ผู้ชาย จำนวน 3,444 คน ผู้หญิง จำนวน 3,557 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ 350 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 1,214 ครัวเรือน ความหนาแน่นของบ้านเฉลี่ยต่อพื้นที่ 61 หลังคาเรือน ประชากรในตำบลนับถือศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 100 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา รองลงมา ทำสวนผลไม้ ทำนา รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ โดยในพื้นที่มีสถานศึกษาทั้งหมด จำนวน 12 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียน

ประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนตาดีกา จำนวน 8 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง และมีสถาบันและองค์กรทางศาสนาที่เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่ทั้งหมด 13 แห่ง คือ มัสยิด จำนวน 4 แห่ง และสุเหร่า จำนวน 9 แห่ง ที่มีความสะดวกในการให้บริการพื้นฐานแก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน มีน้ำประปาเข้าถึงทุกครัวเรือน และยังมีทรัพยากรธรรมชาติและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจของคนในพื้นที่ จำนวน 2 แห่ง คือ น้ำตกเขาสลัดได และภูเขาหัวล้าน ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากสำหรับเยาวชนชายและหญิงในการมาเที่ยวในยามว่าง ซึ่งถือเป็นสถานที่ผ่อนคลายของคนในชุมชน (สถานภาพและข้อมูลพื้นฐาน, 2559: ออนไลน์) นอกจากนี้เยาวชนบางคนเลือกที่จะไปเที่ยวในตัวเมืองซึ่งมีระยะทางไม่ไกลมาก เพียงใช้ระยะเวลาประมาณ 10 นาที ก็สามารถถึงในตัวเมืองได้ โดยส่วนใหญ่จะใช้รถมอเตอร์ไซด์ส่วนตัวในการเดินทางเข้าในตัวเมือง เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง

และจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า ทางหน่วยงานการปกครองในพื้นที่ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ นั้น หน่วยงานในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญและมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด โดยแต่ละหมู่บ้านได้จัดให้มี ชรบ. ทุกหมู่บ้านอยู่เวรยามและออกตรวจตราความสงบเรียบร้อยของชุมชน สำหรับพื้นที่บาโงยซิแน้นถึงแม้จะยังไม่เคยมีเหตุการณ์ความรุนแรงจากสถานการณ์ แต่พื้นที่โดยรอบของอำเภอยะหา ถือว่าเป็นพื้นที่สีแดงมาโดยตลอด จึงมีความจำเป็นที่คนในพื้นที่ทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปต้องมีความระมัดระวังความปลอดภัยในชีวิตของตนเอง และจากการพูดคุยกับผู้ปกครองของเยาวชนพบว่า สิ่งที่คุณปกครองห่วงกังวลลูกหลานคือ เรื่องยาเสพติด “น้ำกระท่อม” ที่มีการแพร่ระบาดอย่างมากในหมู่ของเยาวชนสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ผู้นำให้ความสำคัญเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังมองว่าเยาวชนในปัจจุบันในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ความเสี่ยงในที่นี้ คือ “การเป็นแพะรับบาป” จากสถานการณ์ เพราะเยาวชนในพื้นที่ทั้งที่เป็นเยาวชนที่อยู่ในระบบ และนอกระบบส่วนใหญ่จะถูกจับตามองจากฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้สำหรับเยาวชนในพื้นที่บาโงยซิแน้นที่ไม่ได้เรียนหนังสือหรืออยู่นอกระบบ ส่วนใหญ่จะออกไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย เพื่อหารายได้เข้ามาในครอบครัว บางคนออกไปทำงานเพื่อส่งน้องๆ เรียนหนังสือ

2. สถานการณ์ความไม่สงบกับพฤติกรรมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้เยาวชนในพื้นที่มีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ กล่าวคือเยาวชนต้องมีการปรับตัววิธีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง การปรับอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมการเลือกคบเพื่อนดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การปรับตัววิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

ด้วยความเป็นเยาวชนในพื้นที่ที่ถูกจับมองจากฝ่ายความมั่นคง (ทหารพราน) ที่มองว่า เยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเสี่ยงที่จะเข้าร่วมกับกลุ่มกระบวนการความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งทำให้เยาวชนมีการวางตัวในการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างลำบากเหมือนเยาวชนอื่นทั่วไปของประเทศไทย ดังกรณีของการขับรถออกไปเที่ยวนอกพื้นที่โดยมีกลุ่มเพื่อนเยาวชนด้วย ก็จะมีตั้งด่านตรวจเพื่อสอบถาม ซึ่งจากการสะท้อนของเยาวชนเมื่อมีการตรวจตั้งด่านจากฝ่ายความมั่นคงว่า “จะไปไหน? มาจากไหน? มีอาวุธไหม?” สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนมีมุมมองด้านลบต่อฝ่ายความมั่นคงที่ดูแลรักษาความสงบในพื้นที่ และยังเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อเข้าไปใกล้กับกลุ่มทหารพราน ที่มีการลาดตระเวน และตั้งด่านตรวจในพื้นที่

“...การออกไปเที่ยวที่ไม่ใช่ในหมู่บ้านของตนเองรู้สึกไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะการ

ขับรถผ่านด่านตรวจทหาร และรถลาดตระเวนที่ผ่านไประหว่างมาในแต่ละพื้นที่...”

นอกจากนี้ การดำเนินชีวิตในช่วงกลางคืนก็มีการปรับตัว คือ โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ออกไปเที่ยวในช่วงกลางคืนด้วยการบังคับของพ่อแม่ ถึงแม้จะเป็นเรื่องของการเรียนที่ต้องไปติวกับกลุ่มเพื่อนๆ ครอบครัวบางคนก็ไม่อนุญาตเพราะห่วงกังวลเรื่องปลอดภัย ไม่เพียงแต่ความรู้สึกไม่ปลอดภัยที่อยู่ใกล้กับทหารพราน แต่ยังกังวลความปลอดภัยจากกลุ่มกระบวนการความไม่สงบอีกด้วย เนื่องจากการเกิดเหตุการณ์เราไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เวลาใด สิ่งหนึ่งที่เยาวชนต้องระวังคือ การหลีกเลี่ยง พื้นที่เสี่ยงที่อาจจะเกิดเหตุการณ์

“...เยาวชนอย่างเราๆ ไปไหนมาไหนต้องระวัง เพราะเราไม่รู้ว่าเป็นใคร หาก

พื้นที่ไหนที่เราารู้สึกไม่ปลอดภัยก็ควรที่จะห่างไกลหรือไม่ควรเข้าไปใกล้ การระมัดระวังด้วย

ตัวของเราเป็นสิ่งที่สำคัญ...”

จะเห็นได้ว่าเยาวชนในพื้นที่จำเป็นต้องดำเนินชีวิตที่มีความหวาดระแวงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย การวางระเบิด การวางเพลิง การโจมตี และการก่อวินด้วยวิธีการต่างๆ ที่ไม่อาจรับรู้ก่อนเลยล่วงหน้าว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น จนในบางครั้งอาจทำให้เยาวชนเริ่มมีความเครียดในการออกจากบ้าน ซึ่งไม่เพียงแต่เยาวชนแต่ยังรวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองอีกด้วยที่ต้องเฝ้าระวังแทนลูกหลานของตนเอง

2) การปรับอารมณ์ ความคิด

นอกจากเยาวชนในพื้นที่จำเป็นต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมี “การปรับอารมณ์ ความคิด” ของตนเองอีกด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จากการสะท้อนของเพื่อนเยาวชนกลุ่มหนึ่งว่า

“...มีเพื่อนคนหนึ่งพ่อของเขาถูกจับดำเนินคดีความมั่นคง ปัจจุบันเขาน่าสงสารมากเนื่องจากไม่มีใครเป็นหัวหน้าหลักในครอบครัวจนทำให้เขาคิดในมุมของคนเองว่าทหารรังแกฉัน ทำไมต้องมารังแกครอบครัวของฉันด้วย...”

ด้วยความเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวในทุกมิติ จนบางครั้งทำให้เยาวชนที่ได้รับผลกระทบอาจจะไม่ใช่กระทบโดยตรงต่อตนเอง แต่ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีความรู้สึก ความนึกคิดในพฤติกรรมทางด้านลบต่อฝ่ายต่างๆ ที่ทำให้ครอบครัวของเขาได้รับผลกระทบ ทั้งนี้อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้มันไม่สามารถแสดงออกโดยตรงต่อกลุ่มคนอื่นๆ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องมีการปรับอารมณ์ ความคิดให้เขาสู่สภาวะปกติอย่างรวดเร็ว มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เข้ามาช่วยเหลือเยียวยาความรู้สึกเหล่านี้มาโดยตลอด

3) พฤติกรรมการเลือกคบ

ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จนทำให้เยาวชนไม่รู้ว่าใครเป็นใคร การเลือกคบเพื่อนจึงมีความระมัดระวังเพราะการเลือกคบเพื่อนในช่วงวัยรุ่นถือเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทิศทางของการดำเนินชีวิตของเยาวชน โดยส่วนใหญ่เยาวชนจะเป็นกลุ่มที่ติดเพื่อน เพื่อนมีความสำคัญต่อชีวิตตนเองอย่างมาก หากคบเพื่อนที่มีแนวคิดด้านลบต่อพื้นที่ก็อาจจะถูกจับตาจากฝ่ายความมั่นคง และจากการสัมภาษณ์เยาวชนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันพบว่า เยาวชนมีการคบเพื่อนที่มีแนวคิดและวิถีชีวิตที่เหมือนตนเอง ดังปรากฏในข้อค้นพบ

“...พ่อแม่เคยสอนมาโดยตลอดว่าควรมีการคบเพื่อนที่ดี มีความจริงใจ สามารถให้คำปรึกษา ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ดี และตัดเตือนห้ามปรามในสิ่งที่มีผลหลักการ ดังสุภาษิตที่ว่า เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหาย ยาก...”

เพราะการคบเพื่อนที่ดีนั้นจะนำพาไปในทางที่ดีด้วย โดยเฉพาะเพื่อนที่มีศาสนาในจิตใจ มีการปฏิบัติตัวอยู่ในหลักการ มีความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ ไม่มั่วสุมไม่ติดยาเสพติด และสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ทั้งโลกนี้และโลกหน้า และต้องมีการเลือกคบเพื่อนที่ไม่หวังผลประโยชน์ ดังสุภาษิตที่ว่า โดยไม่คำนึงถึงฐานะความร่ำรวยหรือยากจนหรือคบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว มีการรักเพื่อนในทางที่ถูกที่ควรตามหลักศาสนาอิสลาม ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ ในขณะที่เยาวชนที่ติดการพนันก็จะมี การคบเพื่อนที่มีแนวคิด และวิถีการดำเนินชีวิตในแบบที่เหมือนตนเอง

“...การคบเพื่อนก็ต้องเป็นเพื่อนที่ทำอะไรที่เหมือนกัน ชอบทำในสิ่งที่เหมือนกัน มีรสนิยมเดียวกัน เช่น การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ กลุ่มรักการชั่งจักรยานยนต์ และรักการท่องเที่ยวตามประสาเยาวชน...”

จะเห็นได้ว่าการคบเพื่อนในกลุ่มเหล่านี้อาจจะมีความเสี่ยง ในการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขที่กระจัดกระจายทั่วชุมชน และเมือง ซึ่งถ้าเยาวชนจิตใจไม่หนักแน่นก็จะทำให้เสียคนได้ง่าย เพื่อนมักชักชวนกันทำในสิ่งที่ไม่ดีหากมีแหล่งอบายมุขก็จะนำพากันไปยุ่งเกี่ยว และพ่อแม่ให้แต่เงินไม่ได้เอาใจใส่ความเป็นอยู่ของลูก และ

ยังมีเยาวชนบางกลุ่มมีการคบเพื่อนหากันเป็นกลุ่มหรือแก๊ง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน มีการทะเลาะเบาะแว้ง ตบตี แตะต่อยกัน จนทำให้บางครั้งถึงขั้นต้องฆ่ากันตาย และที่สำคัญเยาวชนมักให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่า มีการใช้เวลากับเพื่อนมากกว่าครอบครัว และเชื่อเพื่อนมากกว่า

ส่วนเยาวชนที่เคยติดการพนันพบว่า ช่วงต้นของการเป็นเยาวชนจะใช้วิถีชีวิตเหมือนกับกลุ่มเยาวชนที่ติดการพนัน แต่เมื่อคบหากับเพื่อนได้พักใหญ่ก็มีความรู้สึกชีวิตตนเองเริ่มไม่ค่อยมีคุณค่าในสังคม เลยพยายามหาคุณค่าของตนเองมาใหม่ สิ่งหนึ่งที่คิดว่าน่าจะมีคุณค่าต่อสังคมคือ การศึกษา เลยหันมาเรียนหนังสืออย่างจริงจัง เปลี่ยนมาคบเพื่อนที่สนใจการเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีวิถีชีวิตอยู่ในแนวทางของศาสนาอิสลามและมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และได้รับอิทธิพลจากผู้ใหญ่ ได้รับการอบรมคุณธรรม จริยธรรมและนิสัยด้วยวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม จนทำให้เยาวชนมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เยาวชนมักใช้เวลาว่างในการช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน หาอาชีพเสริมโดยการทำขนมขาย คั้นคว่ำหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาชุมชน เล่นฟุตบอล ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ เรียนอัลกุรอาน และปฏิบัติศาสนกิจ จนสามารถห่างไกลกับการพนันได้ แต่ก็ไม่ใช่ไม่ได้คบกับกลุ่มที่ติดการพนันเลย ก็ยังเป็นเพื่อนกันอยู่แต่ไม่ค่อยได้สนิทกันมาก แต่ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เยาวชนทั้งสามกลุ่มดังกล่าวจะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งมีความเหมือนกันคือ แต่ละกลุ่มเยาวชนจะมีแนวคิดในการดำเนินชีวิตดังกรณีการคบเพื่อนจะมีการคบเพื่อนที่มีแนวคิดและวิถีการดำเนินที่เหมือนกับตนเอง

3. ความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการพนันของเยาวชน

คณะผู้วิจัยได้แยกผลการศึกษาความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการพนันของเยาวชน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่เล่นการพนัน กลุ่มที่เล่นการพนัน และกลุ่มที่เคยเล่น ตามบริบทพื้นที่ศึกษา เพื่อให้เห็นความแตกต่างของการได้รับแรงสนับสนุนของเยาวชนทั้งสามกลุ่ม อันเนื่องจากพบว่า บริบทพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ศึกษามีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ชุมชนบ้านกำแพงbaru ตำบลบางนา อำเภอมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาสจะเป็นลักษณะชุมชนในเมือง ส่วนชุมชนบ้านโสร่ง ตำบลเขาตม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทที่มีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยฟาฏอนีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ถือจุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ และชุมชนบ้านบาโงยซิแน ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา มีลักษณะพื้นที่กึ่งเมือง กึ่งชนบท และมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเยาวชนในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านกำแพงbaru

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนทั้งสามกลุ่มได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนจากสถาบันครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน รวมทั้งการเลือกคบเพื่อนในชุมชนและโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านกำแพงbaruที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า เยาวชนที่ไม่เล่นการพนันจะมีลักษณะครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ อย่างเต็มที่ และพ่อแม่จะให้ความสำคัญในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด 5 เวลา การอ่านอัลกุรอาน การจัดให้มีกิจกรรม “ฮาลาเกะ”¹ เพื่อใช้เป็นกระบวนการตักเตือน สอนสมาชิกให้อยู่ในแนวทางที่ศาสนาได้สอนไว้ และสามารถใช้เป็นทักษะในดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

“...พ่อกับแม่จะตักเตือนเราอยู่ตลอดเวลา บอกเล่าในสิ่งที่ดีที่เกิดประโยชน์และห้ามในสิ่งไม่ดีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องยาเสพติด เรื่องแฟนหรืออีกหลายๆ เรื่อง เรื่องศาสนา ก็เช่นกันพ่อกับแม่ก็จะสอบถามและปลุกใจพวกเราอยู่ตลอดเวลา...”

“...ผมเป็นลูกกำพร้า แต่ไม่เคยรู้สึกที่เราขาดความอบอุ่น เพราะแม่จะหน้าที่ได้ดีมาก เรื่องหาเงินให้ครอบครัวคุณน้าและญาติๆ จะคอยดูแลให้คุณแม่ ส่วนแม่จะเข้มงวดในเรื่องของการให้ลูกๆ ปฏิบัติศาสนกิจ เราจะรวมตัวกันพูดคุยผมและน้องคุณแม่ผ่านกิจกรรมฮาลาเกะเพื่อตักเตือนกันครับ...”

เช่นเดียวกับสภาพทางสังคมของชุมชนที่กลุ่มเยาวชนนี้อาศัยอยู่ส่วนใหญ่ชุมชนจะค่อนข้างเข้มแข็งและมีบทบาทสูง โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนา มัสยิดและโรงเรียนตาดีกา เยาวชนเล่าให้ฟังว่าชุมชนที่ตนเองอยู่นั้นจะมีโต๊ะอิหม่ามที่พยายามดึงเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมัสยิด ซึ่งทุกวัน ทุกสัปดาห์ ทุกเดือนและทุกปีมัสยิดจะมีการจัดกิจกรรมตลอด โดยกิจกรรมประจำวันก็การเชิญชวนเด็กและเยาวชนมาละหมาดที่มัสยิดและหลังจากละหมาดเสร็จโต๊ะอิหม่ามก็จะได้นำคำตักเตือนเล็กน้อยก่อนที่ทุกคนจะแยกย้ายกันกลับบ้าน ส่วนกิจกรรมประจำสัปดาห์ก็จะมีกิจกรรม “มาแกแต”² ที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มารวมตัวกันรับประทานอาหารด้วยกันสร้างความสนิทสนมระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กๆ เช่นเดียวกับกิจกรรมประจำเดือนก็จะ เป็นลักษณะคล้ายๆ กัน แต่จะมีผู้รู้มาบรรยายให้รู้คนในชุมชนรวมทั้งเด็กและเยาวชนด้วย สำหรับกิจกรรมประจำปีส่วนใหญ่จะมีปีละสองครั้ง ซึ่งจะจัดตรงกับวันตรุษของอิสลาม กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นไปที่เด็กและเยาวชน เช่น การจัดเวทีให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออก การมอบของขวัญให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นต้น

¹ กิจกรรมจัดวงสนทนาพูดคุยของครอบครัวหลังจากที่ละหมาดเสร็จหรือเวลาอื่นๆ

² เป็นกิจกรรมจัดเลี้ยงอาหารแก่คนที่มาละหมาดซึ่งจะจัดขึ้นทุกเช้าของวันศุกร์เป็นประจำ

ทั้งหมดนี้ชุมชนมีเป้าหมายสำคัญคือ การทำให้เด็กและเยาวชนมีความใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ให้เขารู้สึกว่าคนในชุมชนห่วงใยในอนาคตของพวกเขาที่เขาต้องเติบโตในสังคมที่เต็มไปด้วยอบายมุข

“...นอกจากครอบครัว เรามีมัสยิดและตาดีกา ที่คอยอบรมสั่งสอนพวกเราให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง...”

“...มัสยิดจะกิจกรรมตลอด ทำให้เราได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ถึงวันนี้พวกเราไปละหมาดมัสยิด พ่อชวนเราไป ส่วนเราก็จะส่วนน้องไป...ซึ่งมันก็จะ เป็นระบบ เพราะพอน้องๆ โตขึ้นเขาก็ตามเรา...”

“...โต๊ะอิหม่ามจะให้ความสำคัญกับเยาวชนในชุมชน เพราะไม่อยากให้เยาวชนเป็นเหมือนลูกชายคนหนึ่งของเขา ที่ตอนนี้เกเรมาก ดิทยาสารพัด...มัสยิดมีกิจกรรมตลอดส่วนใหญ่จะให้เราได้ใกล้ชิดและพูดคุยกับผู้ใหญ่...”

ขณะที่การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเลือกคบเฉพาะเพื่อนที่เป็นคนดียิ่งในชุมชนของตนเองอยู่นั้นเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันมักจะไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาจจะคบอยู่บ้างในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาก หรือกล่าวได้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะคบกับเพื่อนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างมีขอบเขต เช่น กรณีเล่นฟุตบอลด้วยกัน หรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นต้น โดยปกติการคบเพื่อนในชุมชนเดียวกันจะเป็นเฉพาะช่วงเวลากลางวันเท่านั้น ส่วนกลางคืนเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ออกไปไหนและจะอยู่กับครอบครัวเป็นหลัก หากเป็นเพื่อนที่โรงเรียนแล้วก็มีหลายกลุ่ม แต่พวกเขาก็เลือกกลุ่มเพื่อนที่รักการเรียน ชอบทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ บางครั้งก็มีบ้างที่ไปสมาคมกับเพื่อนๆ ที่เล่นการพนัน เนื่องจากเป็นคนที่ชอบดูฟุตบอลเหมือนกัน แต่กลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ก็ได้มีการพนันฟุตบอลตามเพื่อนๆ คนอื่นแต่อย่างใด

“...ในชุมชนเราก็มีเหมือนเยอะ ไม่อาจจะจำกัดได้ว่าเราต้องเลือกคบเฉพาะบางคนเท่านั้น เพราะเพื่อนแต่ละคนมีดีไม่เหมือนกัน เพื่อนบางคนแม้เขาจะดีแต่เขาก็ไม่เคยทำร้ายหรือหักหลังเรา บางทีก็กลับช่วยเหลือเราด้วยซ้ำ เราดูบอลด้วยกันที่ร้าน ส่วนเพื่อนจะแทงบอลก็แทงไป แต่เวลาดูเราจะสนุกไปด้วยกัน...ไม่มีปัญหาอะไร อย่างน้อยๆ เราในฐานะที่ไม่เล่นยังพอมีสติ บางครั้งเราก็ได้เตือนๆ เพื่อนบ้าง ส่วนเขาจะเลิกหรือไม่ นั่นสุดแล้วแต่เขา เราก็ได้ทำหน้าที่ของคำว่าเพื่อนแล้ว...”

“...ตั้งแต่เข้าโรงเรียนก็มีเพื่อนที่เป็นรุ่นเดียวกันหลายคนที่คบกันเป็นเพื่อน แต่พอตบนี้เพื่อนบางคนก็ไปมีส่วนเกี่ยวกับการพนันฟุตบอลบ้าง เราก็เริ่มรู้จักเพื่อนในโรงเรียนมากขึ้น บางเพื่อนที่คบก็เป็นรุ่นพี่ก็มี ซึ่งคิดว่ารุ่นนี้ดี ๆ มีหลายคนที่สามารถประคับประคองเราได้...”

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านกำแพงbaruที่เล่นการพนัน พบว่า เยาวชนกลุ่มจะมีปัญหาด้านครอบครัวเป็นฐานอยู่แล้ว ส่วนหนึ่งเกิดจากพ่อแม่หย่าร้างกัน บางครอบครัวไปทำงานมาเลเซีย ต้องอาศัยอยู่กับญาติๆ ที่ค่อนข้างจะมีปัญหาเรื่องฐานะยากจน อาศัยอยู่บ้านเช่าที่เก่าๆ ที่มีจะเป็นที่มั่วสุมของนักเสพยาในชุมชนด้วย ฐานะทางครอบครัวที่ยากจนอันเป็นเหตุให้เยาวชนขาดคุณภาพด้านการเรียนหนังสือตั้งแต่เด็กๆ และเติบโตไปกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยยาเสพติด บทบาทของสถาบันครอบครัวของกลุ่มนี้ที่เห็นได้ชัดคือ การสั่งสอนด้วยวิธีการด่า ตะคอกเสียงดังใส่เยาวชน จนสุดท้ายก็มีแต่เสียงร้องไห้และทะเลาะวิวาทของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ด้วยกับสภาพทางครอบครัวที่ประสบปัญหาอยู่แล้ว การทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี จึงเป็นภาระที่ญาติๆ ของเยาวชนไม่อยากแบกรับวันแต่เลี้ยงให้เติบโตแล้วไปหากินเองเท่านั้นก็พอแล้ว

“...การด่า ตะคอกเสียงใส่กันทุกวัน...ครอบครัวพวกเขานี้จะเป็นลักษณะแบบนี้
...บางทีเด็กก็ไม่กลับบ้านเพราะทะเลาะกับคนที่บ้าน อาศัยอยู่กับเพื่อนๆ ที่ติดยา...แล้ว
จะไม่ได้เป็นปัญหาได้ยัง...”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้จะเป็นคนไม่ค่อยพูดในวงสนทนากลุ่มซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นการเล่าจากผู้ประสานอีกทีหนึ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประสานงานในพื้นที่ พบว่า พฤติกรรมโดยส่วนใหญ่ของเยาวชนจะอาศัยอยู่กับเพื่อนๆ มากกว่าครอบครัวจะไม่ค่อยไปเรียนหนังสือ และชอบเล่นฟุตบอลและดูฟุตบอลพร้อมๆ กับการพนันไปด้วย มักจะกลับบ้านดึกหรืออาจจะไม่กลับแต่ไปนอนบ้านเพื่อน มีอาชีพประมงช่วงปิดภาคเรียนเนื่องจากที่บ้านมีฐานะไม่ค่อยดีจึงต้องหาเงินโดยทำงานเป็นลูกเรือของชาวประมงที่มีรายได้ประมาณวันละ 200 - 400 บาท เงินที่ได้ส่วนหนึ่งอาจจะไปแทงพนันบอลในบางกรณี ที่มีโปรแกรมการแข่งขันที่ตนเองชอบ สำหรับการเลือกเพื่อนของเยาวชนมักจะอยู่กับเพื่อนแบบเดียวกัน ไม่พนันก็ติดยา เพราะโดยทั่วไปพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ค่อยคบหาสมาคมกับคนทั่วไปในชุมชนอยู่แล้ว อาจจะมีการทักทายอยู่บ้างในฐานะคนในชุมชนด้วยกัน จนเป็นปัจจัยที่ทำให้บทบาทของชุมชนที่อยู่โดยเฉพาะสถาบันศาสนาที่ยังคงทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนกลุ่มเยาวชนที่ไม่มีปัญหาได้ดีไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มนี้ได้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านกำแพงbaruที่เคยเล่นการพนัน พบว่า เยาวชนไม่ได้มีปัญหาด้านครอบครัวแต่อย่างใด เพราะสถาบันครอบครัวยังทำหน้าที่ได้ดี พ่อแม่ให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้เป็นคนดี ค่อยๆ เตือนเน้นของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดและอื่นๆ แต่ความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นจะมีจากปัจจัยส่วนตัวของเยาวชนและปัจจัยแวดล้อมจากกลุ่มเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนที่ชักจูงให้เยาวชน กล่าวคือ ขณะที่สถาบันครอบครัวได้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนอย่างเต็มที่แล้ว แต่ด้วยความชอบด้านกีฬาของเยาวชนและการคบเพื่อนที่ส่วนมากเล่นและพนันไปด้วยนั้น การอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าสู่วงพนันจึงเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นเหตุจูงใจที่ทำให้เยาวชนเปลี่ยนพฤติกรรมจากคนที่ชอบเล่นและดูฟุตบอลมาเป็นการพนันด้วย

“...ชอบเล่นฟุตบอล เพื่อนๆ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นแนวเดียวกัน บางคนเล่นแล้วก็พนันด้วย ดูแล้วมันก็ไม่ได้เสียหายอะไร...ทำเพราะสนุก...” เพื่อนถือเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมของเยาวชนสูง สังเกตได้จากพฤติกรรมการพนันของเยาวชนกลุ่มนี้จะกระทำให้รูปแบบที่ไม่เปิดเผยให้คนอื่นรู้เว้นแต่เพื่อนๆ ในแก๊งเดียวกัน ลักษณะการพนันของเยาวชนมักจะฝากให้เพื่อน

“...ส่วนใหญ่ฝากเพื่อนให้ไปซื้อบิล แล้วจะกลับมาวิเคราะห์กันที่ไหนที่ไม่มีคน...เสร็จเราจ่ายเงินให้เพื่อนไปส่ง..ที่ทำแบบนี้ก็ไม่อยากใครรู้ว่าเราเล่นพนัน...”

ซึ่งการกระทำดังกล่าวเยาวชนสะท้อนว่า มันทำให้รู้สึกมีความผิมน้อยลงจากที่ไปพนันด้วยตนเอง ส่วนการเลือกคบเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มเช่นเดียวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

สำหรับเหตุผลที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนันนั้น มองว่า เป็นเพราะสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญ แม้พฤติกรรมการพนันของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่เปิดเผยให้ใครรู้ ทำให้พ่อแม่และสมาชิกของครอบครัวไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหแก่เยาวชนได้ แต่เมื่อพ่อแม่ของเยาวชนทราบถึงข้อเท็จจริงต่อการกระทำของเยาวชนแล้ว กลไกของแรงสนับสนุนทางสังคมของสถาบันครอบครัวก็เริ่มทำงานทันที เริ่มด้วยบทบาทของพ่อแม่เรียกเยาวชนมาพูดคุยและกล่าวตักเตือน หลังจากนั้นได้สร้างมาตรการลงโทษโดยการไม่ให้เงินเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มาตรการดังกล่าวพ่อแม่ได้ประสานกับสมาชิกในครอบครัวให้ร่วมมือกันจนสุดท้ายด้วยทุนทางสังคมของเยาวชนกลุ่มนี้พอมีอยู่บ้างจากการที่ครอบครัวเคยให้ความรักและคอยอบรมสั่งสอนและปลูกฝังสิ่งดีๆ เสมอมา มาตรการที่สถาบันครอบครัวได้ทำก็ส่งผลทำให้เยาวชนสำนึกผิดและอยากกลับเนื้อกลับตัวจนนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเยาวชนไม่เคยหวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีกเลย

“...ผมโดนกดดันจากครอบครัว ตอนที่เล่นแรกๆ คนที่บ้านพ่อแม่ พี่ๆ น้องๆ ไม่มีใครรู้ว่าเล่นการพนัน ผมเล่นจนติดและค่อนข้างติดมากด้วย จนวันหนึ่งทุกคนจับได้ว่าเล่นการพนัน ที่บ้านจึงบอยคอตทุกอย่างไม่ว่าเป็นเรื่องเงิน โทรศัพท์ จนกระทั่งข้าวก็ไม่ให้กิน จะหากินเองก็ไม่มีดังค์ ทุกครั้งที่กลับมาบ้านรู้ว่าทุกคนไม่ต้องการเราแล้ว จึงเป็นจุดที่ผมยอมรับผิดและจะไม่หวนกลับไปเล่นการพนันอีกเลย...”

อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการที่สามารถใช้เฉพาะบางครอบครัวเท่านั้นและเยาวชนเท่านั้น เพราะวิธีการนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงทุนทางสังคมของเยาวชนด้วย หากเยาวชนมีทุนทางสังคมในเชิงลบแล้ว การใช้มาตรการดังกล่าวอาจะยิ่งเพิ่มปัญหแก่เยาวชนได้ ฉะนั้นมาตรการที่ทำให้เยาวชนกลุ่มสามารถเลิกเล่นการพนันได้สถาบันครอบครัวจะต้องพิจารณาพฤติกรรมของเยาวชนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้วิธีการเป็นแนวทางการแก้ไขที่ไม่ใช่การเพิ่มปัญหาให้ครอบครัว

ตารางที่ 1 การแสดงความสัมพันธ์การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้าน
กำแพง

ความสัมพันธ์	เยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน	เยาวชนที่ติดการพนัน	เยาวชนที่เคยเล่นการพนัน
ครอบครัว	- ครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ อย่างเต็มที่	- ครอบครัวมีปัญหา พ่อแม่หย่าร้างกัน บางครอบครัวไปทำงานมาเลยต้องอาศัยอยู่กับญาติๆ ที่ค่อนข้างจะมีปัญหาเรื่องฐานะยากจน อาศัยอยู่บ้านเช่าที่เก่าๆ ที่มักจะเป็นที่มั่วสุมของนักเสพยาในชุมชนด้วย การสั่งสอนด้วยวิธีการด่า ตะคอกเสียงดังใส่เยาวชน	- สถาบันครอบครัวมีบทบาทพ่อแม่ให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้เป็นคนดี ค่อยๆ เตือนเน้นของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดและอื่นๆ - สถาบันครอบครัวมีส่วนทำให้เยาวชนเลิกเล่นการพนัน
เพื่อน	- กลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะนิสัยดี การคบเพื่อนอย่างมีขอบเขตและข้อจำกัด	- การเลือกเพื่อนแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน เช่น ไม่เรียนหนังสือ ติดยาเสพติด เล่นการพนัน เป็นต้น - เพื่อนเป็นปัจจัยสู่การเล่นพนัน	- การเลือกคบเพื่อนจะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม - เพื่อนเป็นปัจจัยสู่การเล่นพนัน
ชุมชน	- ชุมชนเข้มแข็งด้วยบทบาทของผู้นำศาสนา	- ชุมชนเข้มแข็งด้วยบทบาทของผู้นำศาสนา แต่ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนนี้ได้	- ชุมชนเข้มแข็งด้วยบทบาทของผู้นำศาสนา
โรงเรียน	- โรงเรียนตาดีกามีทำงานร่วมกันกับมัสยิดในการปลูกฝังเยาวชนให้เป็นคนดี - โรงเรียนมีมาตรการลงโทษ	- เยาวชนไม่ค่อยไปโรงเรียน	- โรงเรียนตาดีกามีทำงานร่วมกันกับมัสยิดในการปลูกฝังเยาวชนให้เป็นคนดี - โรงเรียนมีมาตรการลงโทษ

2) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านโสร่ง

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนทั้งสามกลุ่มได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนจากสถาบันครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน รวมทั้งการเลือกคบเพื่อนในชุมชนและโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโสร่งที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า ลักษณะครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการใช้เวลากับลูกๆ แม้จะต้องแข่งกับเวลาทำงานของตนเองก็ตามจนบางครั้งแทบจะไม่มีเวลาให้กับลูก เนื่องจากบริบทการประกอบอาชีพของครอบครัวส่วนใหญ่จะกรีดยาง ซึ่งบางครอบครัวต้องทิ้งลูกๆ เพื่อไปทำงานในขณะที่ลูกกำลังนอนคน แต่เมื่อกลับมาแล้วพ่อกับแม่จะทำหน้าที่ของตนเองอย่างไม่บกพร่อง เริ่มจากการรับประทานอาหารเช้าพร้อมกันซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่ทุกคนจะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาหลังจากที่ต่างคนต่างแยกย้ายไปทำหน้าที่ของตนเอง การรับประทานอาหารเช้าพร้อมกันของครอบครัวนั้นนับเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่พ่อแม่ของเยาวชนใช้เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกๆ จุดประสงค์ก็เพื่อให้ลูกๆ เห็นว่าพ่อกับแม่คือบุคคลสำคัญของพวกเขา ซึ่งเยาวชนเหล่านี้เห็นว่าคนเรายิ่งให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่พ่อแม่มักจะรับประทานอาหารเช้าไม่พร้อมกันกับลูกๆ ต่างคนต่างกิน หรือออกไปทานข้าวนอกบ้าน ความอบอุ่นบางส่วนจากพ่อกับแม่จนหายไป

“...ตื่นเช้ามามาก่อนไปโรงเรียนก็ไม่ได้เจอพ่อแม่แล้ว มีผมและน้องๆ ที่อยู่บ้าน เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานกรีดยาง แล้วจะฝากเงินให้กับลูกๆ โดยวางเงินบนตู้เย็น เพื่อให้ผมและน้องๆ ไปโรงเรียน โดยตลอดระยะเวลากว่า 8 ชั่วโมงของแต่ละวัน ผมใช้ชีวิตในโรงเรียนอยู่กับเพื่อนๆ จนเลิกเรียนในช่วงตอนเย็น หลังจากนั้นก็ได้กลับบ้าน บ้างครั้งก็ได้เจอพ่อแม่ อาจจะอยู่บ้านสักพัก เล่นโทรศัพท์ ดูโทรทัศน์ บางครั้งก็ออกไปเล่นกับเพื่อน กลับมาอีกครั้งก็ใกล้พระอาทิตย์ตกดิน ก็ได้เจอกับพ่อแม่ อาบน้ำละหมาดพร้อมกัน จากนั้นก็ได้กินข้าวมื้อเย็น โดยจะทานข้าวพร้อมกันกับครอบครัวทุกครั้งในมื้อเย็น จากนั้นก็จะใช้ชีวิตกับครอบครัวไม่ออกไปไหนในช่วงเวลากลางคืนจนกว่าจะนอนหลับ แล้วตื่นขึ้นมาพรงนี้เพื่อไปโรงเรียนต่อ โดยในแต่ละวันเหมือนๆ กัน...”

ส่วนชุมชนบ้านโสร่งค่อนข้างจะมีความเข้มแข็งเนื่องจากมีมหาวิทยาลัยคอยให้ความช่วยเหลือในการขับเคลื่อนชุมชน บทบาทของผู้นำชุมชนมีค่อนข้างมากทั้งผู้นำท้องถิ่นและท้องที่รวมทั้งผู้นำศาสนา มักจะทำงานไปด้วยกัน และตั้งแต่มีมหาวิทยาลัยในชุมชนทำให้ชุมชนได้รับการข้อมูลทางวิชาการมาโดยตลอด ขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมถึงนักศึกษาที่มาร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชนด้วย กิจกรรมที่พบเห็นมักจะเป็นการบรรยายให้ความรู้ด้านศาสนาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งจะจัดให้มีทุกสัปดาห์และบางโอกาสที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดค่ายแก่เด็กและเยาวชนบ้านโสร่งโดยพี่ๆ จากมหาวิทยาลัย ขณะที่การเลือกคบเพื่อนของ

เยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเลือกคบเฉพาะเพื่อนที่เป็นคนดียิ่งในชุมชนของตนเอง อาจจะมีคบอยู่บ้างกับเพื่อนอื่นๆ ในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาก หรือกล่าวได้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะคบกับเพื่อนในชุมชนที่ไม่ค่อยมีขอบเขต และโดยปกติการคบเพื่อนในชุมชนเดียวกันจะเป็นเฉพาะช่วงเวลากลางวันเท่านั้น ส่วนกลางคืนเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ออกไปไหนและจะอยู่กับครอบครัวเป็นหลัก ก่อปรการที่พวกเขาเป็นวัยรุ่นไม่ควรที่จะอยู่เป็นกลุ่มในเวลากลางคืนเนื่องจากเป็นห่วงเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ หากเป็นเพื่อนที่โรงเรียนแล้วก็มีหลายกลุ่ม แต่พวกเขาก็เลือกกลุ่มเพื่อนที่รักการเรียน ชอบทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ บางครั้งก็มีบ้างที่ไปสมาคมกับเพื่อนๆ ที่เล่นการพนัน เนื่องจากเป็นคนที่ชอบดูฟุตบอลเหมือนกัน แต่กลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ก็ไม่ได้มีการพนันฟุตบอลตามเพื่อนๆ คนอื่นแต่อย่างใด

“...การเลือกกลุ่มเพื่อนก็จะเลือกเอาเป็นเพื่อนที่ดี เพื่อนไว้วางใจได้ เพื่อนไม่พาเรา ล้มเหลวและเพื่อนที่ไม่เคยเล่นการพนันหรือยาเสพติดมาก่อน... อาจจะมีเพื่อนบางส่วน เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและบางส่วนก็มีบ้างที่เกี่ยวกับการเล่นการพนัน...”

“...ตั้งแต่เข้าโรงเรียนก็มีเพื่อนที่เป็นรุ่นเดียวกันหลายคนที่คบกันเป็นเพื่อน แต่พอตอนนี้เพื่อนบางคนก็ไปมีส่วนเกี่ยวกับการพนันฟุตบอลบ้าง เราก็เริ่มรู้จักเพื่อนในโรงเรียนมากขึ้น บางเพื่อนที่คบก็เป็นรุ่นพี่ที่มี ซึ่งคิดว่ารุ่นนี้ดี ๆ มีหลายคนที่สามารถประคับประคอง เราได้...”

สำหรับบทบาทของโรงเรียนเยาวชนจะเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีการเรียนการสอนที่ควบคู่กันศาสนาและสามัญ อาจารย์จะมีการบรรยายให้ความรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เช่นที่มีสัปดาห์ที่มีกิจกรรมกล่าวตักเตือนหลังละหมาดแก่นักเรียนในความรู้ต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันด้วย การบรรยายตามหัวข้อนั้นจะขึ้นอยู่กับอาจารย์ท่านนั้นจะให้ความรู้เกี่ยวกับอะไร นอกจากนี้โรงเรียนได้ให้อำนาจฝ่ายปกครองในการดูแลระเบียบวินัยของนักเรียนอย่างเคร่งครัด โดยอาจารย์ที่ดูแลจะเป็นตัวแทนจากอาจารย์ที่สอนด้านศาสนาและสามัญ ซึ่งมาตรการการลงโทษนักเรียนที่เล่นการพนันก็จะเหมือนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอื่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านไสร่งที่เล่นการพนัน พบว่า ลักษณะสถานภาพทางครอบครัวของเยาวชนที่ติดการพนันส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของการเงิน ซึ่งมีบางครอบครัวเท่านั้นที่มีปัญหาเรื่องฐานะของครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก แต่กลับให้ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง จนทำให้ลูกมีความรู้สึกว่าจะทำอะไรก็ตามเพราะครอบครัวไม่เดือนร้อน เช่นเดียวกับเยาวชนเหล่านี้ที่เล่นหรือติดการพนัน เพราะพวกเขาคิดว่าสิ่งที่เขานั้นไม่ได้ไปทำให้ใครเดือนร้อน ครอบครัวก็ไม่เดือนร้อนแถมยังกลับมองว่าการที่เยาวชนเหล่านี้ติดการพนันอย่างพนันฟุตบอลที่เป็น

ที่นิยมของวัยรุ่นนั้นมันก็ไม่ใช่ว่าปัญหาใหญ่โต เล่นเพื่อสนุกพนันครั้งหนึ่งเสียเงินไม่กี่บาทอีกหน่อยเดียวก็เลิกเอง ขณะที่บางครอบครัวก็มีการห้ามปรามอยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนเหล่านี้ สาเหตุน่าจะเป็นเพราะเยาวชนเหล่านี้ขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีจากครอบครัว เพราะโดยพฤติกรรมทั่วไปของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อปฏิบัติศาสนกิจสำคัญอย่างการละหมาด 5 เวลา เรียนอัลกุรอานหรือศึกษาหลักศาสนาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่นๆ เช่น นอนดึก ตื่นสาย เป็นต้น

“...คิดว่าการพนันไม่ได้ร้ายแรง ก็เล่นไปแบบเรื่อยๆ ครอบครัวเราไม่เดือดร้อนอะไร เพราะเราอยากเล่นเอง...ตอนนี้พ่อกับแม่ก็ยังให้ตั้งอยู่ ไม่ได้บอกว่าให้ผมไปใช้เพื่ออะไร บางทีก็หมดไปเยอะในแต่ละวัน พอไปขออีก พ่อก็พูดว่าไปพนันบอลหรือ...ผมก็เงินๆ ไป...”

“...มีพี่น้องกันสี่คน ผมเป็นคนที่สอง มีพี่สาวออกไปทำงานต่างจังหวัด ส่วนน้องๆ ก็ยังเรียนหนังสืออยู่ “สำหรับผมแล้วซีก็เกียจเรียน” หากถามว่าพ่อแม่โกรธไหมที่ไม่เรียน ตอบว่า โกรธจนไม่รู้จะโกรธยังไงแล้ว ถึงผมไม่ได้เรียนแต่ก็มีความรู้อยู่บ้าง เช่น ความรู้ในด้านการซ่อมรถยนต์/มอเตอร์ไซด์ ผมสามารถทำได้ มีเพื่อนหลายๆ คนชอบให้ผมซ่อมมอเตอร์ไซด์ให้เขาอยู่บ่อยครั้ง...”

“...โดยปกติจะเป็นคนนอนดึก และตื่นสาย ถ้าพูดถึงการละหมาดคงไม่ต้องพูดถึง คือ ละหมาดบ้าง ไม่ละหมาดบ้าง แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ละหมาดเท่าไร เรื่องการเรียนไม่จบ ม. 3 ออกกระหว่างชั้น ตอนนีก็ทำงานรับจ้างซื้อข้าวในชุมชน...”

“...พ่อแม่ไม่รู้ว่าจะเล่นการพนัน เพราะตอนนี้ก็หาตั้งค์ด้วยตนเองแล้ว น้อยมากที่จะขอจากพ่อแม่ การอยู่อาศัยก็อยู่กับครอบครัว เวลาทานข้าวในครอบครัว คือเป็นคนไม่ค่อยกินข้าวตรงเวลา เวลาที่พ่อแม่ทานข้าวผมก็ไม่อยู่บ้าน พอกลับมาคนอื่นๆ ก็ทานเสร็จแล้วสรุปคือส่วนใหญ่ก็จะทานข้าวคนเดียวมากกว่า...”

สำหรับการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ ก็จะมีลักษณะการเลือกคบเฉพาะกลุ่มเหมือนพื้นที่ศึกษาอื่น แม้จะมีนักศึกษาจากที่อื่นเข้ามาอาศัยมากมายก็ตาม แต่เยาวชนก็มักไม่ค่อยให้ความสนใจเว้นแต่นักศึกษากลุ่มนั้นจะมีพฤติกรรมเหมือนกันกับพวกเขาจึงเป็นเหตุผลที่เข้าไปคบกับเพื่อนนักศึกษาบ้าง สาเหตุที่เยาวชนกลุ่มนี้ชอบที่จะเลือกอยู่กับกลุ่มที่พฤติกรรมเหมือนกันนั้นน่าจะเป็นเพราะการเล่น บทบาทของชุมชนนั้นตั้งแต่มีมหาวิทยาลัยในชุมชนทำให้ชุมชนได้รับการข้อมูลทางวิชาการมาโดยตลอด ขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมถึงนักศึกษาก็มาจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนด้วย กิจกรรมที่พบเห็นมักจะเป็นการบรรยายให้ความรู้ด้านศาสนาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งจะจัดให้มีทุกสัปดาห์และบางโอกาสที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดค่ายแก่เด็กและเยาวชนบ้านโสร่งโดยพี่ๆ จากมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามความพยายามที่จะทำให้ชุมชนโสร่งเป็น

“ชุมชนโบราณนาชาติ” ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายมากพอสมควร เนื่องจากการเข้ามาสิ่งใหม่ๆ ที่แปลกๆ ไปจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้ามาของสิ่งใหม่ๆ นั้นเชื่อว่า จะมีสิ่งดีๆ เสมอ ย่อมจะประกอบด้วยสิ่งที่ไม่ได้มาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาของนักศึกษาจากต่างถิ่นที่เป็นวัยเดียวกันกับเยาวชนในพื้นที่บ้านโบราณก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงในหลายๆ เรื่องที่ไม่ใช่เรื่องการพนันอย่างเดียว

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโบราณที่เคยเล่นการพนัน พบว่า ลักษณะครอบครัวจะมีลักษณะทั่วไป อาจจะมีเหมือนครอบครัวของเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่ปัญหาของครอบครัวมีไม่มากนักและยังสามารถประคับประคองกันได้ ในขณะที่การเลือกคบเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนจะมีเพื่อนที่ดีและไม่ดี ในช่วงตอนที่ยังเล่นการพนันส่วนใหญ่จะคบหรือสนิทกับเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเยาวชนจะไม่คบกับเพื่อนลักษณะอื่นๆ ด้วย เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนัน ทำให้ระดับการเลือกคบเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกันลดน้อยลง และเปลี่ยนมาสนิทกับเพื่อนที่ไม่เล่นการพนันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำตอบที่ของเหตุผลของการที่เยาวชนอยากเลิกนั้นเป็นเพราะเพื่อนที่คบด้วย ที่เป็นแบบอย่างที่ดีและคอยชักชวนอย่างบ้าง แต่ที่สำคัญเกิดจากการที่เยาวชนอย่างเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วย

“...ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเพื่อน เพื่อนภายนอกหรือเพื่อนที่โรงเรียน เพราะเพื่อนที่เราเรียนอยู่เป็นกลุ่มที่ไม่ยุ่งกับเรื่องแบบนี้ เลยทำให้เราเลิกและเพิกกับสังคมแบบนี้โดยอัตโนมัติโดยไม่รู้ตัว ทำให้ตอนนี้รู้สึกดีที่ไม่ไปยุ่งกับการพนัน...และสงสารแม่ เพราะทำงานคนเดียว...”

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านโบราณ

ความสัมพันธ์	เยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน	เยาวชนที่ติดการพนัน	เยาวชนที่เคยเล่นการพนัน
ครอบครัว	- ลักษณะครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ แม้จะต้องแข่งกับเวลาทำงานของตนเองก็ตาม จนบางครั้งแทบจะไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก แต่เมื่อกลับมาแล้วพอกับ	- บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก และให้	- สถาบันครอบครัวมีบทบาท

	แม่จะทำหน้าที่ของตนเองอย่างไม่บกพร่อง	ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง	
เพื่อน	- กลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะนิสัยดี การคบเพื่อนอย่างมีขอบเขตและข้อจำกัด	- การเลือกคบเพื่อนแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน - เพื่อนเป็นปัจจัยสู่การเล่นพนัน	- การเลือกคบเพื่อนจะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม - เพื่อนเป็นปัจจัยสู่การเล่นพนัน
ชุมชน	- ชุมชนเข้มแข็งและมีสถาบันทางการศึกษาคอยขับเคลื่อนงานของชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน	- ชุมชนเข้มแข็งและมีสถาบันทางการศึกษาคอยขับเคลื่อนงานของชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนแต่ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนนี้ได้	- ชุมชนเข้มแข็งและมีสถาบันทางการศึกษาคอยขับเคลื่อนงานของชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน
โรงเรียน	- เยาวชนอยู่ในระบบโรงเรียน - โรงเรียนมีมาตรการป้องกันและลงโทษกล่าวคือ 1) อาจารย์จะมีการบรรยายให้ความรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เช่น ที่มีสยิดที่มีกิจกรรมกล่าวตักเตือนหลังละเมิดแก่นักเรียนในความรู้ต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันด้วย 2) ฝ่ายปกครองจะกำหนดมาตรการการลงโทษนักเรียนที่เล่นการพนัน	- โรงเรียนมีมาตรการป้องกันและลงโทษ	- เยาวชนอยู่ในระบบโรงเรียน - โรงเรียนมีมาตรการป้องกันและลงโทษกล่าวคือ 1) อาจารย์จะมีการบรรยายให้ความรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เช่น ที่มีสยิดที่มีกิจกรรมกล่าวตักเตือนหลังละเมิดแก่นักเรียนในความรู้ต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันด้วย 2) ฝ่ายปกครองจะกำหนดมาตรการการลงโทษนักเรียนที่เล่นการพนัน

3) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านบาโงยซิแน

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนทั้งสามกลุ่มได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนจากสถาบันครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน รวมทั้งการเลือกคบเพื่อนในชุมชนและโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านบาโงยซิแนที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า บทบาทของครอบครัวต่อการใช้ความสำคัญกับเยาวชนมีค่อนข้างสูง เนื่องจากสภาพของชุมชนบ้านบาโงยซิแนมีเยาวชนที่ติดยาเสพติดอยู่รอบล้อมของหมู่บ้าน พ่อแม่ของเยาวชนเหล่านี้กังวลว่าลูกของตนเองจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเยาวชนเหล่านั้นด้วยจึงทำให้การดำเนินชีวิตของเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของครอบครัวตลอด และจะให้ความสำคัญการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนด้วยการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิดร่วมกับคนในชุมชน โดยที่มีพ่อแม่บอกรูปแบบในการนำลูกๆ ไปละหมาดที่มีสยิดทุกเวลา

“...อาบี (พ่อ) จะชวนไปละหมาดตลอด...ไปพร้อมกันและกลับพร้อมกัน...”

จุดประสงค์ของการเน้นในเยาวชนไปละหมาดที่มีสยิดก็เพื่อเป็นปลูกฝังให้เยาวชนมีนิสัยชอบที่จะทำความดี และซึมซับความรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีสยิดจัดขึ้น ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้เล่าว่า ไม่เพียงแต่การละหมาดเท่านั้นที่พ่อแม่พวกเขาให้ความสำคัญ แต่การเอาใจใส่ในเรื่องอื่นๆ พ่อกับแม่ยังทำได้ดี เช่น การให้คำปรึกษากับกับปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนประสบอยู่ การตักเตือน และการทำกิจกรรมด้วยกัน เป็นต้น และยังสะท้อนว่าการที่พวกเขาได้ทำการละหมาดที่มีสยิดร่วมกับชุมชนทุกวันสามารถทำให้เกิดความรู้ผูกพันกับคนในชุมชน เขาได้เจอแต่สภาพแวดล้อมที่ดีแม้ว่าเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันบางส่วนกลายเป็นเยาวชนที่ติดยาเสพติดแล้ว ทำให้การเลือกเพื่อนในชุมชนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นเพื่อนที่มาละหมาดมีสยิดด้วยกัน โดยความสนิทสนมเกิดจากการที่พวกเขาได้ทำกิจกรรมร่วมกันที่มีสยิด โดยเฉพาะในช่วง 10 สดท้ายของเดือนรอมฎอน (เดือนแห่งการถือศีลอดของมุสลิม) มีสยิดได้จัดกิจกรรมเชิญชวนให้คนในชุมชนรวมถึงเยาวชนมานอนที่มีสยิดเพื่อตื่นมาปฏิบัติศาสนกิจในช่วงเวลากลางคืน

“...ช่วงเดือนรอมฎอนพวกเราจะนัดกันมานอนที่มีสยิด ส่วนใหญ่เราจะเล่นกันมากกว่าปฏิบัติศาสนกิจ คือจะคุยกันแบบนี้ ไม่เหมือนผู้ใหญ่ที่เขามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จริงๆ...บางทีก็โดนเตือนว่าไม่ให้เสียงดัง เพราะการของเราบางครั้งก็ไม่รบกวนสมาธิของคนอื่น...”

และด้วยกิจกรรมนี้ทำให้เยาวชนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนจนความสนิทสนมและเป็นเพื่อนร่วมชุมชนในในสุดท้าย ซึ่งสังเกตได้จากการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การเล่นบอลลูก ไปกินข้าว ไปเที่ยว เป็นต้น เยาวชนเหล่านี้มักจะไปในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเลือกคบเพื่อนของกลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านบาโงยซิแนที่ไม่เล่นการพนันจะเลือกคบเฉพาะกลุ่มที่ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งของที่เป็นอบายมุขอย่างยาเสพติดและการพนัน เช่นเดียวกันกับการเลือกคบเพื่อนที่โรงเรียนเยาวชนส่วนใหญ่จะเรียนที่เดียวกันเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และเพื่อนที่คบส่วนใหญ่จะเป็นแก๊งเดียวกัน ซึ่งเยาวชนเหล่านี้มองว่า เพื่อนที่โรงเรียนอาจจะไม่จำเป็นต้องเรียนเก่งแต่ให้เป็นคนดีไม่ดิ่งเราไปในทางที่ไม่ดีก็พอ

“...จะอยู่เฉพาะแก๊ง เวลาไปโรงเรียนก็ไปด้วยกัน เต๊ะบอลด้วยกัน...”

ขณะที่ทางโรงเรียนจะมีมาตรการทางวินัยสำหรับนักเรียนที่กระทำความผิดต่างๆ รวมทั้งความผิดจากการเล่นการพนันด้วย โดยขั้นตอนแรกจะเป็นการตักเตือนก่อน หากกระทำอีกจะเป็นการตีเพื่อสั่งสอน ละอาจจะเรียกผู้ปกครอง ถึงขั้นเชิญออกจากโรงเรียน แต่ส่วนมากจะไม่ต้องขึ้นต้องออกจากโรงเรียน เพราะเมื่อนักเรียนถูกจับแล้วครั้งต่อไปบางคนจะไม่ทำอีกแต่บางคนพยายามหลีกเลี่ยงจากการโดนจับของฝ่ายผู้ปกครองของโรงเรียน และเมื่อถามถึงสาเหตุใดที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้ไม่เล่นการพนัน เยาวชนมองว่าการพนันเป็นสิ่งที่อิสลามห้าม สำหรับคนที่ใช้เงินจากการพนันการดำเนินชีวิตของเขาจะไม่มี “ความบารากัต” (ความจำเริญ) ทักษะคิดต่อการพนันดังกล่าวของเยาวชนเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวที่ปลุกฝังโดยสถาบันครอบครัวและชุมชน คือสถาบันศาสนาผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโงยซิแนที่เล่นการพนัน พบว่า ลักษณะสถานภาพทางครอบครัวของเยาวชนที่ติดการพนันชุมชนบ้านบาโงยซิแนจะมีลักษณะเดียวกันกับเยาวชนที่เล่นการพนันบ้านโสร่ง กล่าวคือ ลักษณะสถานภาพทางครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของการเงิน บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก และให้ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง และโดยพฤติกรรมทั่วไปของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อปฏิบัติตามกิจสำคัญอย่างการละหมาด 5 เวลา เรียนอัลกุรอานหรือศึกษาหลักศาสนาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่นๆ เช่น นอนดึก ตื่นสาย เป็นต้น

ส่วนบทบาทของชุมชนยังคงทำหน้าที่ได้ดี เพียงแต่ว่าในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยาเสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนัน ด้วยสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นเช่นนี้ เมื่อพิจารณาถึงการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มักจะคบหาสมาคมเฉพาะกลุ่มที่เล่นการพนันด้วยกันเท่านั้น การรวมตัวจะเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีโปรแกรมการแข่งขันฟุตบอล เยาวชนกลุ่มนี้จะนัดหมายกันไปที่บ้านเปิดแทงบอล และมีการนั่งวางแผนวิเคราะห์ว่าให้ใครเลือกพนันคู่ไหน บางครั้งจะพนันกันแบบรวมหุ้นกัน เมื่อชนะก็จะแบ่งให้เพื่อนรวมหุ้นเท่าๆ กัน บางครั้งก็มีพนันแบบเดี่ยวซึ่งมักจะเป็นการพนันบอลที่ใช้ต้นทุนไม่มากนัก

“...ในชุมชนนี้ก็มีหลากหลายหลายบางกลุ่มก็ดี บางกลุ่มไม่ดี บางกลุ่มก็ติดการพนัน...”

“...โดยส่วนใหญ่เพื่อนที่คบด้วยเล่นการพนัน แต่ก็ไม่ได้เล่นทุกครั้ง เพียงเฉพาะที่คิดแล้วว่า คู่ไหนบ้างที่จะชนะ (พนันบอล) ในแต่ละครั้งที่แทงพนันส่วนใหญ่อยู่ที่ประมาณ 50 - 100 บาท ต่อครั้ง ส่วนน้อยมากที่จะเล่นแท้ง คู่หนึ่ง 500 บาท เพราะมองว่ามันมีความเสี่ยงในต้นทุนสูง ซึ่งในแต่ละครั้งที่เล่นบ้างครั้งถูถูกบ้าง บ้างครั้งก็แพ้ แต่ก็อยากเป็นเพื่อความสนุก ความบันเทิงกับเพื่อนๆ มากกว่า...”

“...ไม่เคยไปมัสยิด เพราะผมอาย...”

เช่นเดียวกันเมื่อถามถึงสาเหตุหรือเหตุผลที่ทำให้เล่นการพนันก็พบว่าเกิดจากความรู้สึกของเยาวชนเองที่อยากจะมีเงินเป็นของตัวเองกับการที่อยากจะสนุกสนานและบันเทิงไปวันๆ ด้วยสภาพความเจริญก้าวหน้าของสังคมปัจจุบันทำให้การทำหายกับสิ่งใหม่ๆ จึงเป็นสิ่งที่เยาวชนอยากรู้ อยากลอง ความอยากได้ของเยาวชนทำให้พวกเขาหลงลืมความลำบากของพ่อแม่ กอปรกับสภาพแวดล้อมของคำว่าเพื่อนส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการพนัน สำหรับเพื่อนบางคน que เล่นการพนันแล้วเห็นผลของความสำเร็จก็จะกลายเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนๆ คนอื่นๆ ให้หันมาเล่นการด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่เยาวชนสะท้อนออกมาว่าสาเหตุที่เล่นการพนันเพราะเห็นเพื่อนๆ ที่เป็นรุ่นและรุ่นน้องเล่นแล้วได้เงินเยอะ เลยมีความรู้สึกสนใจ และก็ลองเล่นในที่สุด

“...เพราะอยากได้ของเหมือนคนอื่นเขาบ้าง...เห็นเพื่อนซื้อโทรศัพท์ได้ด้วยเงินจากพนันบอล เลยอยากมี อยากได้และอยากลอง...”

“...เนื่องจากเพื่อนที่เป็นรุ่นพี่กว่าเห็นเขาเล่น เลยรู้สึกที่น่าสนใจ ทุกครั้งที่พี่ๆ เขาเล่นแล้วได้ตั้งค์ รู้สึกอยากได้ตั้งค์เหมือนกับเขาบ้าง ครั้งแรกที่เล่นใช้วิธีการรวมหุ้นกับเพื่อน พยายามเรียนรู้วิธีการในการเล่นแบบไหน คู๋บอลไหนบ้างที่น่าสนใจ พอครั้งหลังเริ่มทำเป็นคนเดียว...”

“...พอเล่นแล้ว รู้สึกอยากเล่นต่อ มันสนุกทำให้เรามีความหวัง และได้ลุ้นตลอดเดี๋ยวนี้ คนคู๋บอลจะไม่สนุกถ้าไม่ได้พนันด้วย...บางทีก็รู้ว่ามันขาดทุนมาตลอดแต่ก็แทงจนติดเป็นนิสัยเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านบาโจยซิแนที่เคยเล่นการพนัน พบว่า สภาพแวดล้อมครอบครัวของเยาวชนที่เคยเล่นการจะมีลักษณะคล้ายกับเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน พ่อกับแม่ต้องจากลูกๆ แต่เข้าเพื่อไปทำงาน วิถีชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตที่โรงเรียนกับเพื่อนๆ หลังจากเลิกเรียนแล้วก็จะกลับบ้านเจอพ่อกับแม่และรับประทานอาหารมื้อเย็นด้วยกัน แต่สิ่งที่เยาวชนกลุ่มจะมีความแตกต่างไปจากกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันก็คือ หลังจากที่ได้ทานข้าวมื้อเย็นกับครอบครัวแล้ว ในช่วงเวลากลางคืนก็จะออกไปหาเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนด้วยกัน และจะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวในการเล่นการพนัน คือจะไปเขียน “บิลบอล” มีการแลกเปลี่ยนกับเพื่อนด้วยว่า คู๋ไหนบ้างที่คิดว่าน่าสนใจ หลังจากที่ได้แทงบอลไปแล้วน่าจะได้เงิน ซึ่งทุกครั้งที่จะออกจากบ้านในช่วงเวลากลางคืน จะใช้วิธีการโกหกที่บ้านว่าจะออกไปเติมเงินในโทรศัพท์บ้าง ออกไปทำการบ้านกับเพื่อนบ้าง เพื่อไม่ให้พ่อแม่โกรธ และตลอดระยะเวลาที่เล่นการพนันพ่อแม่ก็ไม่เคยรู้มาเลย สำหรับเงินที่ใช้ในการพนันบอลนั้น ก็จะเอาเงินจากที่พ่อแม่ให้มาเพื่อไปโรงเรียน

“...พ่อแม่ผมต้องไปทำงานแต่เช้า ผมจะอยู่กับน้องๆ ที่บ้านถึงเวลาต้องไปโรงเรียนก็ต้องไป...เวลากลับจากโรงเรียนถึงจะเจอกันพ่อแม่อีกครั้ง...”

“...ผมจะออกจากบ้านอีกครั้งหลังจากละครเสร็จ บอกแม่ว่าจะไปธุระกับเพื่อน
ซึ่งไม่ค่อยบ่อยมาก นานๆ ที่มีทีมบอลที่เราเชียร์มีโปรแกรมแข่งขัน...”

“...ออกไปเจอเพื่อนตามประสาวัยรุ่น หลักๆ ก็คุยเรื่องฟุตบอล ว่าวันนี้จะเอาคู่ไหน
..ออกไปนาน ประมาณ 3 ทุ่มก็กลับแล้ว...”

ส่วนสภาพแวดล้อมของชุมชนที่อาศัยอยู่จะมีลักษณะคล้ายกัน คือ บทบาทของชุมชนยังคงทำหน้าที่
ได้ดี เพียงแต่ว่าในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยา
เสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันก็คือ เยาวชนกลุ่มนี้จะ
เลือกคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนทุกกลุ่มในชุมชน รวมทั้งบางครั้งเมื่อมีการจัดกิจกรรมของชุมชนเยาวชนกลุ่มนี้
ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยเช่นเดียวกับการเลือกเพื่อนที่โรงเรียนจะมีทั้งกลุ่มที่รักเรียนชอบทำกิจกรรม
แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ชอบดูฟุตบอลและเล่นฟุตบอลเพราะถือว่ากลุ่มนี้ค่อนข้างเป็นกลุ่มที่ตัวเองชอบและ
เข้ากันได้ดี

“...วัยรุ่นส่วนใหญ่ในชุมชนเล่นยาทั้งนั้น เพื่อนผมรุ่นเดียวกันติดยาเกือบ
หมดแล้ว จะโทษว่าผู้นำชุมชนไม่ได้ทำอะไรก็ได้ เพราะตอนนี้ยาเสพติดระบายนมาก
เกือบทุกชุมชน...ณ ตอนนี้อยู่กับเพื่อนอยู่นะ แต่ก็ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับยา เราจะพูด
เฉพาะเรื่องบอลเท่านั้น...”

“...มีกิจกรรมอะไรที่ มัลลิจจัดขึ้น พวกเราก็เข้าไปมีส่วนร่วมบ้างอยู่เหมือนกัน...”

“...ส่วนมากเพื่อนที่โรงเรียนก็จะสไต้ยเดียวกับเราถ้าเป็นเพื่อนสนิท ถ้าเพื่อน
ทั่วไปก็มีหมด..”

สำหรับสาเหตุที่ทำให้อยากเลิกพนันเกิดจากหลายปัจจัยด้วยกันทั้งปัจจัยที่มาจากส่วนตัวของเยาวชน
เองและสภาพแวดล้อมด้วย ดังนี้

1) “คิดเองได้” เกิดการพฤติกรรมการเล่นพนันที่ไม่ได้ผลอยากที่ตั้งใจ เยาวชนพนันแล้วแพ้จึงต้องเสีย
เงินตลอดมีเสียมากกว่าได้ เพราะในช่วงแรกในการเล่นพนันจะได้ตั้งค์ แต่พอหลังๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เท่าไร
“รู้ตัวว่าการเล่นการพนันในช่วงหลังจะเสียเงินมากกว่าได้เงิน” ครั้งหนึ่งที่เคยได้เงินจากการพนัน เยาวชนเล่า
ว่า “ลงทุนเงินเพื่อการเล่นการพนัน 50 บาท แต่ได้กลับมาเป็น 3,000 บาท” แต่พอหลังๆ ไม่ค่อยได้ แถมยังต้อง
เสียเงินตลอดอีกด้วย และอีกหนึ่งปัจจัยคือ ช่วงแรกๆที่เล่นการพนัน “เมื่อแทงพนันแล้วได้ได้เงิน มันทำให้
อยากแทงพนันในจำนวนเงินที่มากกว่า จนทำให้การแทงพนันในช่วงหลังๆ เสียมากกว่าได้” จนมีความรู้สึกเบื่อ
เซ็งต่อพฤติกรรมของตนเอง แล้วลองมาคิดทบทวนกับสิ่งที่ตนเองกำลังทำว่า “ระหว่างการเก็บเงิน กับการ

ลงทุนเล่นการพนัน เมื่อเทียบกันแล้วอะไรสามารถทำให้เงินมีมากกว่ากัน” จากนั้นจึงได้ลอง ปรากฏว่า การออกสามารถมีเงินมากกว่า

2) เข้าค่ายจริยธรรมในช่วงฤดูร้อน ภายในค่ายจะมีกิจกรรมการพบปะ ตักเตือนตัวเราและเพื่อนอยู่เสมอ โดยมีรุ่นพี่ที่เรียนมหาวิทยาลัยต่างๆ ในพื้นที่มาให้ความรู้ ถ่ายทอดให้ความรู้แก่เด็กๆ ในโรงเรียนมัธยม และหลังจากจบการเข้าค่ายจริยธรรม วงจรชีวิตที่เราเคยอยู่เดิมที่ติดพันนั้น ก็เลยเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ เปลี่ยนวงจรใหม่ ไม่กลับวงจรเดิม และที่สำคัญหลังจากจบค่ายก็จะมีกิจกรรมของรุ่นพี่มาพบปะกับรุ่นน้องในค่ายทุกๆ เดือน มีการจัดทำฮาลาเกะรวมกัน และการจัดการฮาลาเกะนี้เองที่เราต้อง “ตรวจเช็ค” “ฮิสบะฮฺ” ความดี ความชั่วในร่างกายเราอยู่ตลอดเวลา เลยไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีกเลย

3) เปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เคยอยู่ เดิมจะใช้ชีวิตอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ กลุ่มที่เล่นการพนัน กลุ่มที่สูบบุหรี่ ทำให้ชีวิตเราก็อ้อยตามกับกลุ่มนั้นไปด้วย แต่หลังจากที่ได้เปลี่ยนการคบเพื่อน เพื่อนเดิมที่เคยคบก็เริ่มจางหายไป มุ่งแต่การเรียนและคบกับเพื่อนที่เรียนหนังสือด้วยกัน และในระหว่างที่เรียนอุสตาซหรือครูก็เคยบอกตักเตือน เลิกกลับมาคิด ทบทวน และได้เปลี่ยนความคิดใหม่ ไม่ได้คบกับกลุ่มเพื่อนที่เล่นการพนันอีกเลย

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านบาโงยซิแน

ความสัมพันธ์	เยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน	เยาวชนที่ติดการพนัน	เยาวชนที่เคยเล่นการพนัน
ครอบครัว	- ครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ อย่างเต็มที่ และมีการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนด้วยการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิดร่วมกับคนในชุมชน โดยที่มีพ่อแม่บออย่างในการนำลูกๆ ไปละหมาดที่มีสยิดทุกเวลา	- บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่มองจะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก และให้ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง	- สถาบันครอบครัวมีบทบาทเยาวชน - ขาดการรับรู้และติดตามพฤติกรรมของเยาวชน

เพื่อน	- กลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะนิสัยดี การคบเพื่อนอย่างมีขอบเขตและข้อจำกัด	- เจาะจงเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันทั้งในชุมชนและโรงเรียน - เพื่อนเป็นปัจจัยสู่การเล่นพนัน	- การเลือกคบเพื่อนจะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ และการเพิ่มทักษะการดำเนินชีวิต - เพื่อนที่โรงเรียนรุ่นพี่และรุ่นน้องที่เขาค่ายด้วยกันมีส่วนทำให้เยาวชนคิดอยากเลิกและสามารถเลิกได้ในที่สุด - เพื่อนเป็นปัจจัยที่นำไปสู่เยาวชนเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันและเลิกเล่นการพนันด้วย
ชุมชน	- บทบาทของชุมชนยังมีความเข้มแข็ง	- ชุมชนเข้มแข็งด้วยบทบาทของผู้นำศาสนา แต่ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนนี้ได้	- บทบาทของชุมชนยังมีความเข้มแข็ง แต่การดูแลเยาวชนอาจจะไม่ทั่วถึง เนื่องจากการดูแลรักษาความปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบมีความสำคัญกว่า
โรงเรียน	- โรงเรียนมีมาตรการลงโทษ ขั้นตอนแรกจะเป็นการตักเตือนก่อน หากกระทำอีกจะเป็นการตีเพื่อสั่งสอน อาจจะเรียกผู้ปกครองถึงชั้นเรียนออกจากโรงเรียน	- โรงเรียนมีมาตรการลงโทษ ขั้นตอนแรกจะเป็นการตักเตือนก่อน หากกระทำอีกจะเป็นการตีเพื่อสั่งสอน อาจจะเรียกผู้ปกครองถึงชั้นเรียนออกจากโรงเรียน	- โรงเรียนมีมาตรการลงโทษ - โรงเรียนกิจกรรมค่ายเยาวชน ซึ่งมีส่วนทำให้เยาวชนเลิกเล่นการพนัน

4. การค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน พบว่า แหล่งสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 กลุ่ม จะมีความแตกต่างกัน บางคนได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว บางคนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียน รวมทั้งเพื่อนๆ ที่คบหาสมาคม แต่แรงสนับสนุนดังกล่าวนี้เป็นได้ทั้งแรงสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการพนันของเยาวชนเชิงบวกและลบ ดังนั้น เพื่อให้การอธิบายถึงแหล่งแรงสนับสนุนทางสังคมที่ของเยาวชนอย่างเข้าใจ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดของผลการศึกษาแยกตามกลุ่มเยาวชนดังต่อไปนี้

1) แรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า ส่วนใหญ่แรงสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนกลุ่มไม่เล่นการพนันจะมาจากสถาบันครอบครัว โดยคุณพ่อคุณแม่ค่อนข้างจะมีบทบาทสูงต่อเยาวชนกลุ่มนี้ และสิ่งที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นที่สำคัญ คือ การให้ความรักและความอบอุ่น ด้วยการให้เวลาแก่ลูกๆ จัดกิจกรรมตามวิถีของหลักศาสนา ตักเตือน ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และพูดคุยกับลูกเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวผ่านกิจกรรมที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่

(1) การรับประทานอาหารพร้อมกันที่ทำให้เกิดสนทนาพูดคุยกับลูกๆ ถามทุกข์สุข รวมถึงการเรียนรู้ของลูก และปัญหาต่างๆ ที่ลูกประสบอยู่สู่การหาแนวทางและวิธีการแก้ไข

“...หลังจากกลับมาจากโรงเรียน ก็ได้เจอพ่อแม่ อยู่บ้านสักพักแล้วก็ออกไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อนๆ บางที่ถ้าเหนื่อยหรือฝนตกก็เล่นโทรศัพท์ ดูโทรทัศน์ จนถึงค่ำได้เวลาละหมาด...พอละหมาดเสร็จ จากนั้นครอบครัวเราก็ได้กินข้าวมื้อเย็น โดยจะทานข้าวพร้อมกันกับครอบครัวทุกครั้งในมื้อเย็น พ่อกับแม่จะชวนคุยตลอดเวลาทานข้าว เช่น แม่จะถามว่าเรียนเป็นไงบ้าง ไปโรงเรียนละหมาดครบไหม และจะตักเตือนในเรื่องทั่วไปด้วย...”

“...แม่จะคอยถามตลอดและต่อเนื่อง ว่า “ชีวิตประจำวันไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันไหม ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไหม แล้วการคบเพื่อน เพื่อนสูบบุหรี่หรือไม่...”

(2) กิจกรรมฮาลาเกาะหลังจากละหมาดเสร็จเพื่อนำหลักคำสอนของศาสนามาสอนลูกๆ เพราะมุสลิมเชื่อว่าหลักคำสอนของศาสนาเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต เป้าหมายของกิจกรรมฮาลาเกาะคือการขัดเกลาและปลูกฝังลูกๆ ในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม อันเป็นสิ่งสำคัญต่อทักษะการดำเนินชีวิตที่เยาวชนทุกคนต้องมี

“...หลังละหมาดซุบฮิ³ พ่อจะชวนผมทำฮาลาเกาะห์อ่านอัลกุรอานให้พ่อฟัง แล้วพ่อก็จะแปลความหมายของบทอัลกุรอานที่ผมอ่าน...บางครั้งสิ่งที่พ่อได้อธิบายมานั้นมันเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเราโดยตรงสามารถนำมาเป็นข้อเตือนสติได้ดี...น้องๆ และคุณแม่ก็จะร่วมกันฟังด้วย...”

นอกจากกิจกรรมการรับประทานอาหารพร้อมกันและกิจกรรมฮาลาเกาะห์หลังจากละหมาดเสร็จที่ได้กล่าวมาข้างต้น ยังมีกิจกรรมพาไปเที่ยวนอกบ้านหรือต่างจังหวัด อันเป็นกิจกรรมเสริมที่พ่อแม่จัดให้นานๆ ครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้กับโลกภายนอกและเป็นการพักผ่อนของครอบครัวภายในตัวด้วย

แรงสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันไม่เพียงแต่มาจากครอบครัวเท่านั้น ชุมชนและโรงเรียนก็มีส่วนต่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนไม่น้อย เพราะบาทของชุมชนเองและ ที่โรงเรียนรวมทั้งคุณครู อาจารย์ และอุstad (ครูสอนศาสนา) ก็มีการให้คำตักเตือนอยู่ตลอดเวลา แม้จะเป็นในลักษณะภาพรวมของการคำตักเตือนเกี่ยวกับการพนัน แต่ทางโรงเรียนก็มีมาตรการลงโทษสำหรับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพนันด้วย

“...นอกจากครอบครัว เรามีมัสยิดและตาดีกา ที่คอยอบรมสั่งสอนพวกเราให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง...”

“...โต๊ะอิหม่ามจะให้ความสำคัญกับเยาวชนในชุมชน เพราะไม่อยากให้เยาวชนเป็นเหมือนลูกชายคนหนึ่งของเขา ที่ตอนนี้เกเรมาก ดิถยาสารพัด...มัสยิดมีกิจกรรมตลอดส่วนใหญ่จะให้เราได้ใกล้ชิดและพูดคุยกับผู้ใหญ่...”

“...ที่โรงเรียนก็เคยสอนมาโดยตลอด โรงเรียนจะสอนโดยภาพรวม...”

นอกจากนี้แล้วสำหรับบางคนของกลุ่มเยาวชนนี้มองว่าแรงสนับสนุนทางสังคมส่วนหนึ่งก็มาจากเพื่อนๆ ที่เลือกคบทั้งในชุมชนและโรงเรียนด้วย เพราะเวลามีปัญหาอะไรแล้วหากปรึกษาครอบครัวไม่ได้ก็จะมีเพื่อนที่พอจะเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของพวกเขา อย่างไรก็ตามหากถามว่าระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสำหรับบางคนในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันก็ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน เพราะจะเลือกคบเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ดีไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือการพนัน

³ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจหรือการละหมาดในช่วงเวลารุ่งเช้าตี 5.30 โดยประมาณ

“...บางเพื่อนที่คบก็เป็นรุ่นพี่ก็มี ซึ่งคิดว่ารุ่นนี้ดีๆ มีหลายคนที่สามารถ
ประคับประคองเราได้...”

“..อย่างน้อยๆ เราในฐานะที่ไม่เล่นยังพอมีสติ บางครั้งเราก็ได้เตือนๆ เพื่อนบ้าง ส่วน
เขาจะเลิกหรือไม่นั่นสุดแล้วแต่เขา เราก็ได้ทำหน้าที่ของคำว่าเพื่อนแล้ว...”

จะเห็นได้ว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่ไม่
เล่นการพนัน สถาบันครอบครัวจะมีบทบาทค่อนข้างสูงโดยการสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนทางสภาพ
จิตมากกว่าทางวัตถุ ในขณะที่แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนที่มาจากชุมชนและโรงเรียนก็มีส่วนต่อการป้องกัน
ปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนนี้ไม่น้อยเช่นกัน จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้
ไม่เล่นการพนันเลย

2) แรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เล่นการพนัน พบว่า
จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนที่เล่น
หรือติดการพนัน ผลปรากฏว่าแหล่งของแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากสถาบันครอบครัว ชุมชน เพื่อน จะมี
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเยาวชนเชิงลบมากกว่าเชิงบวก เพราะแรงสนับสนุนดังกล่าวเป็นที่ยึดเหนี่ยว
ของสาเหตุทำให้เยาวชนเหล่านี้ไปเกี่ยวข้องกับกับการพนัน ขณะที่กลุ่มเยาวชนนี้เองก็มีพฤติกรรมออกนอก
ศีลธรรมพอสมควร เช่น ขาดละหมาด 5 เวลา นอนดึก ตื่นสาย และมีปัญหาผัวพันกับยาเสพติด ซึ่งมีส่วนต่อ
แรงเสริมจากการที่เขาได้รับแรงสนับสนุนแหล่งอื่นๆ ในเชิงลบ อย่างไรก็ตามเมื่อถามว่าเมื่อประสบกับปัญหา
ต่างๆ ใครที่คิดว่าสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้เป็นอันดับแรก ซึ่งเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนันมองว่า
แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากเพื่อน เพราะว่าโดยทั่วไปแล้วเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนันจะเลือก
คบเฉพาะกลุ่มที่ติดการพนันด้วยกัน และไม่ค่อยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชน จึงทำให้พวกเขารู้สึกว่า
เพื่อนมีความสำคัญมากกว่าแหล่งแรงสนับสนุนที่มาจากที่อื่น

“...คิดว่าการพนันไม่ได้ร้ายแรง ก็เล่นไปแบบเรื่อยๆ ครอบครัวเราไม่เดือดร้อนอะไร
เพราะเราอยากเล่นเอง...ตอนนี้พ่อกับแม่อีกยังให้ตั้งอยู่ ไม่ได้บอกว่าให้ผมไปใช้เพื่ออะไร บางที
ก็หมดไปเยอะในแต่ละวัน พอไปขอยืม พ่อก็พูดว่าไปพนันบอลหรือ...ผมก็เงินๆ ไป...”

“...โดยปกติจะเป็นคนนอนดึก และตื่นสาย ถ้าพูดถึงการละหมาดคงไม่ต้องพูดถึงคือ
ละหมาดบ้าง ไม่ละหมาดบ้าง...”

“...เพื่อนมากกว่า เพราะสามารถระบายความรู้สึกได้หมดถ้าเป็นเพื่อนคนเราเมื่อเข้าสู่ในช่วงวัยรุ่น...ส่วนครอบครัวไม่ค่อยจำเป็นเท่าไร...”

“...เพื่อนที่สนิท เพราะเขารู้จักเราดี เรารู้จักเขาดีเหมือนกัน...”

ลักษณะแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากเพื่อน เยาวชนกลุ่มนี้มองว่า เมื่อพวกเขาเดือนร้อนและประสบกับปัญหาต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพนันหรือปัญหาอื่นๆ เพื่อนในกลุ่มเดียวกันก็จะคอยให้กำลังใจแก่กัน ให้คำแนะนำ และเตือนสติไม่ให้เราทำอะไรเกินขอบเขตที่เป็นอยู่ เช่น เมื่อกลุ่มเพื่อนบางคนที่ยากพนันแต่ไม่มีเงินจนคิดที่อยากไปขโมยทรัพย์สินคนอื่นเพื่อได้เงินมาพนัน บางส่วนในกลุ่มเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกันก็จะห้ามหรือเตือนไม่ให้ทำ หรือกรณีจะแทงบอลที่ใช้ต้นทุนสูงมากเกินไปเพื่อนในกลุ่มก็จะเตือนสติอยู่บ้าง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ที่จะมีกลุ่มเพื่อนบางส่วนคอยสนับสนุนให้ทำตามในสิ่งที่นั่นจนเลยเถิด

“...เพื่อนช่วยเตือนสติเราได้เพราะเราจะอยู่กับเพื่อนมากกว่า เพื่อนเข้าใจเราและเราก็เข้าใจเพื่อนเราเหมือนกัน...”

“...เพื่อนจะค่อยๆ พูดค่อยๆ อธิบายให้เราเข้าใจว่าการอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายมากกว่าการพนัน เราเล่นต้องไม่เกินขอบเขตของการพนัน ไม่งั้นสังคมจะยิ่งเกลียดเรา...”

จะเห็นได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากครอบครัวชุมชน เพื่อน ค่อนข้างที่จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการป้องกันปัญหาการพนันในกลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนัน แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเยาวชนกลุ่มนี้ประสบกับปัญหาต่างๆ กลักลายเป็นว่าคนที่จะสามารถลอบใจและกำลังใจพวกเขาได้มากที่สุดคือกลุ่มเพื่อนเดียวกันที่เขาไว้วางใจและคิดว่าน่าจะเข้าใจความรู้สึกของพวกเขาได้ดีที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในสภาพสังคมที่โหดร้ายของพวกเขาก็มีสิ่งที่พึ่งพิงอยู่นั่นก็คือ “เพื่อน”

3) แรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนเคยเล่นการพนันแล้วเลิกพบว่า แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันหรือเล่นแล้วเลิกจะมาจากสถาบันครอบครัว เพื่อน ชุมชน และโรงเรียน แม้ว่าสถาบันครอบครัวจะเป็นแรงสนับสนุนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในเชิงลบอยู่บ้าง เนื่องจากว่าสถาบันครอบครัวไม่ให้ความสำคัญด้านการเงินในขณะที่ไม่มีการติดตามพฤติกรรมของลูกเลย จึงทำให้เยาวชนนำปัจจัยด้านการเงินที่ได้รับไปเล่นการพนันโดยที่ไม่มีใครรู้

“...ผมจะออกจากบ้านอีกครั้งหลังจากละหมาดเสร็จ บอกแม่ว่าจะไปธุระกับเพื่อน ซึ่งไม่ค่อยบ่อยมาก นานๆ ที่มีทีมบอลที่เราเชียร์มีโปรแกรมแข่งขัน...”

แต่เมื่อครอบครัวทราบถึงพฤติกรรมของเยาวชนก็ไม่มีมาตรการที่ทำให้เยาวชนสามารถเลิกเล่นการพนันได้ในที่สุด

“...วันหนึ่งทุกคนจับได้ว่าเล่นการพนัน ที่บ้านจึงบอยคอตทุกอย่างไม่ว่าเป็นเรื่องเงิน โทรศัพท์ จนกระทั่งข้าวก็ไม่ให้กิน จะหากินเองก็ไม่มีตังค์ ทุกครั้งที่กลับมาบ้านรู้ว่าทุกคนไม่ต้องการเราแล้ว จึงเป็นจุดที่ผมยอมรับผิดชอบและไม่หวนกลับไปเล่นการพนันอีกเลย...”

เช่นเดียวกับกลุ่มเพื่อนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนกลุ่มให้อยากหวนกลับมาเป็นคนดีไม่ติดการพนันอย่างที่เคยเป็น ส่วนโรงเรียนกับชุมชนก็มีมาตรการต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น การเชิญชวนให้เยาวชนมาฟังบรรยายศาสนา จัดกิจกรรมค่ายภาคฤดูร้อนที่เน้นการอบรมเรื่องศาสนาพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เป็นต้น

“...เห็นการใช้ชีวิตของเพื่อนที่ไม่เล่นการพนันทำให้เรารู้สึกอยากเป็นเหมือนเพื่อน คุณมีความสุข คุณแล้วสบายใจ เพื่อนไม่ยุ่งแม้แต่บุหรี่ยุ่ทุกอย่างที่อิสลามห้ามเพื่อนไม่ยุ่ง และที่สำคัญมีแต่คนชอบและชื่นชม...”

“...มีกิจกรรมอะไรที่ มัสยิดจัดขึ้น พวกเราก็เข้าไปมีส่วนร่วมบ้างอยู่เหมือนกัน...”

“...โรงเรียนมีมาตรการทางฝ่ายปกครองด้วย พอช่วงปิดเทอมให้นักเรียนเข้าค่ายภาคฤดูร้อนเพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามกัน...”

หากถามว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมอันไหนที่มีส่วนสำคัญต่อการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันแล้วเลิกนั้น เยาวชนกลุ่มนี้มองว่า แรงสนับสนุนที่มาจากกลุ่มเพื่อน เพราะโดยปกติการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มเท่านั้นทั้งในชุมชนและโรงเรียน และที่สำคัญคือพวกเขาเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตในรูปแบบที่หลากหลายจากเพื่อนๆ ที่เขาคบ เรียนรู้สภาพชีวิตของเพื่อนที่ติดยาเสพติดและเล่นการพนันมาเป็นบทเรียน ส่วนกลุ่มเพื่อนที่ดีนำมาเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิต

5. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม

จากการวิจัยเรื่องแรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมที่มีจากสถาบันครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียนและชุมชน จะมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนที่เลือกศึกษา 3 กลุ่มแตกต่างกันทั้งในความสัมพันธ์ต่อ

พฤติกรรมเชิงบวกและเชิงลบ และค้นพบว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งแรงสนับสนุนดังกล่าวสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากครอบครัว ได้แก่

1) พ่อแม่ควรให้ความและความอบอุ่นด้วยการให้เวลากับเยาวชน และสร้างบรรยากาศในบ้านให้มีชีวิตชีวาผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การรับประทานอาหารพร้อมกันกับลูก เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับเยาวชนและน้องๆ เพราะความรัก ความห่วงใย และความสามัคคีของคนในครอบครัวคือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างดี และควรเสริมเสริมให้มีกิจกรรมที่ถอดแบบมาจากหลักศาสนาหรือแบบอย่างของท่านศาสดาในบ้านด้วย เช่น การบังคับให้ปฏิบัติการละหมาด 5 เวลา อ่านรอุอัน และจัดฮาลาเกาะห์ร่วมกัน เป็นต้น เพราะกระบวนการขัดเกลา สั่งสอนของครอบครัวนั้น นับเป็นสถานบันแรกของการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้สามารถเป็นคนดีได้ เนื่องจากเป็นสถานบันที่เยาวชนส่วนใหญ่จะมีความใกล้ชิดและมีการขัดเกลาอบรมจากพ่อและแม่อย่างต่อเนื่องด้วย

3) พ่อแม่ควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนด้านสภาพจิตใจมากกว่าด้านวัตถุ เพราะโดยสภาพทั่วไปสถาบันครอบครัวของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะให้การสนับสนุนด้านวัตถุมากกว่าสภาพจิตใจของเยาวชน จนกลายเป็นปัญหาเยาวชนใช้สิ่งที่ได้จากการสนับสนุนด้านวัตถุอย่างไม่คำนึงว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อนตนเองและคนรอบข้างอย่างไรบ้าง

4) การสนับสนุนในด้านการเงินของพ่อแม่แก่เยาวชนเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นเรื่องที่ควรเสริมอย่างยิ่งโดยเฉพาะการสนับสนุนเงินเพื่อการเรียนของเยาวชน แต่ในขณะเดียวกันนั้นพ่อแม่เองก็ควรมีการติดตามการใช้ชีวิตของลูก อย่าปล่อยให้ลูกใช้ชีวิตโดยลำพัง อย่าเพียงแค่ว่าให้เงิน โดยที่ลืมว่าลูกต้องการอะไรมากกว่านั้น

2. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากเพื่อน ได้แก่

1) เพื่อนที่ไม่เล่นการพนันควรมีบทบาทในการบอกกล่าวตักเตือนด้วยความรักต่อเพื่อนที่เล่นหรือติดการพนัน อาจจะเป็นในลักษณะของการล้อเล่น หยอกหลอหรือรูปแบบใดก็ได้ที่สามารถจะเตือนสติของเพื่อนได้ รวมทั้งพาไปเข้ากิจกรรมของชุมชนและโรงเรียนด้วย

2) จัดตั้งเป็นชมรมในชุมชนหรือชุมชนในโรงเรียนเพื่อการรวมตัวของเยาวชนสร้างจัดกิจกรรมร่วมกัน เพราะเมื่อมีการรวมตัวกันแล้วการสนทนา ประชุมหารือร่วมกันก็จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นอีกหนทางหนึ่งของการที่เยาวชนได้ต่อกันซึ่งกันและกัน

3) จัดกิจกรรมพบปะโดยเอาแบบอย่างจากหลักคำสอนของศาสนา โดยเฉพาะการจัดอาลาเกาะฮ์ร่วมกันทั้งกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน และรุ่นพี่รุ่นน้อง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันของเยาวชน

3. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากโรงเรียนและชุมชน ได้แก่

1) โรงเรียนควรมีมาตรการลงโทษสำหรับนักเรียนที่เล่นหรือติดการพนันอย่างเข้มงวด พร้อมทั้งต้องมีการติดตามนักเรียนเหล่านี้ โดยประสานความร่วมมือกับครอบครัวของเยาวชนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเดียว โดยเฉพาะผู้นำในด้านต่างๆ และกลุ่มเพื่อนของเยาวชนนั้นด้วย

2) โรงเรียนควรมีการจัดค่ายช่วงที่ปิดภาคการเรียน เพราะการจัดค่ายจริยธรรมมีส่วนที่ทำให้เยาวชนหลายคนเลิกเล่นด้วยเช่นกัน เพราะหากเน้นการเรียนเพียงอย่างเดียวบางครั้งก็ไม่สามารถตอบโจทย์ในการแก้ปัญหาสำหรับเยาวชนในการเล่น/ติดการพนันได้ เนื่องจากสิ่งที่ครูที่สอนเราที่ได้เวลาในการสอน ชั่วโมงๆ ไม่สามารถรับรู้ถึงวิถีชีวิตตลอดทั้งวันของเราได้ หากมีการจัดค่าย

3) การแสดงบทบาทของผู้นำด้านต่างๆ ในชุมชนต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาของเยาวชน เพราะหากมองในตัวของผู้นำชุมชน ทั้งในส่วนของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ บทบาทในการแก้ปัญหาเหล่านี้ยังไม่ค่อยมีมากนัก เว้นแต่ในเรื่องการสนับสนุนกีฬาในท้องถิ่น สำหรับผู้นำศาสนาก็ได้เพียงแค่การบรรยายธรรม

4) ชุมชนควรสรรหากิจกรรมที่สามารถดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมจิตอาสา และนันทนาการ รวมถึงการพานอกไปเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ของเยาวชน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนัน และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นหลักและผู้สนับสนุนทางสังคมที่มาจากลักษณะความสัมพันธ์ 2 ส่วน คือ แบบไม่เป็นทางการ และแบบเป็นทางการ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา ซึ่งผลจากการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 บริบทพื้นที่ศึกษา

ผลจากการศึกษาบริบทพื้นที่ในแต่ละพื้นที่พบว่า บริบทในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ตำบลบางนาค อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาสจะเป็นลักษณะชุมชนในเมืองที่พยายามให้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหาของเยาวชนในชุมชน ส่วนตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทที่มีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยฟาฏอนีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ถือจุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ และพื้นที่ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลามีลักษณะพื้นที่กึ่งเมือง กึ่งชนบท และมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเยาวชนในพื้นที่ โดยสามารถสรุปพอสังเขปดังรายละเอียดต่อไป

บริบทพื้นที่ตำบลบางนาค อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส เป็นชุมชนเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยความเจริญก้าวหน้าของความเป็นเมือง ทุกสิ่งทุกอย่างมีความสะดวกในระดับพอสมควรกว่าพื้นที่อื่นๆ ทำให้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนหลากหลายโดยเฉพาะวิถีการดำเนินชีวิตการปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนยังผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมแบบชุมชนชนบทกับชุมชนเมืองอยู่ ด้วยชุมชนมีความน่าแน่นของประชากร การบริหารจัดการจึงเป็นไปได้อย่างค่อนข้างยาก โดยเฉพาะปัญหาขยะซึ่งรวมไปถึงความสะอาดของชุมชน รวมทั้งในชุมชนยังมีโรงงานผลิตข้าวเกรียบและปลาแห้งอยู่อยู่บางครั้งน้ำที่ถูกถ่ายเทจากโรงงานก็ส่งกลิ่นเหม็นต่อชาวบ้านพอสมควร สำหรับสถานการณ์ความไม่สงบจากการสอบถามชาวบ้าน พบว่า ในพื้นที่บ้านกำปงบารูไม่เคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบแต่อย่างใด แต่จะมีปัญหาอื่นๆ เช่น เด็กเยาวชนไม่เรียน ดิตยาเสพติด เล่นการพนัน เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งที่ชุมชนกังวลมากที่สุดคือปัญหายาเสพติด ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากปัญหาเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ไม่เรียนหนังสือ และสิ่งที่ยังเป็นความหวังของชุมชนคือ แนวทางในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากปัญหายาเสพติดได้ ฉะนั้นบทบาทของผู้นำศาสนาที่ใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการชุมชนโดยเฉพาะด้านการสนับสนุนและการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม แม้จะมีมัสยิดของชุมชน

เป็นมัสยิดขนาดเล็กแต่ก็มีคณะกรรมการมัสยิดเป็นบุคคลที่มีความรู้มาร่วมช่วยขับเคลื่อนงานของมัสยิด ทำให้เป็นมัสยิดมีจุดเด่นของชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมภายในบริเวณมัสยิดและในชุมชนด้วย ในขณะที่บทบาทของผู้นำชุมชนก็เห็นว่ายังไม่จริงจังพอต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แม้บทบาทของมัสยิดจะมีค่อนข้างสูงแต่ก็ดูเหมือนว่ายังมีข้อจำกัดอยู่บ้างหากจะให้มัสยิดมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของชุมชนกำบังบาฐทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามมัสยิดก็ยังเป็นความหวังในการปกป้องเด็กและเยาวชนในห่างไกลจากเรื่องอบายมุขต่างๆ ของชุมชน

บริบทพื้นที่ตำบลเขาตูม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า บ้านโสร่งเป็นชุมชนหนึ่งที่อยู่ในเขตการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาตูม ซึ่งในตำบลแห่งนี้มีอยู่หลายหมู่บ้านกระจายไป และหนึ่งในหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นทั้งในอดีตและปัจจุบันคือ “บ้านโสร่ง” และหลังจากมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา หรือปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ชุมชนที่นี่ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น การได้รับบริการด้านความรู้ทางวิชาการโดยเฉพาะการเน้นหนักให้ชุมชนได้เรียนรู้วิชาด้านศาสนาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้หัวใจของคนที่นี่อยากเปลี่ยนตนเองและชุมชนที่ตนเองอยู่ ทำให้มีคนจากหลากหลายประเทศหลั่งไหลเข้ามาเรียนที่นี่ เช่น นักศึกษาจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย กัมพูชา จีน และอีกหลายประเทศจากตะวันออกกลาง เมื่อนักศึกษาเหล่านี้เข้าเรียนที่นั่นพวกเขาก็มีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนทำกิจกรรมกับชุมชนจนเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ชาวบ้านบางคนต้องฝึกพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ตนเองสามารถพูดกับนักศึกษาได้ และจากความเจริญไปพร้อมกับมหาวิทยาลัยทำให้คนต่างจังหวัดรู้จักบ้านโสร่งมากขึ้นและอยากส่งบุตรหลานของตนเองเข้ามาเรียนที่นี่ จากการให้ข้อมูลของนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีทราบว่า ชุมชนบ้านโสร่งเป็นชุมชนน่าอยู่มากคนในชุมชนมีอัธยาศัยดีกับนักศึกษา แม้มีช่วงเวลาหนึ่งจะมีการลักขโมยของใช้ในหอพักของนักศึกษาบ้าง แต่ทุกครั้งก็สามารถจับคนร้ายได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าในชุมชนบ้านโสร่งมีผู้นำที่เข้มแข็งทั้งผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา ประกอบกับในชุมชนยังมีสถานีดารวจบ้านโสร่งที่คอยดูแลความปลอดภัยของชาวบ้านด้วย อย่างไรก็ตามด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติในพื้นที่แห่งนี้ก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์มาแล้วหลายครั้ง เหตุการณ์อาจจะไม่เกิดขึ้นบ่อยเหมือนพื้นที่อื่นแต่นับจากที่เกิดขึ้นมาก็พรากชีวิตชาวบ้านและเจ้าหน้าที่หลายคนแล้ว ไม่เพียงแต่ปัญหาความไม่สงบเท่านั้นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชน ยังมีปัญหาเยาวชนติดน้ำกระท่อมอีกด้วย ความพยายามของชุมชนมีอย่างต่อเนื่องแต่ก็ทำได้เท่าที่ชุมชนมีความสามารถ ทุกวันนี้ปัญหาเยาวชนติดยาก็ยังส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของชุมชนอยู่บ้าง อย่างการลักเล็กขโมยน้อยตามหอพักของนักศึกษา ทั้งนี้ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายมากพอสมควรสำหรับชุมชนบ้านโสร่ง เนื่องจากการเข้ามาสิ่งใหม่ๆ ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้ามาของสิ่งใหม่ๆ นั้นเชื่อว่าจะมีสิ่งดีๆ เสมอ ย่อมจะประกอบด้วยสิ่งที่ไม่ได้มาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาของนักศึกษาจากต่างถิ่นที่เป็นวัยเดียวกันกับเยาวชนในพื้นที่บ้านโสร่งก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงในหลายๆ เรื่อง ทั้งนี้หากดูความเข้มแข็งของบทบาทผู้นำด้านต่างๆ ก็น่าจะรับมือกับสถานการณ์เหล่านี้ได้

บริบทพื้นที่ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา พบว่า ด้วยความเป็นจุดแข็งของชุมชนที่มีสถาบันและองค์กรทางศาสนาเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่ มีความสะดวกในการให้บริการพื้นฐานแก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี และมีทรัพยากรธรรมชาติและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจที่ได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับเยาวชนชายและหญิงในยามว่าง ในขณะที่เยาวชนบางคนเลือกที่จะไปเที่ยวในตัวเมือง ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลมาก เพียงใช้ระยะเวลาประมาณ 10 นาที ก็สามารถถึงในตัวเมืองได้ โดยส่วนใหญ่จะใช้รถมอเตอร์ไซด์ส่วนตัวในการเดินทางเข้าในตัวเมือง เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง สำหรับประเด็นด้านความปลอดภัยในพื้นที่ทางหน่วยงานการปกครองในพื้นที่ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ นั้น หน่วยงานในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญและมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด โดยแต่ละหมู่บ้านได้จัดให้มี ชรบ. ทุกหมู่บ้านอยู่เวรยามและออกตรวจตราความสงบเรียบร้อยของชุมชน สำหรับพื้นที่บาโงยซิแน นั้นถึงแม้จะยังไม่เคยมีเหตุการณ์ความรุนแรงจากสถานการณ์ แต่พื้นที่โดยรอบของอำเภอยะหา ถือว่าเป็นพื้นที่สีแดงมาโดยตลอด จึงมีความจำเป็นที่คนในพื้นที่ทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปต้องมีความระมัดระวังความปลอดภัยในชีวิตของตนเอง และสิ่งที่ผู้ปกครองห่วงกังวลลูกหลานคือ เรื่องยาเสพติด “น้ำกระท่อม” ที่มีการแพร่ระบาดอย่างมากในหมู่ของเยาวชนสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ผู้นำให้ความสำคัญเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังมองว่าเยาวชนในปัจจุบันในพื้นที่มีความเสี่ยงต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ความเสี่ยงในที่นี้ คือ “การเป็นแพะรับบาป” จากสถานการณ์ เพราะเยาวชนในพื้นที่ทั้งที่เป็นเยาวชนที่อยู่ในระบบ และนอกระบบส่วนใหญ่จะถูกจับตามองจากฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้สำหรับเยาวชนในพื้นที่บาโงยซิแนที่ไม่ได้เรียนหนังสือหรืออยู่นอกระบบ ส่วนใหญ่จะออกไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย เพื่อหารายได้เข้ามาในครอบครัว บางคนออกไปทำงานเพื่อส่งน้องๆ เรียนหนังสือ

1.2 สถานการณ์ความไม่สงบกับพฤติกรรมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้เยาวชนในพื้นที่มีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ กล่าวคือเยาวชนต้องมี การปรับตัววิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง การปรับอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมในการเลือกคบเพื่อน โดยสามารถสรุปข้อสังเกตดังรายละเอียดต่อไปนี้

การปรับตัววิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

ด้วยความเป็นเยาวชนในพื้นที่ที่ถูกจับตามองจากฝ่ายความมั่นคง (ทหารพราน) ที่มองว่า เยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเสี่ยงที่จะเข้าร่วมกับกลุ่มกระบวนการความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งทำให้เยาวชนมีการวางตัวในการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างลำบากเหมือนเยาวชนอื่นทั่วไปของประเทศไทย ดังกรณีของการขับรถออกไปเที่ยวนอกพื้นที่โดยมีกลุ่มเพื่อนเยาวชนด้วย ก็จะมีตั้งด่านตรวจเพื่อสอบถาม ซึ่งจากการสะท้อนของเยาวชนเมื่อมีการตรวจตั้งด่านจากฝ่ายความมั่นคงว่า “จะไปไหน? มาจากไหน? มีอาวุธไหม?” สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนมีมุมมองด้านลบต่อฝ่ายความมั่นคงที่ดูแลรักษาความสงบในพื้นที่ และเยาวชนยังเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อเข้าใกล้กับกลุ่มทหารพราน ที่มีการลาดตระเวน และตั้งด่านตรวจในพื้นที่ ทั้งนี้การดำเนินชีวิต

ของเยาวชนในช่วงกลางคืนก็มีการปรับตัว คือ โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ออกไปเที่ยวในช่วงกลางคืนด้วยการบังคับของครอบครัวที่ห่วงลูก ถึงแม้จะเป็นเรื่องของ การเรียนที่ต้องไปติวกับกลุ่มเพื่อนๆ ในช่วงกลางคืนก็ไม่อนุญาต เพราะห่วงกังวลเรื่องปลอดภัย เนื่องจากการเกิดเหตุการณ์เราไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร เวลาใดสิ่งหนึ่งที่เยาวชนต้องระวังคือ การหลีกเลี่ยง พื้นที่เสี่ยงที่อาจจะเกิดเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่าเยาวชนในพื้นที่จำเป็นต้องดำเนินชีวิตที่มีความหวาดระแวงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย การวางระเบิด การวางเพลิง การโจมตี และการก่อวินด้วยวิธีการต่างๆ ที่ไม่อาจรับรู้ก่อนเลยล่วงหน้าว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น จนในบางครั้งอาจทำให้เยาวชนเริ่มมีความเครียดในการออกจากบ้าน ซึ่งไม่เพียงแค่วัยรุ่นแต่ยังรวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองอีกด้วยที่ต้องเฝ้าระวังแทนลูกหลานของตนเอง

การปรับอารมณ์ ความคิด

เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมี “การปรับอารมณ์ ความคิด” ของตนเองอีกด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม กล่าวคือ ด้วยความเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวในทุกมิติ จนบางครั้งทำให้เยาวชนที่ได้รับผลกระทบอาจจะไม่ใช่กระทบโดยตรงต่อตนเอง แต่ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีความรู้สึก ความนึกคิดในพฤติกรรมทางด้านลบต่อฝ่ายต่างๆ ที่ทำให้ครอบครัวของเขาได้รับผลกระทบ ทั้งนี้อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้มันไม่สามารถแสดงออกโดยตรงต่อกลุ่มคนอื่นๆ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการปรับอารมณ์ ความคิดให้เขาสู่สภาวะปกติอย่างรวดเร็ว มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เข้ามาช่วยเหลือเยียวยาความรู้สึกเหล่านี้มาโดยตลอด

พฤติกรรมทางเลือก

ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จนทำให้เยาวชนไม่รู้ว่าเป็นใคร การเลือกคบเพื่อนจึงมีความระมัดระวังเพราะการเลือกคบเพื่อนในช่วงวัยรุ่นถือเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทิศทางของการดำเนินชีวิตของเยาวชน โดยส่วนใหญ่เยาวชนจะเป็นกลุ่มที่ติดเพื่อน เพื่อนมีความสำคัญต่อชีวิตตนเองอย่างมาก หากคบเพื่อนที่มีแนวคิดด้านลบต่อพื้นที่ก็อาจจะถูกจับตาจากฝ่ายความมั่นคง ฉะนั้นการคบเพื่อนที่ดีนั้นจะนำไปในทางที่ดีด้วย โดยเฉพาะเพื่อนที่มีศาสนาในจิตใจ มีการปฏิบัติตัวอยู่ในหลักการ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่มั่วสุมไม่ติดยาเสพติด และสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ทั้งโลกนี้และโลกหน้า และต้องมีการเลือกคบเพื่อนที่ไม่หวังผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงฐานะความร่ำรวยหรือยากจนหรือคบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว มีการรักเพื่อนในทางที่ถูกที่ควรตามหลักศาสนาอิสลาม ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นที่พักพิงอาศัยได้ ในขณะที่เยาวชนที่ติดการพนันก็จะมีการคบเพื่อนที่มีแนวคิด และวิธีการดำเนินชีวิตในแบบที่เหมือนตนเอง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ก็อาจมีความเสี่ยง ในการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขที่กระจัดกระจายทั่วชุมชน และเมือง ซึ่งถ้าเยาวชนจิตใจไม่หนักแน่นก็จะทำให้เสียคนได้ง่าย เพื่อนมักชักชวนกันทำในสิ่งที่ไม่ดีหากมีแหล่งอบายมุขก็จะนำพากันไปยุ่งเกี่ยว มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน มีการทะเลาะเบาะแว้ง ตบตี แทะต่อยกัน จนทำให้บางครั้งถึงขั้นต้องฆ่ากันตาย และที่สำคัญเยาวชนมักให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่า มีการใช้เวลากับเพื่อนมากกว่าครอบครัว และเชื่อเพื่อนมากกว่า ส่วนเยาวชนที่เคยติดการพนันพบว่า ช่วงต้นของการเป็นเยาวชนจะใช้ชีวิตเหมือนกับกลุ่มเยาวชนที่ติดการพนัน แต่เมื่อคบ

หากับเพื่อนได้พักใหญ่ก็มีความรู้สึกชีวิตตนเองเริ่มไม่ค่อยมีคุณค่าในสังคม เลยพยายามหาคุณค่าของตนเองมาใหม่ สิ่งหนึ่งที่คิดว่าน่าจะมีคุณค่าต่อสังคมคือ การศึกษา เลยหันมาเรียนหนังสืออย่างจริงจัง เปลี่ยนมาคบเพื่อนที่สนใจการเรียน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เยาวชนทั้งสามกลุ่มดังกล่าวจะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งมีความเหมือนกันคือ แต่ละกลุ่มเยาวชนจะมีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ตรงกันคือการคบเพื่อนจะมีการคบเพื่อนที่มีแนวคิดและวิถีการดำเนินที่เหมือนกับตนเอง

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชน

สรุปผลการศึกษาความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการเล่นของเยาวชน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่เล่นการพนัน กลุ่มที่เล่นการพนัน และกลุ่มที่เคยเล่น ตามบริบทพื้นที่ศึกษา เพื่อให้เห็นความแตกต่างของการได้รับแรงสนับสนุนของเยาวชนทั้งสามได้ดังต่อไปนี้

1) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านกำแพงบารู

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านกำแพงบารูที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า เยาวชนที่ไม่เล่นการพนันจะมีลักษณะครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ อย่างเต็มที่ และพ่อแม่จะให้ความสำคัญในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด 5 เวลา การอ่านอัลกุรอาน การจัดให้มีกิจกรรม “ฮาลาเกาะห์”⁴ เพื่อใช้เป็นกระบวนการตักเตือน สอนสมาชิกให้อยู่ในแนวทางที่ศาสนาได้สอนไว้ และสามารถใช้เป็นทักษะในดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เช่นเดียวกับชุมชนจะค่อนข้างเข้มแข็งและมีบทบาทสูง โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนา มัสยิดและโรงเรียนตาดีกา กล่าวคือโต๊ะอิหม่ามซึ่งมีบทบาทสำคัญที่พยายามดึงเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมัสยิด ซึ่งทุกวัน ทุกสัปดาห์ทุกเดือนและทุกปีมัสยิดจะมีการจัดกิจกรรมตลอด โดยกิจกรรมประจำวันก็การเชิญชวนเด็กและเยาวชนมาละหมาดที่มัสยิดและหลังจากละหมาดเสร็จโต๊ะอิหม่ามก็จะได้คำตักเตือนเล็กน้อยก่อนที่ทุกคนจะแยกย้ายกันกลับบ้าน ส่วนกิจกรรมประจำสัปดาห์ก็จะมีกิจกรรม “มาแกแด”⁵ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มารวมตัวกันรับประทานอาหารด้วยกันสร้างความสนิทสนมระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กๆ เช่นเดียวกับกิจกรรมประจำเดือนก็จะเป็นลักษณะคล้ายๆ กัน แต่จะมีผู้รู้มาบรรยายให้รู้คนในชุมชนรวมทั้งเด็กและเยาวชนด้วย สำหรับกิจกรรมประจำปีส่วนใหญ่จะมีปีละสองครั้ง ซึ่งจะจัดตรงกับวันตรุษของอิสลาม กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นไปที่เด็กและเยาวชน เช่น การจัดเวทีให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออก การมอบของขวัญให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นต้น ทั้งหมดนี้ชุมชนมีเป้าหมายสำคัญคือ การทำให้เด็กและเยาวชนมีความใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ให้เขารู้สึกว่าคนในชุมชนห่วงใยในอนาคตของพวกเขาที่เขาต้องเติบโตในสังคมที่เต็มไปด้วยอบายมุข ขณะที่การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเลือกคบเฉพาะ

⁴ กิจกรรมจัดวงสนทนาพูดคุยของครอบครัวหลังจากที่ละหมาดเสร็จหรือเวลาอื่นๆ

⁵ เป็นกิจกรรมจัดเลี้ยงอาหารแก่คนที่มาละหมาดซึ่งจะจัดขึ้นทุกเช้าของวันศุกร์เป็นประจำ

เพื่อนที่เป็นคนดียิ่งในชุมชนของตนเองอยู่นั้นเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันมักจะไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาจจะคบอยู่บ้างในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาก หรือกล่าวได้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะคบกับเพื่อนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างมีขอบเขต เช่น กรณีเล่นฟุตบอลด้วยกัน หรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นต้น โดยปกติการคบเพื่อนในชุมชนเดียวกันจะเป็นเฉพาะช่วงเวลากลางวันเท่านั้น ส่วนกลางคืนเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ออกไปไหนและจะอยู่กับครอบครัวเป็นหลัก หากเป็นเพื่อนที่โรงเรียนแล้วก็จะมียากลุ่ม แต่พวกเขาเลือกกลุ่มเพื่อนที่รักการเรียน ชอบทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านกำแพงbaruที่เล่นการพนัน พบว่า เยาวชนกลุ่มจะมีปัญหาด้านครอบครัวเป็นฐานอยู่แล้ว ส่วนหนึ่งเกิดจากพ่อแม่หย่าร้างกัน บางครอบครัวไปทำงานมาเลเซีย จึงต้องอาศัยอยู่กับญาติๆ ที่ค่อนข้างจะมีปัญหาเรื่องฐานะยากจน อาศัยอยู่บ้านเช่าที่เก่าๆ ที่มีมักจะเป็นที่มั่วสุมของนักเสพยาในชุมชนด้วย ฐานะทางครอบครัวที่ยากจนอันเป็นเหตุให้เยาวชนขาดคุณภาพด้านการเรียนหนังสือตั้งแต่เด็กๆ และเติบโตไปกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยยาเสพติด บทบาทของสถาบันครอบครัวของกลุ่มนี้ที่เห็นได้ชัดคือ การสั่งสอนด้วยวิธีการด่า ตะคอกเสียงดังใส่เยาวชน จนสุดท้ายก็มีแต่เสียงร้องไห้และทะเลาะวิวาทของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ด้วยกับสภาพทางครอบครัวที่ประสบปัญหาอยู่แล้ว การทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดีจึงเป็นภาระที่ญาติๆ ของเยาวชนไม่อยากจะแบกรับวันแต่เลี้ยงให้เติบโตแล้วไปหากินเองเท่านั้นก็พอแล้ว นอกจากนี้ พฤติกรรมโดยส่วนใหญ่ของเยาวชนจะอาศัยอยู่กับเพื่อนๆ มากกว่าครอบครัวจะไม่ค่อยไปเรียนหนังสือและชอบเล่นฟุตบอลและดูฟุตบอลพร้อมๆ กับการพนันไปด้วย มักจะกลับบ้านดึกหรืออาจจะไม่กลับแต่ไม่นอนบ้านเพื่อน มีอาชีพประมงช่วงปิดภาคเรียนเนื่องจากที่บ้านมีฐานะไม่ค่อยดีจึงต้องหาเงินโดยทำงานเป็นลูกเรือของชาวประมงที่มีรายได้ประมาณวันละ 200 - 400 บาท เงินที่ได้ส่วนหนึ่งอาจจะไปแทงพนันบอลในบางกรณีที่มีโปรแกรมการแข่งขันบอลที่ตนเองชอบ สำหรับการเลือกเพื่อนของเยาวชนมักจะอยู่กับเพื่อนแบบเดียวกันไม่พัวพันกับบิดา เพราะโดยทั่วไปพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ค่อยคบหาสมาคมกับคนทั่วไปในชุมชนอยู่แล้วอาจจะมีการทักทายอยู่บ้างในฐานะคนในชุมชนด้วยกัน จนเป็นปัจจัยที่ทำให้บทบาทของชุมชนที่อยู่ โดยเฉพาะสถาบันศาสนาที่ยังคงทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนกลุ่มเยาวชนที่ไม่มีปัญหาได้ดีไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มนี้ได้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านกำแพงbaruที่เคยเล่นการพนัน พบว่า เยาวชนไม่ได้มีปัญหาครอบครัวแต่อย่างใด เพราะสถาบันครอบครัวยังทำหน้าที่ได้ดี พ่อแม่ให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้เป็นคนดี ค่อยๆ ตักเตือนเน้นของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดและอื่นๆ แต่ความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นจะมีจากปัจจัยส่วนตัวของเยาวชนและปัจจัยแวดล้อมจากกลุ่มเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนที่ชักจูงให้เยาวชน กล่าวคือ ขณะที่สถาบันครอบครัวได้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูและอบรมสั่ง

สอนอย่างเต็มที่แล้ว แต่ด้วยความชอบด้านกีฬาของเยาวชนและการคบเพื่อนที่ส่วนใหญ่เล่นกีฬาและพนันไปด้วยนั้น การอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าสู่พนันจึงเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นเหตุจูงใจที่ทำให้เยาวชนเปลี่ยนพฤติกรรมจากคนที่ชอบเล่นและดูฟุตบอลมามีการพนันด้วย ส่วนการเลือกคบเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มเช่นเดียวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน สำหรับเหตุผลที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนัน เนื่องจากเป็นเพราะสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญ แม้พฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่เปิดเผยให้ใครรู้ ทำให้พ่อแม่และสมาชิกของครอบครัวไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหากับเยาวชนได้ แต่เมื่อพ่อแม่ของเยาวชนทราบถึงข้อเท็จจริงต่อการกระทำของเยาวชนแล้ว กลไกของแรงสนับสนุนทางสังคมของสถาบันครอบครัวก็เริ่มทำงานทันที เริ่มด้วยบทบาทของพ่อแม่เรียกเยาวชนมาพูดคุยและกล่าวตักเตือน หลังจากนั้นได้สร้างมาตรการลงโทษโดยการไม่ให้เงินเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มาตรการดังกล่าวพ่อแม่ได้ประสานกับสมาชิกในครอบครัวให้ร่วมมือกัน จนสุดท้ายด้วยทุนทางสังคมของเยาวชนกลุ่มนี้พ่อแม่อยู่ห่างจากการที่ครอบครัวเคยให้ความรักและคอยอบรมสั่งสอนและปลุกฝังสิ่งดี ๆ เสมอมา มาตรการที่สถาบันครอบครัวได้ทำก็ส่งผลทำให้เยาวชนสำนึกผิดและอยากกลับเนื้อกลับตัวจนนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเยาวชนไม่เคยหวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีกเลย อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการที่สามารถใช้เฉพาะบางครอบครัวเท่านั้นและเยาวชนเท่านั้น เพราะวิธีการนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงทุนทางสังคมของเยาวชนด้วย หากเยาวชนมีทุนทางสังคมในเชิงลบแล้ว การใช้มาตรการดังกล่าวอาจจะยิ่งเพิ่มปัญหากับเยาวชนได้ ฉะนั้นมาตรการที่ทำให้เยาวชนกลุ่มสามารถเลิกเล่นการพนันได้สถาบันครอบครัวจะต้องพิจารณาพฤติกรรมของเยาวชนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้วิธีการเป็นแนวทางการแก้ไขที่ไม่ใช่การเพิ่มปัญหาให้ครอบครัว

2) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนบ้านโสร่ง

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโสร่งที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า ลักษณะครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ แม้จะต้องแข่งกับเวลาทำงานของตนเองก็ตามจนบางครั้งแทบจะไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก เนื่องจากบริบทการประกอบอาชีพของครอบครัวส่วนใหญ่จะกรีดยาง ซึ่งบางครอบครัวต้องทิ้งลูกๆ เพื่อไปทำงานในขณะที่ลูกกำลังนอนคน แต่เมื่อกลับมาแล้วพ่อกับแม่จะทำหน้าที่ของตนเองอย่างไม่บกพร่อง เริ่มจากการรับประทานอาหารเย็นพร้อมกันซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่ทุกคนจะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาหลังจากที่ต่างคนต่างแยกย้ายไปทำหน้าที่ของตนเอง การรับประทานอาหารพร้อมกันของครอบครัวนี้นับเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่พ่อแม่ของเยาวชนใช้เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกๆ จุดประสงค์ก็คือเพื่อให้ลูกๆ เห็นว่าพ่อกับแม่คือบุคคลสำคัญของพวกเขา ซึ่งเยาวชนเหล่านี้เห็นว่าคนเราไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่พ่อแม่มักจะรับประทานอาหารไม่พร้อมกันกับลูกๆ ต่างคนต่างกิน หรือ

ออกไปทานข้าวนอกบ้าน ความอบอุ่นบางส่วนจากพ่อกับแม่จนหายไป ในขณะที่ชุมชนบ้านโสร่งค่อนข้างจะมีความเข้มแข็งเนื่องจากมีมหาวิทยาลัยคอยให้ความช่วยเหลือในการขับเคลื่อนชุมชน บทบาทของผู้นำชุมชนมีค่อนข้างมากทั้งผู้นำท้องถิ่นและท้องที่รวมทั้งผู้นำศาสนา มักจะทำงานไปด้วยกัน และตั้งแต่มีมหาวิทยาลัยในชุมชนทำให้ชุมชนได้รับการข้อมูลทางวิชาการมาโดยตลอด ขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมถึงนักศึกษาก็มาจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนด้วย กิจกรรมที่พบเห็นมักจะเป็นการบรรยายให้ความรู้ด้านศาสนาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งจะจัดให้มีทุกสัปดาห์และบางโอกาสที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดค่ายแก่เด็กและเยาวชนบ้านโสร่งโดยพี่ๆ จากมหาวิทยาลัย ขณะที่การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเลือกคบเฉพาะเพื่อนที่เป็นคนดียิ่งในชุมชนของตนเอง อาจจะมีคบอยู่บ้างกับเพื่อนอื่นๆ ในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาก หรือกล่าวได้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะคบกับเพื่อนในชุมชนที่ไม่ดีอย่างมีขอบเขต และโดยปกติการคบเพื่อนในชุมชนเดียวกันจะเป็นเฉพาะช่วงเวลากลางวันเท่านั้น ส่วนกลางคืนเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ออกไปไหนและจะอยู่กับครอบครัวเป็นหลัก กอปรการที่พวกเขาเป็นวัยรุ่นไม่ควรที่จะอยู่เป็นกลุ่มในเวลากลางคืนเนื่องจากเป็นห่วงเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ หากเป็นเพื่อนที่โรงเรียนแล้วก็มีหลายกลุ่ม แต่พวกเขาก็เลือกกลุ่มเพื่อนที่รักการเรียน ชอบทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ บางครั้งก็มีบ้างที่ไปสมาคมกับเพื่อนๆ ที่เล่นการพนัน เนื่องจากเป็นคนที่ชอบดูฟุตบอลเหมือนกัน แต่กลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ก็ได้มีการพนันฟุตบอลตามเพื่อนๆ คนอื่นแต่อย่างใด สำหรับบทบาทของโรงเรียนเยาวชนจะเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีการเรียนการสอนที่ควบคู่กันศาสนาและสามัญ อาจารย์จะมีการบรรยายให้ความรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เช่นที่มีสัปดาห์ที่มีกิจกรรมกล่าวตักเตือนหลังละหมาดแก่นักเรียนในความรู้ต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันด้วย การบรรยายตามหัวข้อนั้นจะขึ้นอยู่กับอาจารย์ท่านนั้นจะให้ความรู้เกี่ยวกับอะไร นอกจากนี้โรงเรียนได้ให้อำนาจฝ่ายปกครองในการดูแลระเบียบวินัยของนักเรียนอย่างเคร่งครัด โดยอาจารย์ที่ดูแลจะเป็นตัวแทนจากอาจารย์ที่สอนด้านศาสนาและสามัญ ซึ่งมาตรการการลงโทษนักเรียนที่เล่นการพนันก็จะเหมือนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอื่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโสร่งที่เล่นการพนัน พบว่า ลักษณะสถานภาพทางครอบครัวของเยาวชนที่ติดการพนันส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของการเงิน ซึ่งมีบางครอบครัวเท่านั้นที่มีปัญหาเรื่องฐานะของครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก แต่กลับให้ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง จนทำให้ลูกมีความรู้สึกราวจะทำอะไรก็ตามเพราะครอบครัวไม่เดือนร้อน เช่นเดียวกับเยาวชนเหล่านี้ที่เล่นหรือติดการพนัน เพราะพวกเขาคิดว่าสิ่งที่เขาทำนั้นไม่ได้ไปทำให้ใครเดือนร้อน ครอบครัวก็ไม่เดือนร้อนแถมยังกลับมองว่าการที่เยาวชนเหล่านี้ติดการพนันอย่างพนันฟุตบอลที่เป็น

ที่นิยมของวัยรุ่นนั้นมันก็ไม่ใช่ว่าปัญหาใหญ่โต เล่นเพื่อสนุกพนันครั้งหนึ่งเสียเงินไม่กี่บาทอีกหน่อยเดียวก็เลิกเอง ขณะที่บางครอบครัวก็มีการห้ามปรามอยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนเหล่านี้ สาเหตุน่าจะเป็นเพราะเยาวชนเหล่านี้ขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีจากครอบครัว เพราะโดยพฤติกรรมทั่วไปของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อปฏิบัติตามกิจสำคัญอย่างการละหมาด 5 เวลา เรียนอัลกุรอานหรือศึกษาหลักศาสนาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่นๆ เช่น นอนดึก ตื่นสาย เป็นต้น สำหรับการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ ก็จะมีลักษณะการเลือกคบเฉพาะกลุ่มเหมือนพื้นที่ศึกษาอื่น แม้จะมีนักศึกษาจากที่อื่นเข้ามาอาศัยมากมายก็ตาม แต่เยาวชนก็มักไม่ค่อยให้ความสนใจเว้นแต่นักศึกษากลุ่มนั้นจะมีพฤติกรรมเหมือนกันกับพวกเขาจึงเป็นเหตุผลที่เข้าไปคบกับเพื่อนนักศึกษาบ้าง สาเหตุที่เยาวชนกลุ่มนี้ชอบที่จะเลือกอยู่กับกลุ่มที่พฤติกรรมเหมือนกันนั้นน่าจะเป็นเพราะการเล่น บทบาทของชุมชนนั้นตั้งแต่มีมหาวิทยาลัยในชุมชนทำให้ชุมชนได้รับบริการข้อมูลทางวิชาการมาโดยตลอด ขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมถึงนักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนด้วย กิจกรรมที่พบเห็นมักจะเป็นการบรรยายให้ความรู้ด้านศาสนาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งจะจัดให้มีทุกสัปดาห์และบางโอกาสที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดค่ายแก่เด็กและเยาวชนบ้านโสร่งโดยพี่ๆ จากมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามความพยายามที่จะทำให้ชุมชนโสร่งเป็น “ชุมชนโสร่งนานาชาติ” ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายมากพอสมควร เนื่องจากการเข้ามาสิ่งใหม่ๆ ที่แปลกๆ ไปจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้ามาของสิ่งใหม่ๆ นั้นเชื่อว่าจะมีสิ่งดีๆ เสมอ ย่อมจะประกอบด้วยสิ่งที่ไม่ได้มาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาของนักศึกษาจากต่างถิ่นที่เป็นวัยเดียวกันกับเยาวชนในพื้นที่บ้านโสร่งก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงในหลายๆ เรื่องที่ไม่ใช่เรื่องการพนันอย่างเดียว

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโสร่งที่เคยเล่นการพนัน พบว่า ลักษณะครอบครัวจะมีลักษณะทั่วไป อาจจะมีเหมือนครอบครัวของเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่ปัญหาของครอบครัวมีไม่มากนักและยังสามารถประคับประคองกันได้ ในขณะที่การเลือกคบเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนจะมีเพื่อนที่ดีและไม่ดี ในช่วงตอนที่ยังเล่นการพนันส่วนใหญ่จะคบหรือสนิทกับเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเยาวชนจะไม่คบกับเพื่อนลักษณะอื่นๆ ด้วย เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนัน ทำให้ระดับการเลือกคบเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกันลดน้อยลง และเปลี่ยนมาสนิทกับเพื่อนที่ไม่เล่นการพนันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำตอบที่ของเหตุผลของการที่เยาวชนอยากเลิกนั้นเป็นเพราะเพื่อนที่คบด้วย ที่เป็นแบบอย่างที่ดีและคอยชักเตือนอย่างบ้าง แต่ที่สำคัญเกิดจากการที่เยาวชนเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วย

3) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนบ้านบาโงยซิแน

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านบาโงยซิแนที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า บทบาทของครอบครัวต่อการให้ความสำคัญกับเยาวชนมีค่อนข้างสูง เนื่องจากสภาพของชุมชนบ้านบาโงยซิแนมีเยาวชนที่ติดยาเสพติดอยู่รอบล้อมของหมู่บ้าน พ่อแม่ของเยาวชนเหล่านี้กังวลว่าลูกของตนเองจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเยาวชนเหล่านั้นด้วยจึงทำให้การดำเนินชีวิตของเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของครอบครัวตลอด และจะให้ความสำคัญการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนด้วยการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิดร่วมกับคนในชุมชน โดยที่มีพ่อแบบอย่างในการนำลูกๆ ไปละหมาดที่มีสยิดทุกเวลา จุดประสงค์ของการเน้นในเยาวชนไปละหมาดที่มีสยิดก็เพื่อเป็นปลูกฝังให้เยาวชนมีนิสัยชอบที่จะทำความดี และซึมซับความรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีสยิดจัดขึ้น ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้เล่าว่า ไม่เพียงแต่การละหมาดเท่านั้นที่พ่อแม่พวกเขาให้ความสำคัญ แต่การเอาใจใส่ในเรื่องอื่นๆ พ่อกับแม่ยังทำได้ดี เช่น การให้คำปรึกษากับปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนประสบอยู่ การดักเตือน และการทำกิจกรรมด้วยกัน เป็นต้น และยังสะท้อนว่าการที่พวกเขาได้ทำการละหมาดที่มีสยิดร่วมกับชุมชนทุกวันสามารถทำให้เกิดความรู้ผูกพันกับคนในชุมชน เขาได้เจอแต่สภาพแวดล้อมที่ดีแม้ว่าเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันบางส่วนกลายเป็นเยาวชนที่ติดยาเสพติดแล้ว ทำให้การเลือกเพื่อนในชุมชนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นเพื่อนที่มาละหมาดมีสยิดด้วยกัน โดยความสัมพันธ์เกิดจากการที่พวกเขาได้ทำกิจกรรมร่วมกันที่มีสยิด โดยเฉพาะในช่วง 10 สุดท้ายของเดือนรอมฎอน (เดือนแห่งการถือศีลอดของมุสลิม) มีสยิดได้จัดกิจกรรมเชิญชวนให้คนในชุมชนรวมถึงเยาวชนมานอนที่มีสยิดเพื่อตื่นมาปฏิบัติศาสนกิจในช่วงเวลากลางคืน และด้วยกิจกรรมนี้ทำให้เยาวชนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนจนความสัมพันธ์และเป็นเพื่อนร่วมชุมชนในในสุดท้าย ซึ่งสังเกตได้จากการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การเล่นบอล ไปกินข้าว ไปเที่ยว เป็นต้น เยาวชนเหล่านี้มักจะไปในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเลือกคบเพื่อนของกลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านบาโงยซิแนที่ไม่เล่นการพนันจะเลือกคบเฉพาะกลุ่มที่ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งของที่เป็นอบายมุขอย่างยาเสพติดและการพนัน เช่นเดียวกันกับการเลือกคบเพื่อนที่โรงเรียนเยาวชนส่วนใหญ่จะเรียนที่เดียวกันเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และเพื่อนที่คบส่วนใหญ่จะเป็นแก๊งเดียวกัน ซึ่งเยาวชนเหล่านี้มองว่า เพื่อนที่โรงเรียนอาจจะไม่จำเป็นต้องเรียนเก่งแต่ให้เป็นคนดีไม่ดื่มเราไปในทางที่ไม่ดีก็พอ ขณะที่ทางโรงเรียนจะมีมาตรการทางวินัยสำหรับนักเรียนที่กระทำความผิดต่างๆ รวมทั้งความผิดจากการเล่นการพนันด้วย โดยขั้นตอนแรกจะเป็นการตักเตือนก่อน หากกระทำอีกจะเป็นการตีเพื่อสั่งสอน ละอาจจะเรียกผู้ปกครอง ถึงขั้นเชิญออกจากโรงเรียน แต่ส่วนมากจะไม่ต้องขั้นต้องออกจากโรงเรียน เพราะเมื่อนักเรียนถูกจับแล้วครั้งต่อไปบางคนจะไม่ทำอีก แต่บางคนพยายามหลีกเลี่ยงจากการโดนจับของฝ่ายผู้ปกครองของโรงเรียน และเมื่อถามถึงสาเหตุใดที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้ไม่เล่นการพนัน เยาวชนมองว่าการพนันเป็นสิ่งที่อิสลามห้าม สำหรับคนที่ใช้เงินจากการพนัน

การดำเนินชีวิตของเขาจะไม่มี “ความบารากัด” (ความจำเริญ) ทศนคติต่อการพนันดังกล่าวของเยาวชนเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวที่ปลูกฝังโดยสถาบันครอบครัวและชุมชนคือสถาบันศาสนาผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านโงยซิแนที่เล่นการพนัน พบว่า ลักษณะสถานภาพทางครอบครัวของเยาวชนที่ติดการพนันชุมชนบ้านบาโงยซิแนจะมีลักษณะเดียวกันกับเยาวชนที่เล่นการพนันบ้านโสร่ง กล่าวคือ ลักษณะสถานภาพทางครอบครัวจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของการเงิน บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก และให้ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง และโดยพฤติกรรมทั่วไปของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อปฏิบัติตามศาสนกิจสำคัญอย่างการละหมาด 5 เวลา เรียนอัลกุรอานหรือศึกษาหลักศาสนาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่นๆ เช่น นอนดึก ตื่นสาย เป็นต้น ส่วนบทบาทของชุมชนยังคงทำหน้าที่ได้ดี เพียงแต่ว่าในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยาเสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนัน ด้วยสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นเช่นนี้ เมื่อพิจารณาถึงการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มักจะคบหาสมาคมเฉพาะกลุ่มที่เล่นการพนันด้วยกันเท่านั้น การรวมตัวจะเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีโปรแกรมการแข่งขันฟุตบอล เยาวชนกลุ่มนี้จะนัดหมายกันไปที่บ้านเปิดแทงบอล และมีการนั่งวางแผนวิเคราะห์ว่าให้ใครเลือกพนันคู่ไหน บางครั้งจะพนันกันแบบรวมหุ้นกัน เมื่อชนะก็จะแบ่งให้เพื่อนรวมหุ้นเท่าๆ กัน บางครั้งก็มีพนันแบบเดี่ยวซึ่งมักจะเป็นการพนันบอลที่ใช้ต้นทุนไม่มากนัก เช่นเดียวกันเมื่อถามถึงสาเหตุหรือเหตุผลที่ทำให้เล่นการพนันก็พบว่าเกิดจากความรู้สึกของเยาวชนเองที่อยากจะจะมีเงินเป็นของตัวเองกับการที่อยากจะสนุกสนานและบันเทิงไปวันๆ ด้วยสภาพความเจริญก้าวหน้าของสังคมปัจจุบันทำให้การทำทนายกับสิ่งใหม่ๆ จึงเป็นสิ่งที่เยาวชนอยากรู้อยากลอง ความอยากได้ของเยาวชนทำให้พวกเขาหลงลืมความลำบากของพ่อแม่ กอปรกับสภาพแวดล้อมของคำว่าเพื่อนส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการพนัน สำหรับเพื่อนบางคนที่เล่นการพนันแล้วเห็นผลของความสำเร็จก็จะกลายเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนๆ คนอื่นๆ ให้หันมาเล่นการด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่เยาวชนสะท้อนออกมาว่าสาเหตุที่เล่นการพนันเพราะเห็นเพื่อนๆ ที่เป็นรุ่นและรุ่นน้องเล่นแล้วได้เงินเยอะ เลยมีความรู้สึกสนใจ และก็ลองเล่นในที่สุด

กลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านบาโงยซิแนที่เคยเล่นการพนัน พบว่า สภาพแวดล้อมครอบครัวของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันจะมีลักษณะคล้ายกับเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน พ่อกับแม่ต้องจากลูกๆ แต่เข้าเพื่อไปทำงาน วิถีชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตที่โรงเรียนกับเพื่อนๆ หลังจากเลิกเรียนแล้วก็กลับบ้าน เจอพ่อกับแม่และรับประทานอาหารเช้าด้วยกัน แต่สิ่งที่เยาวชนกลุ่มนี้มีความแตกต่างไปจากกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันก็คือ หลังจากที่ได้ทานข้าวมื้อเย็นกับครอบครัวแล้ว ในช่วงเวลากลางคืนก็จะออกไปหาเพื่อน

ที่อาศัยอยู่ในชุมชนด้วยกัน และจะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวในการเล่นการพนัน คือจะไปเขียน “บิลบอล” มีการแลกเปลี่ยนกับเพื่อนด้วยว่า คู่ไหนบ้างที่คิดว่าน่าสนใจ หลังจากที่ได้แทงบอลไปแล้วน่าจะได้เงิน ซึ่งทุกครั้งที่จะออกจากบ้านในช่วงเวลากลางคือ จะใช้วิธีการโกหกที่บ้านว่าจะออกไปเติมเงินในโทรศัพท์บ้าง ออกไปทำการบ้านกับเพื่อนบ้าง เพื่อไม่ให้พ่อแม่โกรธ และตลอดระยะเวลาที่เล่นการพนันพ่อแม่ก็ไม่เคยรู้มาเลย สำหรับเงินที่ใช้ในการพนันบอลนั้น ก็จะเอาเงินจากที่พ่อแม่ให้มาเพื่อไปโรงเรียน ส่วนสภาพแวดล้อมของชุมชนที่อาศัยอยู่จะมีลักษณะคล้ายกัน คือ บทบาทของชุมชนยังคงทำหน้าที่ได้ดี เพียงแต่ในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้น จะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยาเสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันก็คือ เยาวชนกลุ่มนี้จะเลือกคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนทุกกลุ่มในชุมชน รวมทั้งบางครั้งเมื่อมีการจัดกิจกรรมของชุมชนเยาวชนกลุ่มนี้ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยเช่นเดียวกับการเลือกเพื่อนที่โรงเรียนจะมีทั้งกลุ่มที่รักเรียนชอบทำกิจกรรม แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ชอบดูฟุตบอลและเล่นฟุตบอลเพราะถือว่ากลุ่มนี้ค่อนข้างเป็นกลุ่มที่ตัวเองชอบและเข้ากันได้ดี

สำหรับสาเหตุที่ทำให้อยากเลิกพนันเกิดจากหลายปัจจัยด้วยกันทั้งปัจจัยที่มาจากส่วนตัวของเยาวชนเองและสภาพแวดล้อมด้วย ดังนี้

1) “คิดเองได้” เกิดการพฤติกรรมการเล่นพนันที่ไม่ได้ผลอย่างที่ตั้งใจ เยาวชนพนันแล้วแพ้จึงต้องเสียเงินตลอดมีเสียมากกว่าได้ เพราะในช่วงแรกที่เล่นการพนันจะได้ตังค์ แต่พอหลังๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เท่าไร “รู้ตัวว่าการเล่นการพนันในช่วงหลังจะเสียเงินมากกว่าได้เงิน” ครั้งหนึ่งที่เคยได้เงินจากการพนัน เยาวชนเล่าว่า “ลงทุนเงินเพื่อเล่นการพนัน 50 บาท แต่ได้กลับมาเป็น 3,000 บาท” แต่พอหลังๆ ไม่ค่อยได้ แถมยังต้องเสียเงินตลอดอีกด้วย และอีกหนึ่งปัจจัยคือ ช่วงแรกๆที่เล่นการพนัน “เมื่อแทงพนันแล้วได้ได้เงิน มันทำให้อยากแทงพนันในจำนวนเงินที่มากกว่า จนทำให้การแทงพนันในช่วงหลังๆ เสียมากกว่าได้” จนมีความรู้สึกเบื่อเซ็งต่อพฤติกรรมของตนเอง แล้วลองมาคิดทบทวนกับสิ่งที่ตนเองกำลังทำว่า “ระหว่างการเก็บเงิน กับการลงทุนเล่นการพนัน เมื่อเทียบกันแล้วอะไรสามารถทำให้เงินมีมากกว่ากัน” จากนั้นจึงได้ลอง ปรากฏว่า การออกสามารถมีเงินมากกว่า

2) เข้าค่ายจริยธรรมในช่วงฤดูร้อน ภายในค่ายจะมีกิจกรรมการพบปะ ตักเตือนตัวเราและเพื่อนอยู่เสมอ โดยมีรุ่นพี่ที่เรียนมหาวิทยาลัยต่างๆ ในพื้นที่มาให้ความรู้ ถ่ายทอดให้ความรู้แก่เด็กๆ ในโรงเรียนมัธยม และหลังจากจบการเข้าค่ายจริยธรรม วงจรชีวิตที่เราเคยอยู่เดิมที่ติดพนัน ก็เลยเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ เปลี่ยนวงจรใหม่ ไม่กลับวงจรเดิม และที่สำคัญหลังจากจบค่ายก็จะมีกิจกรรมของรุ่นพี่มาพบปะกับรุ่นน้องในค่ายทุกๆ เดือน มีการจัดทำฮาลาเกาเซอร์รวมกัน และการจัดการฮาลาเกาเซอร์นี้เองที่เราต้อง “ตรวจเช็ค” “ฮิสบะฮฺ” ความดี ความชั่วในร่างกายเราอยู่ตลอดเวลา เลยไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีกเลย

3) เปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เคยอยู่ เดิมจะใช้ชีวิตอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ กลุ่มที่เล่นการพนัน กลุ่มที่สูบบุหรี่ ทำให้ชีวิตเราก็ค่อยตามกับกลุ่มนั้นไปด้วย แต่หลังจากที่ได้เปลี่ยนการคบเพื่อน เพื่อนเดิมที่เคยคบก็เริ่มจางหายไป มุ่งแต่การเรียนและคบกับเพื่อนที่เรียนหนังสือด้วยกัน และในระหว่างที่เรียนอุสตาซหรือครูก็เคยบอกตักเตือน เลิกกลับมาคิด ทบทวน และได้เปลี่ยนความคิดใหม่ ไม่ได้คบกับกลุ่มเพื่อนที่เล่นการพนันอีกเลย

ตารางที่ 4 แสดงสรุปความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนทั้ง 3 พื้นที่ (ชุมชนบ้านกำแพงbaru ชุมชนบ้านโสร่ง และชุมชนบ้านบาโงยซิแน)

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคม	ครอบครัว	เพื่อน	โรงเรียน	ชุมชน
เยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน	- ครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่ให้ความรัก ด้วยการให้เวลากับ ลูกๆ อย่างเต็มที่	- กลุ่มเพื่อนที่มี ลักษณะนิสัยดี การคบเพื่อน อย่างมีขอบเขต และข้อจำกัด	- อยู่ในระบบ โรงเรียน - เข้าถึงบทบาท สถาบันทาง ศาสนา โรงเรียน - โรงเรียนมี มาตรการลงโทษ	- ชุมชนเข้ม แข็งด้วยบทบาท ของผู้นำศาสนา - มีสถาบันทาง การศึกษาคอย ขับเคลื่อนงานของ ชุมชนร่วมกับผู้นำ ชุมชน
เยาวชนที่ติดการพนัน	- พ่อแม่ส่วนใหญ่จะ ไม่ค่อยให้ ความสำคัญในเรื่อง ของศีลธรรม - ขาดการเอาใจใส่ และอบรมสั่งสอน ลูกๆ - ไม่มีเวลาแก่ลูก และให้ความรักต่อ ลูกด้วยการตามใจ ลูกทุกอย่าง - พ่อแม่หย่าร้างกัน	- เจาะจงเฉพาะ กลุ่มที่มีลักษณะ เดียวกัน - เพื่อนเป็นปัจจัยสู่ การเล่นพนัน	- เยาวชนไม่ค่อย ไปโรงเรียน - โรงเรียนมี มาตรการ ป้องกันและ ลงโทษ	- ชุมชนเข้มแข็ง ด้วยบทบาทของ ผู้นำศาสนา แต่ไม่ สามารถเข้าถึงกลุ่ม เยาวชนนี้ได้

เยาวชนที่เคยเล่นการพนัน	- ครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่ให้ความรัก ด้วยการให้เวลากับลูกๆ อย่างเต็มที่ แต่มีวิถีชีวิตที่ติดเพื่อน - พ่อแม่ให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้เป็นคนดี ค่อยๆ ดักเตือนเน้นของการปฏิบัติศาสนกิจ ละหมาดและอื่นๆ - ขาดการรับรู้และติดตามพฤติกรรมของเยาวชน	- เพื่อนมีหลายกลุ่ม -คบเพื่อนจะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม -เพื่อนเป็นปัจจัยสู่การเล่นพนัน/เลิกเล่นพนัน - เพื่อนที่โรงเรียนจัดกิจกรรมค่ายด้วยกันมีส่วนร่วมทำให้เยาวชนคิดอยากเลิกและสามารถเลิกได้ในที่สุด	- อยู่ในระบบโรงเรียน - เข้าถึงบทบาทสถาบันทางศาสนา โรงเรียน - บรรยายให้ความรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน - โรงเรียนกิจกรรมค่ายเยาวชน ซึ่งมีส่วนทำให้เยาวชนเลิกเล่นการพนัน	- ชุมชนเข้มแข็ง ด้วยบทบาทของผู้นำศาสนา -มีสถาบันทางการศึกษาคอยขับเคลื่อนงานของชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน - การดูแลเยาวชนอาจจะไม่ทั่วถึง
--------------------------------	---	---	---	---

1.4 ค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน

แหล่งสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 กลุ่ม จะมีความแตกต่างกัน บางคนได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว บางคนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียน รวมทั้งเพื่อนๆ ที่คบหาสมาคม เป็นต้น

กลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน พบว่า ส่วนใหญ่แรงสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนกลุ่มไม่เล่นการพนันจะมาจากสถาบันครอบครัว โดยคุณพ่อคุณแม่ค่อนข้างจะมีบทบาทสูงต่อเยาวชนกลุ่มนี้ และสิ่งที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นที่สำคัญ คือ การให้ความรักและความอบอุ่น ด้วยการให้เวลาแก่ลูกๆ จัดกิจกรรมตามวิถีของหลังศาสนา ดักเตือน ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และพูดคุยกับลูกเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวผ่านกิจกรรมที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ การรับประทานอาหารร่วมกันที่ และกิจกรรมฮาลาเกาะห์หลังจากละหมาดเสร็จ และยังมีกิจกรรมพาไปเที่ยวนอกบ้านหรือต่างจังหวัด อันเป็นกิจกรรมเสริมที่พ่อแม่จัดให้มีนัยยะ ครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้กับโลกภายนอก และเป็นการพักผ่อนของครอบครัวภายในตัวด้วย

แรงสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันไม่เพียงแต่มาจากครอบครัวเท่านั้น ชุมชน และโรงเรียนก็มีส่วนต่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนนี้ไม่น้อย เพราะบาท ของชุมชนเองและ ที่โรงเรียนรวมทั้งคุณครู อาจารย์ และอุสตาซ (ครูสอนศาสนา) ก็มีการให้คำตักเตือนอยู่ ตลอดเวลา แม้จะเป็นในลักษณะภาพรวมของการคำตักเตือนเกี่ยวกับการพนัน แต่ทางโรงเรียนก็มีมาตรการ ลงโทษสำหรับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพนันด้วย นอกจากนี้แล้วสำหรับบางคนของกลุ่มเยาวชนนี้มองว่าแรง สนับสนุนทางสังคมส่วนหนึ่งก็มาจากเพื่อนๆ ที่เลือกคบทั้งในชุมชนและโรงเรียนด้วย เพราะเวลามีปัญหา อะไรแล้วหากปรึกษาครอบครัวไม่ได้ก็จะมีเพื่อนที่พอจะเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของพวกเขา อย่างไรก็ตาม หากถามว่าระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสำหรับบางคนในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันก็ได้รับการสนับสนุน จากเพื่อน เพราะจะเลือกคบเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ดีไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือการพนัน

จะเห็นได้ว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่ไม่ เล่นการพนัน สถาบันครอบครัวจะมีบทบาทค่อนข้างสูงโดยการสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนทางสภาพ จิตมากกว่าทางวัตถุ ในขณะที่แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนที่มาจากชุมชนและโรงเรียนก็มีส่วนต่อการป้องกัน ปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนนี้ไม่น้อยเช่นกัน จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ ไม่เล่นการพนันเลย

กลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนัน พบว่า แม้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากสถาบันครอบครัว ชุมชน เพื่อน จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเยาวชนเชิงลบมากกว่าเชิงบวก เพราะแรงสนับสนุนดังกล่าวเป็นที่มาส่วน หนึ่งของสาเหตุทำให้เยาวชนเหล่านี้ไปเกี่ยวข้องกับกับการพนัน ขณะที่กลุ่มเยาวชนนี้เองก็มีพฤติกรรมออก นอกศีลธรรมพอสมควร เช่น ขาดละหมาด 5 เวลา นอนดึก ตื่นสาย และมีปัญหาผัวพันกับยาเสพติด ซึ่งมีส่วน ต่อแรงเสริมจากการที่เขาได้รับแรงสนับสนุนแหล่งอื่นๆ ในเชิงลบ อย่างไรก็ตามเมื่อถามว่าเมื่อประสบกับ ปัญหาต่างๆ ใครที่คิดว่าสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้เป็นอันดับแรก ซึ่งเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนัน มองว่าแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากเพื่อน เพราะว่าโดยทั่วไปแล้วเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนันจะ เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่ติดการพนันด้วยกัน และไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชน จึงทำให้พวกเขารู้สึก ว่าเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าแหล่งแรงสนับสนุนที่มาจากที่อื่น ซึ่งลักษณะแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจาก เพื่อน จะมีส่วนช่วยเมื่อยามที่พวกเขาเดือนร้อนและประสบกับปัญหาต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพนันหรือ ปัญหาอื่นๆ เพื่อนในกลุ่มเดียวกันก็จะคอยให้กำลังใจแก่กัน ให้คำแนะนำ และเตือนสติไม่ให้ทำอะไรเกิน ขอบเขตที่เป็นอยู่ จะเห็นได้ว่าแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากครอบครัวชุมชน เพื่อน ค่อนข้างที่จะไม่มีส่วน เกี่ยวข้องต่อการป้องกันปัญหาการพนันในกลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนัน แต่ในขณะเดียวกันเมื่อ เยาวชนกลุ่มนี้ประสบกับปัญหาต่างๆ กลับกลายเป็นว่าคนที่จะสามารถปลอบใจและกำลังใจพวกเขาได้มาก ที่สุดคือ กลุ่มเพื่อนเดียวกันที่เขาไว้วางใจและคิดว่าน่าจะเข้าใจความรู้สึกของพวกเขาได้ดีที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็น ว่าในสภาพสังคมที่โหดร้ายของพวกเขาก็มีสิ่งที่พึ่งพานั่นก็คือ “เพื่อน”

กลุ่มเยาวชนเคยเล่นการพนันแล้วเลิก พบว่า แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันหรือเล่นแล้วเลิกจะมาจากสถาบันครอบครัว เพื่อน ชุมชน และโรงเรียน แม้ว่าสถาบันครอบครัวจะเป็นแรงสนับสนุนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในเชิงลบอยู่บ้าง เนื่องจากว่าสถาบันครอบครัวไม่มีการสนับสนุนด้านการเงินในขณะที่ไม่มีการติดตามพฤติกรรมของลูกเลย จึงทำให้เยาวชนนำปัจจัยด้านการเงินที่ได้รับไปเล่นการพนันโดยที่ไม่มีใครรู้ เช่นเดียวกับกลุ่มเพื่อนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนกลุ่มนี้ให้อยากหวนกลับมาเป็นคนดีไม่ติดการพนันอย่างที่เคยเป็น ส่วนโรงเรียนกับชุมชนก็มีมาตรการต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น การเชิญชวนให้เยาวชนมาฟังบรรยายศาสนา จัดกิจกรรมค่ายภาคฤดูร้อนที่เน้นการอบรมเรื่องศาสนาพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เป็นต้น หากถามว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมอันไหนที่มีส่วนสำคัญต่อการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันแล้วเลิกนั้น เยาวชนกลุ่มนี้มองว่า แรงสนับสนุนที่มาจากกลุ่มเพื่อน เพราะโดยปกติการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มเท่านั้นทั้งในชุมชนและโรงเรียน และที่สำคัญคือพวกเขาเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตในรูปแบบที่หลากหลายจากเพื่อนๆ ที่เขาคบมาปรับใช้การดำเนินชีวิต

2. อภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 สถานการณ์ความไม่สงบกับพฤติกรรมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้เยาวชนในพื้นที่ที่มีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ กล่าวคือเยาวชนต้องมี การปรับตัววิธีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง การปรับอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมการเลือกคบเพื่อน โดยสามารถสรุปข้อสังเกตดังรายละเอียดต่อไปนี้

การปรับตัววิธีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

ด้วยความเป็นเยาวชนในพื้นที่ที่ถูกจับมองจากฝ่ายความมั่นคง (ทหารพราน) ที่มองว่า เยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเสี่ยงที่จะเข้าร่วมกับกลุ่มกระบวนกรความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งทำให้เยาวชนมีการวางตัวในการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างลำบากเหมือนเยาวชนอื่นทั่วไปของประเทศไทย ดังกรณีของการขับรถออกไปเที่ยวนอกพื้นที่โดยมีกลุ่มเพื่อนเยาวชนด้วย ก็จะมีตั้งด่านตรวจเพื่อสอบถาม ซึ่งจากการสะท้อนของเยาวชนเมื่อมีการตรวจตั้งด่านจากฝ่ายความมั่นคงว่า “จะไปไหน? มาจากไหน? มีอาวุธไหม?” สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนมีมุมมองด้านลบต่อฝ่ายความมั่นคงที่ดูแลรักษาความสงบในพื้นที่ และยังเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อเข้าใกล้กับกลุ่มทหารพราน ที่มีการลานตระเวน และตั้งด่านตรวจในพื้นที่ ทั้งนี้การดำเนินชีวิตของเยาวชนในช่วงกลางคืนก็มีการปรับตัว คือ โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ออกไปเที่ยวในช่วงกลางคืนด้วยการบังคับของครอบครัวที่ห่วงลูก ถึงแม้จะเป็นเรื่องของการเรียนที่ต้องไปติวกับกลุ่มเพื่อนๆ ในช่วงกลางคืนก็ไม่อนุญาตเพราะห่วงกังวลเรื่องปลอดภัย เนื่องจากการเกิดเหตุการณ์เราไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร เวลาใด สิ่งหนึ่งที่

เยาวชนต้องระวังคือ การหลีกเลี่ยง พื้นที่เสี่ยงที่อาจจะเกิดเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่าเยาวชนในพื้นที่จำเป็นต้องดำเนินชีวิตที่มีความหวาดระแวงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย การวางระเบิด การวางเพลิง การโจมตี และการก่อวินด้วยวิธีการต่างๆที่ไม่อาจรับรู้ก่อนเลยล่วงหน้าว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น จนในบางใครอาจทำให้เยาวชนเริ่มมีความเครียดในการออกจากบ้าน ซึ่งไม่เพียงแค่วัยรุ่นแต่ยังรวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองอีกด้วยที่ต้องเฝ้าระวังแทนลูกหลานของตนเอง ซึ่งเป็นความท้าทายของเยาวชนในพื้นที่ที่มีการปรับตัวภายใต้บริบทเฉพาะในพื้นที่ วสันต์ ปัญญาแก้ว และคณะ (2559) ได้มองวิถีชีวิตและการปรับตัวของเยาวชนไว้ว่า การทำความเข้าใจ วิถีทางอื่นๆ ที่จะช่วยประคับประคองพวกเขาให้ก้าวผ่านช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ ที่ต้องผ่านช่วงวัยของการเปลี่ยนผ่านประสบการณ์เพื่อแสวงหาตัวตนรวมถึงปฏิบัติการทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่พวกเขาแสดงออกจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายที่สุดของการเป็นเยาวชน

การปรับอารมณ์ ความคิด

เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมี “การปรับอารมณ์ ความคิด” ของตนเองอีกด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม กล่าวคือ ด้วยความเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวในทุกมิติ จนบางครั้งทำให้เยาวชนที่ได้รับผลกระทบอาจจะไม่ใช่กระทบโดยตรงต่อตนเอง แต่ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีความรู้สึก ความนึกคิดในพฤติกรรมทางด้านลบต่อฝ่ายต่างๆ ที่ทำให้ครอบครัวของเขาได้รับผลกระทบ ทั้งนี้อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้มันไม่สามารถแสดงออกโดยตรงต่อกลุ่มคนอื่นๆ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการปรับอารมณ์ ความคิดให้เขาสู่สภาวะปกติอย่างรวดเร็ว มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เข้ามาช่วยเหลือเยียวยาความรู้สึกเหล่านี้มาโดยตลอด สอดคล้องกับ มุสลิมห์ โต๊ะกานี (2554) ที่ชี้ว่าปัจจุบันประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความเดือดร้อนทั้งทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ การศึกษา ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ลดต่ำลงกว่าคนในภูมิภาคอื่น จึงมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระ ให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยสนับสนุนให้คนในพื้นที่สามารถแก้ปัญหาได้เองในระยะยาว และเกิดความยั่งยืน ฉะนั้น เชิดศักดิ์ โกวาลิห์ (2520) มองว่า การแสดงออกในรูปแบบแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้ของความรู้สึกที่มีต่อวัตถุหรือปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นสำคัญ

พฤติกรรมเลือกคบ

ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จนทำให้เยาวชนไม่รู้ว่าใครเป็นใคร การเลือกคบเพื่อนจึงมีความระมัดระวังเพราะการเลือกคบเพื่อนในช่วงวัยรุ่นถือเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทิศทางของการดำเนินชีวิตของเยาวชน โดยส่วนใหญ่เยาวชนจะเป็นกลุ่มที่ติดเพื่อน เพื่อนมีความสำคัญต่อชีวิตตนเองอย่างมาก หากคบเพื่อนที่มีแนวคิดด้านลบต่อพื้นที่ก็อาจจะถูกจับตาจากฝ่ายความมั่นคง ฉะนั้นการคบเพื่อนที่ดีนั้นจะนำไปในทางที่ดีด้วย โดยเฉพาะเพื่อนที่มีศาสนาในจิตใจ มีการปฏิบัติตัวอยู่ในหลักการ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่มั่วสุมไม่ติดยาเสพติด และสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ทั้งโลกนี้และโลกหน้า และต้องมีการเลือกคบเพื่อนที่ไม่หวังผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงฐานะความร่ำรวยหรือยากจนหรือคบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว มีการรักเพื่อน

ในทางที่ถูกที่ควรตามหลักศาสนาอิสลาม ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็น ที่พึ่งพาอาศัยได้ ในขณะที่เยาวชนที่ติดการพนันก็จะมีการคบเพื่อนที่มีแนวคิด และวิธีการดำเนินชีวิตในแบบที่ เหมือนตนเอง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้อาจจะมีความเสี่ยง ในการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขที่กระจัดกระจายทั่วชุมชน ซึ่งถ้า เยาวชนจิตใจไม่หนักแน่นก็จะทำให้เสียคนได้ง่าย ฉะนั้นบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ ประชาชนในสังคมทราบว่าจะมีปัญหอะไร เมื่อประชาชนรับทราบข่าวสารนั้นๆ ย่อมก่อให้เกิด ทัศนคติและพฤติกรรมต่อไปซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นลูกโซ่ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2553) จากผลการศึกษา พบว่า เพื่อนมักชักชวนกันทำในสิ่งที่ไม่ดีหากมีแหล่งอบายมุขก็จะนำพากันไปยุ่งเกี่ยว มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน มีการทะเลาะเบาะแว้ง ตบตี แตะต่อยกัน จนทำให้บางครั้งถึงขั้น ต้องฆ่ากันตาย และที่สำคัญเยาวชนมักให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่า มีการใช้เวลากับเพื่อนมากกว่า ครอบครัว และเชื่อเพื่อนมากกว่า สอดคล้องกับเบญจา รักพงษ์ (2542) ศึกษาพบว่า ครอบครัวมีบทบาทใน การขัดเกลากิจกรรมทางสังคมให้แก่วัยรุ่นในทุกเรื่อง แต่ปัจจุบันมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นน้อย เนื่องจากผู้ถ่ายทอด คือ พ่อแม่ไม่มีเวลาใกล้ชิดเด็กมากพอและกลุ่มเพื่อนเป็นตัวแทนการขัดเกล่าที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก ทั้งนี้ เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเพื่อน ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกันช่วยให้เข้าใจ ความรู้สึกจึงสามารถชักชวนให้คล้ายตามและมีพฤติกรรมที่คล้ายกัน ส่วนเยาวชนที่เคยติดการพนันพบว่า ช่วง ต้นของการเป็นเยาวชนจะใช้ชีวิตเหมือนกับกลุ่มเยาวชนที่ติดการพนัน แต่เมื่อคบหากับเพื่อนได้พักใหญ่ก็มี ความรู้สึกชีวิตตนเองเริ่มไม่ค่อยมีคุณค่าในสังคม เลยพยายามหาคุณค่าของตนเองมาใหม่ สิ่งหนึ่งที่คิดว่าน่าจะมีคุณค่าต่อสังคมคือ การศึกษา เลยหันมาเรียนหนังสืออย่างจริงจัง เปลี่ยนมาคบเพื่อนที่สนใจการเรียน ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เยาวชนทั้งสามกลุ่มดังกล่าวจะมีวิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งมีความเหมือนคือ แต่ละกลุ่มเยาวชนจะมีแนวคิดในการดำเนินชีวิตดังกรณีการคบเพื่อนจะมีการคบเพื่อนที่มีแนวคิดและวิธีการ ดำเนินที่เหมือนกับตนเอง สอดคล้องกับ มุสลิมห์ โต๊ะกานี (2554) ที่ศึกษา ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สัมพันธภาพทางสังคมของวัยรุ่นที่ประสบกับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ชี้ให้เห็นว่าเหตุการณ์ความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและภาวะสุขภาพจิตของกลุ่มวัยรุ่น และ อาจเนื่องจากวัยรุ่นส่วนใหญ่ ชอบอยู่ กับตัวเอง ชอบเล่นคนเดียวหรืออยู่ตามลำพัง และกิจกรรมในเวลาว่าง คือ ดูทีวี ฟังเพลง อ่านหนังสือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้วัยรุ่นรับรู้ จากการนำเสนอของสื่อเกี่ยวกับความรุนแรง ของสถานการณ์ความไม่สงบในระยะเวลาอันยาวนานกว่า 5 ปี ว่ากลุ่มเด็กและวัยรุ่นตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ ความรุนแรง ทั้งได้ บาดเจ็บและเสียชีวิต ต้องสูญเสียบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ทำให้อัตราของเด็กกำพร้าเพิ่ม สูงขึ้น ตลอดจนได้ รับรู้ เหตุการณ์ ปะทะกันระหว่างทหารและกลุ่มผู้ก่อความไม่ สงบ หรือเหตุระเบิด หรือการ เผาโรงเรียน ทำให้ เกิดความรู้ สึกหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ความไม่ สงบ จึงส่งผลกระทบต่อภาวะทางอารมณ์ ของวัยรุ่น

ประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพนันของเยาวชน พบว่า

กลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการพนันของเยาวชน ซึ่งเห็นได้ว่าสภาพทั่วไปของครอบครัวของเยาวชนกลุ่มจะมีลักษณะครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ให้ความรักด้วยการให้เวลากับลูกๆ ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมทานข้าวมื้อเย็นพร้อมกันของครอบครัวเพื่อให้ลูกๆ เห็นว่าพ่อกับแม่คือบุคคลสำคัญของพวกเขา และกิจกรรมที่ถอดแบบจากหลักหลักศาสนา เช่น การปฏิบัติศาสนกิจ ละหมาด 5 เวลา อ่านอัลกุรอาน กิจกรรม “ฮาลาเกาะห์” ที่ใช้เป็นกระบวนการตักเตือน สอนสมาชิกให้อยู่ในแนวทางที่ศาสนาได้สอนไว้ และสามารถใช้เป็นทักษะในดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ เดชา ศิริเจริญ (2554) ที่นำเสนอการสนับสนุนจากครอบครัวนั้นมีอิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กที่จะตามมาในอนาคต เป็นสังคมที่ประกอบไปด้วย บิดามารดาอันถือว่าเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด สภาพของครอบครัวและบิดามารดาจึงถือว่าเป็นสังคมแห่งแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด การเรียนรู้และปรับตัวทางสังคมของเด็กก็ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแห่งแรก que เด็กมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดในเบื้องต้นของชีวิตอิทธิพลของครอบครัว จึงมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกของเด็กทั้งกายและใจ ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่สร้างนิสัย ความคิด ความเชื่อถือค่านิยมและทัศนคติ หากครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็งไปด้วยเช่นเดียวกับสภาพทางสังคมของชุมชนที่กลุ่มเยาวชนนี้อาศัยอยู่ส่วนใหญ่ชุมชนจะค่อนข้างเข้มแข็งและมีบทบาทสูง โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนา มัสยิดและโรงเรียนตาดีกา จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเยาวชนตลอด เช่น กิจกรรมเชิญชวนเด็กและเยาวชนมาละหมาดที่มัสยิด กิจกรรมนาซีฮัต (ตักเตือน) ละหมาดเสร็จ กิจกรรม “มาแกแด” ที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มารวมตัวกันรับประทานอาหารด้วยกันสร้างความสนิทสนมระหว่างผู้ใหญ่ กิจกรรมบรรยายธรรม กิจกรรมเนื่องในวันตรุษของอิสลาม เป็นต้น สอดคล้องกับมุลนิฮิสด ศรี-สุษะดีวงศ์ (2556) ที่ชี้ว่า เด็กและเยาวชนต้องได้รับความรู้เรื่องการเท่าทันการพนันการป้องกันตนเองจากพิษของการพนันอย่างต่อเนื่องการเฝ้าระวังและการแจ้งปัญหาและการได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ให้สามารถมีภูมิคุ้มกันได้อย่างสอดคล้องกับวัยและบริบททางสังคม ขณะที่การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเลือกคบเฉพาะเพื่อนที่เป็นคนดี อาจจะคบกับกลุ่มเพื่อนอื่นๆ อยู่บ้างในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาก หรือกล่าวได้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะคบกับเพื่อนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างมีขอบเขต โดยปกติการคบเพื่อนในชุมชนเดียวกันจะเป็นเฉพาะช่วงเวลากลางวันเท่านั้น ส่วนกลางคืนเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ออกไปไหนและจะอยู่กับครอบครัวเป็นหลัก หากเป็นเพื่อนที่โรงเรียนแล้วก็จะมีหลายกลุ่ม แต่พวกเขาเลือกกลุ่มเพื่อนที่รักการเรียน ชอบทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ บางครั้งก็มีบ้างที่ไปสมาคมกับเพื่อนๆ

ที่เล่นการพนัน เนื่องจากเป็นคนที่ชอบดูฟุตบอลเหมือนกัน แต่กลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ก็ได้มีการพนันฟุตบอลตามเพื่อนๆ คนอื่นแต่อย่างใด แม้การเลือกเพื่อนที่ดีนั้นจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อพฤติกรรมของเยาวชน แต่ไม่อาจจะจำกัดได้ว่าพวกเขาจะต้องเลือกคบเพื่อนเฉพาะที่เป็นคนที่เท่านั้น เพราะบางครั้งเพื่อนที่ไม่ดีก็สามารถช่วยเหลือกันได้ ในยามที่ต้องการความช่วยเหลือ ในทางกลับกันเยาวชนกลุ่มนี้ก็มองว่าในสภาพที่เพื่อนต้องตกเป็นเหยื่อของการพนันหรือยาเสพติด ถ้าไม่เป็นเพื่อนกันแล้วจะมีใครบ้างที่จะสามารถคอยตักเตือนเพื่อน แม้จะเป็นการล้อเล่น หยอกกล้อ ก็ตาม ในฐานะที่เป็นเพื่อนกันก็ต้องแนะนำให้คำตักเตือนกันบ้าง เผื่อว่าเพื่อนที่ยังเล่นการพนันจะคิดได้และกลับเนื้อกลับตัวมาเป็นคนดี ส่วนเหตุผลที่ทำให้กลุ่มเยาวชนนี้ไม่เล่นการพนันน่าจะเป็นเพราะว่าเยาวชนได้รับการสั่งสอน อบรม ตักเตือน ให้คำแนะนำ และปลูกฝังเรื่องพิษภัยของการพนันมาโดยตลอด การให้ความรักและความอบอุ่นของครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนเหล่านี้ เช่น เกี่ยวกับการเลือกเพื่อนที่ดี สอดคล้องกับ Danielsan. (2009) ที่ได้เสนอว่าเพื่อนมีลักษณะเป็นแหล่งที่ให้สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับนักเรียน นักศึกษา ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และใช้ชีวิตความเป็นนักเรียน นักศึกษาอย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นหนึ่งในตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมของนักเรียน นักศึกษา จึงควรเกิดขึ้นจาก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาจารย์ ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้ทำหน้าที่สอน ผู้ดูแลในศูนย์เยาวชน 2) ครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือญาติพี่น้อง และ 3) เพื่อน ได้แก่ เพื่อนร่วมชั้น เพื่อร่วมวิชาชีพ เพื่อร่วมกิจกรรม และบทบาทของโรงเรียน ชุมชน น่าจะมีส่วนทำให้เยาวชนไม่อยากเล่นการพนันด้วย แต่อาจจะเป็นปัจจัยเสริมรองมาจากสถาบันครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้ค่อนข้างสูง เนื่องจากความเป็นชุมชนเป็นแหล่งที่มากการสนับสนุนทางสังคม ในฐานะเป็นหน่วยใหญ่ของหน่วยย่อยๆ ที่อยู่ในชุมชน เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด มัสยิด เป็นต้น มีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ศาสนา และผู้นำธรรมชาติ ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิของวัยรุ่น ฉะนั้นชุมชนต้องมีส่วนในการจัดบริการที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสม ร่วมแก้ไขและช่วยหาทางออกให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า

กลุ่มเยาวชนที่เล่นหรือติดการพนันทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะสถานภาพทางครอบครัวของเยาวชนที่ติดการพนันส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีฐานะที่ดี มีเฉพาะบางครอบครัวเท่านั้นที่มีปัญหาเรื่องฐานะของครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรมหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนลูกๆ ไม่มีเวลาแก่ลูก แต่กลับให้ความรักต่อลูกด้วยการตามใจลูกทุกอย่าง พ่อแม่มักจะสนับสนุนเรื่องวัตถุมากกว่าการสนับสนุนเรื่องเกี่ยวกับสภาพจิตใจของ

ลูกๆ ความรักและความอบอุ่นถูกแปรให้เป็นไปตามความต้องการตามอำเภอใจของลูกๆ จนทำให้ลูกมีความรู้สึกว่าจะทำอะไรก็ตามเพราะครอบครัวไม่เตือนร้อน ขณะที่งานของสุพร อภินันทเวช (2555) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เยาวชนติดการพนันอันเนื่องมาจากอิทธิพลจากครอบครัว ตัวแบบที่เล่นพนันการมีสมาชิกในครอบครัว มีพี่น้องเล่นการพนัน มีผลต่อการเล่นพนันและติดการพนันในที่สุด ซึ่งงานวิจัยหลายเล่มได้ผลตรงกันว่า เยาวชนที่เล่นการพนันมักมีคนในครอบครัวเล่นการพนันด้วย และคนที่มีอิทธิพลต่อการติดการพนันมากที่สุด เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้ที่เล่นหรือติดการพนัน เพราะพวกเขาคิดว่าสิ่งที่เขานั้นไม่ได้ไปทำให้ใครเตือนร้อน ครอบครัวก็ไม่เตือนร้อนแถมยังกลับมองว่าการที่เยาวชนเหล่านี้มันก็ไม่ใช่อะไรใหญ่โต ขณะที่บางครอบครัวก็มีการห้ามปรามอยู่บ้างแต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนอย่างใดสอดคล้องกับ อบุญหิม ชะสุ อันนัตวีย (ม.ป.ป.) ที่ชี้ให้เห็นว่า ด้วยสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน อันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวไทย มุสลิมทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิเช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลานอย่างใกล้ชิดเหมือนแต่ก่อน เพราะสภาพทางเศรษฐกิจที่บีบรัด เยาวชนไม่สนใจกิจกรรมทางศาสนา เพราะหันไปสนใจกิจกรรมที่ถูกนำเสนอ ผ่านทางสื่อต่าง ๆ ที่มีรูปแบบเนื้อหาตื่นเต้น สนุกสนานกว่า เริ่มมีการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุข มากขึ้น ผู้นำชุมชนก็ปล่อยปละละเลยจนเป็นเรื่องปกติ และอื่น ๆ อีกมากมาย เป็นเหตุให้เยาวชนไทยมุสลิมใน ยุคปัจจุบันเริ่มหันเหออกจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องไม่สามารถแยกแยะผิดถูกชั่วดีได้ ระวังไปกับสีสัน แห่งความเจริญ ส่วนสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เยาวชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ บทบาทของชุมชนยังคงทำหน้าที่ได้ดี เพียงแต่ว่าในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยาเสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนันด้วยสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นเช่นนี้ ทำให้การเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มักจะคบหาสมาคมเฉพาะกลุ่มที่เล่นการพนันด้วยกันเท่านั้น การรวมตัวจะเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีโปรแกรมการแข่งขันฟุตบอล แม้ว่าชุมชนจะพยายามจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมก็ตาม แต่บางครั้งมันก็เกินความสามารถที่ชุมชนจะทำได้ เพราะเยาวชนที่เล่นการพนันไม่เพียงแต่ติดพนันอย่างเดียวยังมีปัญหาอื่นๆ ผัวพันด้วย จนเป็นเหตุทำให้ไม่กล้าที่แสดงตัวตนและเข้ามามีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมของชุมชน จึงมักจะเลือกอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะปัญหาเดียวกัน ไม่ได้สร้างปัญหาให้ใครในมุมมองของพวกเขา บางครั้งก็มีทะเลาะวิวาทบ้างแต่เฉพาะในกลุ่มของพวกเขาเท่านั้น เช่นเดียวกับสาเหตุหรือเหตุผลที่ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้เล่นหรือติดการพนันก็พบว่าส่วนหนึ่งเกิดจากความรู้สึกอยากจะมีเงินเป็นของตัวเองและสนุกสนานและบันเทิงไปวันๆ กอปรกับเยาวชนเหล่านี้ขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีจากครอบครัว เพราะโดยพฤติกรรมทั่วไปของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อปฏิบัติศาสนกิจสำคัญอย่างการละหมาด 5 เวลา เรียนอัลกุรอานหรือศึกษาหลักศาสนาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่นๆ เช่น นอนดึก ตื่นสาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของดล มนรรจน์ บากา และเกษตรชัย และหิม (2551) ที่ศึกษาพบว่า เยาวชน มุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้อง

กับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับหลักการศาสนาอิสลามกล่าวคือ เยาวชนมีพฤติกรรมที่ไร้สาระมากขึ้น มั่วสุม เล่นการพนัน สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ไม่รู้จักใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุตต์เพื่อให้ทันสมัย และเลียนแบบตะวันตกดาราและนักร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและชุมชนอย่าง ห่างเหินและขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน สอดรับกับอิสมาแอล ลุตฟี จะปะกียา (ม.ป.ป.) ได้ชี้ว่า ปัจจุบัน สังคมเกิด “ภาวะพร่องทางจิตวิญญาณ” ขึ้นรุนแรง ลัทธิบูชาวัตถุกำลัง ซึมซับเข้าไปในวิถีคิดของผู้คนอย่างน่าสะพรึงกลัว ถึงขั้นที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และมองสิ่ง อบายมุขว่า “ เป็นความชั่วร้ายที่จำเป็น”

กลุ่มเยาวชนที่เลิกเล่นการพนันทั้ง 3 ชุมชน พบว่า ลักษณะครอบครัวจะมีลักษณะทั่วไปอาจจะมี ความเหมือนครอบครัวของเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่ปัญหาของครอบครัวมีไม่มากนักและยังสามารถ ประคับประคองกันได้ ทั้งนี้สถาบันครอบครัวยังทำหน้าที่ได้ดี พ่อแม่ให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้เป็นคนดี ค่อยๆ ตัดถอนเน้นของการปฏิบัติศาสนกิจจะหมดและอื่นๆ สอดคล้องกับงานของอดิศร อุตรทักษ์ (2547) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งผู้ปกครอง พ่อแม่ ครูควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่วัยรุ่น กล่าวคือ ความรัก ความเข้าใจ ให้กำลังใจ และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนทางด้านวัตถุ สิ่งของ ด้านการเงิน แรงงานให้มีความพอดี เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม แต่ทั้งนี้ความสัมพันธ์ของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นจะมีจากปัจจัยส่วนตัวของเยาวชนและปัจจัยแวดล้อมจากกลุ่มเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนที่ชักจูงให้เยาวชน วิถีชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตที่โรงเรียนกับเพื่อนๆ หลังจากเลิกเรียนแล้วก็จะกลับบ้าน ส่วนการเลือกคบเพื่อนเยาวชนกลุ่มนี้จะมีการคบเพื่อนทั้งในชุมชนและโรงเรียนโดยไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม คือ จะคบเพื่อนที่ดีและเพื่อนที่เล่นการพนัน โดยในช่วงที่เล่นการพนันส่วนใหญ่จะคบหรือสนิทกับเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเยาวชนจะไม่คบกับเพื่อนลักษณะอื่นๆ ด้วย เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนัน ทำให้ระดับการเลือกคบเพื่อนที่เล่นการพนันด้วยกันลดน้อยลง และเปลี่ยนมาสนิทกับเพื่อนที่ไม่เล่นการพนันมากขึ้น สอดคล้องกับสุรพงษ์ โสณะเสถียร (2553) ที่ชี้ว่า ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) การยอมรับปฏิบัติ (Practice) หรือเรียกสั้นๆ ว่า “KAP” เป็นจวแปรที่มีบทบาทสำคัญที่จะนำการพัฒนาเข้าสู่ชุมชนได้ เพราะการสื่อสารที่ทกให้เกิด KAP เป็นตัวแปรตามในการวัดความสำเร็จของการพัฒนา ด้วยเหตุนี้การเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในสังคมทราบวขณะนี้สังคมมีปัญหาอะไร เมื่อประชาชนรับทราบข่าวสารนั้นๆ ย่อมก่อให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมต่อไปซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นลูกโซ่ได้เป็นอย่างดี สำหรับสภาพแวดล้อมในชุมชนพบว่า ชุมชนยังคงทำหน้าที่ได้ดี

เพียงแต่ว่าในชุมชนที่เยาวชนอยู่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มทั้งกลุ่มเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ติดยาเสพติด และเยาวชนที่เล่นการพนัน แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันก็คือ เยาวชนกลุ่มนี้จะเลือกคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนทุกกลุ่มในชุมชน

สำหรับเหตุผลที่ทำให้เยาวชนอยากเลิกเล่นการพนัน เนื่องจากเป็นเพราะสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญ แม้พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่เปิดเผยให้ใครรู้ ทำให้พ่อแม่และสมาชิกของครอบครัวไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหแก่เยาวชนได้ แต่เมื่อพ่อแม่ของเยาวชนทราบถึงข้อเท็จจริงต่อการกระทำของเยาวชนแล้ว กลไกของแรงสนับสนุนทางสังคมของสถาบันครอบครัวก็เริ่มทำงานทันที เริ่มด้วยบทบาทของพ่อแม่เรียกเยาวชนมาพูดคุยและกล่าวตักเตือน หลังจากนั้นได้สร้างมาตรการลงโทษโดยการไม่ให้เงินเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มาตรการดังกล่าวพ่อแม่ได้ประสานกับสมาชิกในครอบครัวให้ร่วมมือกันจนสุดท้ายด้วยทุนทางสังคมของเยาวชนกลุ่มนี้พ่อแม่อยู่ห่างจากการที่ครอบครัวเคยให้ความรักและคอยอบรมสั่งสอนและปลูกฝังสิ่งดีๆ เสมอมา มาตรการที่สถาบันครอบครัวได้ทำก็ส่งผลทำให้เยาวชนสำนึกผิดและอยากกลับเนื้อกลับตัวจนนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเยาวชนไม่เคยหวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันอีกเลย ขณะที่งานวิจัยของอดิศร อุตรทักกซ์ (2547) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งผู้ปกครอง พ่อแม่ ครูควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่วัยรุ่น กล่าวคือ ความรัก ความเข้าใจ ให้กำลังใจ และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนทางด้านวัตถุ สิ่งของ ด้านการเงิน แรงงานให้มีความพอดี เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามมาตรการมาตรการลงโทษโดยการไม่ให้เงินเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ถือว่าเป็นมาตรการที่สามารถใช้เฉพาะบางครอบครัวเท่านั้นและเยาวชนเท่านั้น เพราะวิธีการนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงทุนทางสังคมของเยาวชนด้วย หากเยาวชนมีทุนทางสังคมในเชิงลบแล้ว การใช้มาตรการดังกล่าวอาจจะยิ่งเพิ่มปัญหาแก่เยาวชนได้ ฉะนั้นมาตรการที่ทำให้เยาวชนกลุ่มสามารถเลิกเล่นการพนันได้สถาบันครอบครัวจะต้องพิจารณาพฤติกรรมของเยาวชนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้วิธีการเป็นแนวทางการแก้ไขที่ไม่ใช่การเพิ่มปัญหาให้ครอบครัวสอดคล้องกับ ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์ (2545) ที่ได้เสนอแนวทางควบคุมการเล่นการพนันคือ พยายามลดหรือขจัดไปเพียงเท่าที่จะมีช่องทาง ปลูกฝังให้เลือกสนทนากับเพื่อนที่ดี จึงส่งผลต่อการเปลี่ยนชีวิตของเยาวชนสอดคล้องกับ Zimbardo (1977) ที่กล่าวว่า

นอกจากนี้ยังเกิดจากเยาวชนมีการทบทวนตนเองจนสามารถคิดได้ว่าการพนันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี การโดนกดดันจากครอบครัว จนเป็นจุดที่เยาวชนยอมรับผิดและจะไม่หวนกลับไปเล่นการพนันอีกเลย การเข้าค่ายจริยธรรมในช่วงฤดูร้อน และเกิดจากการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เคยอยู่ จากการเคยคบเพื่อนที่ไม่ได้ หวนกลับมาลองคบกับเพื่อนที่ดี จึงส่งผลต่อการเปลี่ยนชีวิตของเยาวชนสอดคล้องกับ Zimbardo (1977) ที่กล่าวว่า

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้ามีความรู้ และความเข้าใจทัศนคติก็จะมีการเปลี่ยนแปลง และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงย่อมทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงตามมา

ประเด็นที่ 3 การค้นหาแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนพบว่า

กลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน ส่วนใหญ่แรงสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนกลุ่มไม่เล่นการพนันจะมาจากสถาบันครอบครัว โดยคุณพ่อคุณแม่ค่อนข้างจะมีบทบาทสูงต่อเยาวชนกลุ่มนี้ และสิ่งที่เยาวชนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นที่สำคัญ คือ การให้ความรักและความอบอุ่น ด้วยการใช้เวลาแกล้วๆ จัดกิจกรรมตามวิถีของหลังศาสนา ตักเตือน ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และพูดคุยกับลูกเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวผ่านกิจกรรมที่เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ การรับประทานอาหารพร้อมกัน และกิจกรรมฮาเลาะหลังจากละครหมาดเสร็จ และยังมีกิจกรรมพาไปเที่ยวนอกบ้านหรือต่างจังหวัด อันเป็นกิจกรรมเสริมที่พ่อแม่จัดให้มีนานๆ ครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้กับโลกภายนอกและเป็นการพักผ่อนของครอบครัวภายในตัว สอดคล้องกับฉัตรการณ ชยุติสาธ (2557) ที่มองว่าการที่สมาชิกในครอบครัวคอยช่วยเหลือกันทั้งในด้านของการเงินและจิตใจ คอยให้ทุนสนับสนุนจนเจือกันมีความผูกพันกัน คอยดูแลเอาใจใส่ เกื้อกูลซึ่งกันและกันให้คำปรึกษาให้กำลังใจกันและให้การยอมรับกันโดยปราศจากเงื่อนไข เพราะแรงสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันไม่เพียงแต่มาจากครอบครัวเท่านั้น ชุมชนและโรงเรียนก็มีส่วนต่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนนี้ไม่น้อย เพราะบาทของชุมชนเองและ ที่โรงเรียนรวมทั้งคุณครู อาจารย์ และอุสตาซ (ครูสอนศาสนา) ก็มีการให้คำตักเตือนอยู่ตลอดเวลา แม้จะเป็นในลักษณะภาพรวมของการคำตักเตือนเกี่ยวกับการพนัน แต่ทางโรงเรียนก็มีมาตรการลงโทษสำหรับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพนันด้วย นอกจากนี้แล้วสำหรับบางคนของกลุ่มเยาวชนนี้มองว่าแรงสนับสนุนทางสังคมส่วนหนึ่งก็มาจากเพื่อนๆ ที่เลือกคบทั้งในชุมชนและโรงเรียนด้วย เพราะเวลามีปัญหาอะไรแล้วหากปรึกษาครอบครัวไม่ได้ก็จะมีเพื่อนที่พอจะเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของพวกเขา อย่างไรก็ตามหากถามว่าระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสำหรับบางคนในกลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนันก็ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน เพราะจะเลือกคบเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ดีไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือการพนัน สอดคล้องกับ (Danielsan. 2009) ได้เสนอว่า ครูหรืออาจารย์ ครอบครัว และเพื่อนมีลักษณะเป็นแหล่งที่ให้สิ่งเอื้ออำนวยทางสังคมกับนักเรียน นักศึกษา ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และใช้ชีวิตความเป็นนักเรียน นักศึกษาอย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นหนึ่งในตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมของนักเรียน นักศึกษา จึงควรเกิดขึ้นจาก 3 กลุ่ม คือ ครู ครอบครัว และเพื่อนไปพร้อมๆ กัน จะเห็นได้ว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทาง

สังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน สถาบันครอบครัวจะมีบทบาทค่อนข้างสูง โดยการสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนทางสภาพจิตมากกว่าทางวัตถุ ในขณะที่แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนที่มาจากชุมชนและโรงเรียนก็มีส่วนต่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของกลุ่มเยาวชนนี้ไม่น้อยเช่นกัน จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ไม่เล่นการพนันเลย สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร อุตรทักกะ (2547) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นครูควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่วัยรุ่น กล่าวคือ ความรัก ความเข้าใจ ให้กำลังใจ และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนทางด้านวัตถุ สิ่งของ เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับงานDunn; et al. (1987) โดยทำการศึกษาบทบาทของการสนับสนุนทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเข้าโรงเรียนใหม่ ผลการศึกษาชี้ว่า การสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในโรงเรียนที่ดีและการสนับสนุนจากเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางด้านจิตใจที่ดี และการสนับสนุนจากครูเป็นมิติหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนหมายถึงการที่นักเรียนมีความเชื่อถือในตัวครูและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อการที่นักเรียนรับรู้ถึงการสนับสนุนจากครู ช่วยให้มีแรงจูงใจในการเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนลดความเครียดในการเรียนมีศักยภาพทางสังคมที่ดีและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในห้องเรียน

กลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนัน พบว่า แม้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากสถาบันครอบครัว ชุมชน เพื่อน จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเยาวชนเชิงลบมากกว่าเชิงบวก เพราะแรงสนับสนุนดังกล่าวเป็นที่มาส่วนหนึ่งของสาเหตุทำให้เยาวชนเหล่านี้ไปเกี่ยวข้องกับกับการพนัน ขณะที่กลุ่มเยาวชนนี้เองก็มีพฤติกรรมออกนอกศีลธรรมพอสมควร เช่น ขาดละหมาด 5 เวลา นอนดึก ดื่นสาย และมีปัญหาผัวพันกับยาเสพติด ซึ่งมีส่วนต่อแรงเสริมจากการที่เขาได้รับแรงสนับสนุนแหล่งอื่นๆ ในเชิงลบ อย่างไรก็ตามเมื่อถามว่าเมื่อประสบกับปัญหาต่างๆ ใครที่คิดว่าสามารถแก้ไขปัญหาให้ได้เป็นอันดับแรก ซึ่งเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนันมองว่าแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากเพื่อน เพราะว่าโดยทั่วไปแล้วเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนันจะเลือกคบเฉพาะกลุ่มที่ติดการพนันด้วยกัน และไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชน จึงทำให้พวกเขาารู้สึกว่าเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าแหล่งแรงสนับสนุนที่มาจากที่อื่น ซึ่งลักษณะแรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากเพื่อน จะมีส่วนช่วยเมื่อยามที่พวกเขาเดือนร้อนและประสบกับปัญหาต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพนันหรือปัญหาอื่นๆ เพื่อนในกลุ่มเดียวกันก็จะคอยให้กำลังใจแก่กัน ให้คำแนะนำ และเตือนสติไม่ให้ทำอะไรเกินขอบเขตที่เป็นอยู่ สอดคล้องกับสุวิทย์ นิมน้อย และคณะ (2529, อ้างถึงใน ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์, 2545) ได้อธิบายไว้ว่า การพนันเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมอื่นๆ อีกหลายชนิด เป็นต้น แบบแห่งความแตกแยก การทะเลาะวิวาท และการประทุษร้ายต่อร่างกาย เพราะต่างฝ่ายต่างก็ใช้เทคนิคและชั้นเชิงเพื่อเอาชนะซึ่งกันและ

กัน การพนันนำผลร้ายมาสู่ครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มาจากครอบครัวชุมชน เพื่อน ค่อนข้างที่จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการป้องกันปัญหาการพนันในกลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันหรือติดการพนัน แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเยาวชนกลุ่มนี้ประสบกับปัญหาต่างๆ กลับกลายเป็นว่าคนที่จะสามารถปลอบใจและกำลังใจพวกเขาได้มากที่สุดคือ กลุ่มเพื่อนเดียวกันที่เขาไว้วางใจและคิดว่าน่าจะเข้าใจความรู้สึกของพวกเขาได้ดีที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในสภาพสังคมที่โหดร้ายของพวกเขาก็มีสิ่งที่ดีงามอยู่นั่นก็คือ “เพื่อน” เช่นเดียวกัน สายสุรี จุติกุล (2531) ได้สรุปผลเสียของการพนันไว้ว่า ถ้าการเล่นการพนันได้ประพติ ติดจนเป็นนิสัยแล้ว จะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองต่อครอบครัวและสังคม ในที่สุดก็จะกลายเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขและเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ

กลุ่มเยาวชนเคยเล่นการพนันแล้วเลิก พบว่า แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันหรือเล่นแล้วเลิกจะมาจากสถาบันครอบครัว เพื่อน ชุมชน และโรงเรียน แม้ว่าสถาบันครอบครัวจะเป็นแรงสนับสนุนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในเชิงลบอยู่บ้างเนื่องจากว่าสถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนด้านการเงินในขณะที่ไม่มีการติดตามพฤติกรรมของลูกเลย จึงทำให้เยาวชนนำปัจจัยด้านการเงินที่ได้รับไปเล่นการพนันโดยที่ไม่มีใครรู้ เช่นเดียวกับกลุ่มเพื่อนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนกลุ่มนี้ให้อยากหวนกลับมาเป็นคนดีไม่ติดการพนันอย่างที่เคยเป็น แต่ด้วยกับปัจจัยที่ที่ สุพร อภินันทเวช (2555) ได้ชี้ว่า 1) เยาวชนที่อายุน้อยจะถูกชักจูงหรือล่อลวงให้ เข้าไปสู่วงจรพนันได้ง่ายกว่าด้วยความสามารถทางสติปัญญาหรือประสบการณ์ที่มีจำกัดตามวัย 2) เพศชายมีความเสี่ยงต่อการติดพนันมากกว่าเพศหญิงอย่างมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลิกลักษณะและความคิดของเพศชายมักชอบการแข่งขันท้าทายมีความเสี่ยง 3) อิทธิพลจากครอบครัว เพื่อน ซึ่งเป็นตัวแบบที่เล่นพนันการ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนพาไป ทั้งนี้โรงเรียน ชุมชนก็ควรมีมาตรการต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น การเชิญชวนให้เยาวชนมาฟังบรรยายศาสนา จัดกิจกรรมค่ายภาคฤดูร้อนที่เน้นการอบรมเรื่องศาสนาพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เป็นต้น หากถามว่าแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมอันไหนที่มีส่วนสำคัญต่อการป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนที่เคยเล่นการพนันแล้วเลิกนั้น เยาวชนกลุ่มนี้มองว่า แรงสนับสนุนที่มาจากกลุ่มเพื่อน เพราะโดยปกติการเลือกคบเพื่อนของเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่เจาะจงเฉพาะกลุ่มเท่านั้นทั้งในชุมชนและโรงเรียน และที่สำคัญคือพวกเขาเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตในรูปแบบที่หลากหลายจากเพื่อนๆ ที่เขาคบมาปรับใช้การดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ (2556) ระบุว่า หนึ่งในทางออกสำหรับการป้องกันปัญหาการพนันในเด็กและเยาวชนนั้น สังคมควรมีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกัน เด็กและเยาวชนต้องได้รับความรู้เรื่องการเท่าทันการพนันการป้องกันตนเองจากพิษของการพนันอย่างต่อเนื่องการเฝ้าระวังและการแจ้งปัญหาและการได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ให้สามารถมีภูมิคุ้มกันได้อย่างสอดคล้องกับวัยและบริบททางสังคม สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาครั้ง ที่เน้นการสร้างบทบาทและหน้าที่ของแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวที่ถือเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและอยู่กับเด็กตลอดเวลา ถัดจากนั้น

สถาบันโรงเรียนที่ถือเป็นบ้านหลังที่สองของเด็กและเยาวชนในการทำหน้าที่คอยให้ความรู้อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน สุดท้ายชุมชนที่เป็นเหมือนตัวบ้านของทั้งสองหลังที่คอยทำหน้าที่รับนโยบายจากภายนอกสู่ข้างใน

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในพื้นที่

1) ควรให้หน่วยงานสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในเข้าใจในกลุ่ม พ่อแม่ผู้ปกครองในการดูแลเด็ก ฉะนั้นควรให้หน่วยงานเหล่านี้เข้ามาให้ความรู้ ผ่านการอบรมพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจอันนำไปสู่ ความอบอุ่นด้วยการใช้เวลากับเยาวชน และสร้างบรรยากาศในบ้านให้มีชีวิตชีวาผ่านกิจกรรมต่างๆ

2) เนื่องด้วยบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ และมีความเชื่อทางศาสนาที่เหมือนกัน มีความไว้วางใจในสถาบันทางศาสนา ซึ่งเป็นเสมือนที่ปรึกษาของคนมุสลิมในพื้นที่ ฉะนั้นควรให้สถาบันศาสนา หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเสริมเสริมจัดกิจกรรมถอดแบบอย่างของท่านศาสดาในการจัดการบริหารครอบครัวที่ดี เพื่อเสริมความรู้ในการเลี้ยงดูลูกให้ห่างไกลสิ่งอบายมุขทั้งหลายในสังคม

3) โรงเรียนซึ่งเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชน ฉะนั้นโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่สามารถเข้าถึงระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยให้มีการจัดกิจกรรมที่เน้นเพื่อนสอนเพื่อน หรือพี่สอนน้อง เพราะความเป็นนักเรียนที่มีวัยใกล้เคียงกันจะมีพฤติกรรมที่เหมือนกันและเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังกรณีกิจกรรมพบปะโดยเอาแบบอย่างจากหลักคำสอนของศาสนา โดยเฉพาะการจัดฮาลาเกาะห์ร่วมกันทั้งกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน และรุ่นพี่รุ่นน้อง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันของเยาวชน จัดค่ายช่วงที่ปิดภาคเรียน เพื่อให้เยาวชนได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4) โรงเรียนควรมีมาตรการจัดการสำหรับนักเรียนที่เล่นหรือติดการพนันอย่างเข้มงวด พร้อมทั้งต้องมีการติดตามนักเรียนเหล่านี้ โดยให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา

5) ควรมีหน่วยงานการเยียวยาสำหรับกลุ่มเยาวชนที่ติดการพนัน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเยาวชนที่ติดการพนัน เมื่อชุมชน หรือสังคมลงโทษอาจจะด้วยวิธีการใดก็ตาม กลุ่มเยาวชนเหล่านี้จะยิ่งออกห่างกับสังคม เสมือนเป็นคนชายขอบที่สังคมให้ค้อยได้ให้ความสำคัญ ฉะนั้นควรมีหน่วยงานเยียวยาสำหรับกลุ่มเยาวชนเหล่านี้เพื่อให้เขาได้กลับมาใช้ชีวิตเข้าหาสังคม โดยในเบื้องต้นควรให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาดูแลและเยียวยากลุ่มคนเหล่านี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คงกริช เล็กศรีนาค และคณะ. (2555). พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา: เขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัย มข. (บศ.) 12 (4) : ต.ค. - ธ.ค. 2555.
- จิตรลดา ใหม่ศาสตร์. (2550). ลักษณะพฤติกรรมการพนันฟุตบอล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ.
- ชัยวุฒิ อินทะเดช. (2549). พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- ชูพงษ์ จารุดำรงศักดิ์. (2545). ผลกระทบที่มีต่อสังคมและครอบครัวจากการเล่นพนันฟุตบอล. ปัญหาพิเศษ (รป.ม.). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เชิดศักดิ์ โฉวาสีหิ. (2520). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐวัฒน์ กาญจนบชัย. (2547). การพนันฟุตบอลในพื้นที่เทศบาลนครยะลา. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.
- ณาตการณ์ ชยตสาหกิจ. (2557). การสนับสนุนจากครอบครัว ความหมายในชีวิต และสุขภาวะในเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ใช้สารเสพติด : การวิจัยแบบผสมวิธี. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย แหะหิม. (2550). การศึกษาวิถีชีวิตเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดามินทร์ กิจนิชี. (2540). การเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติ และการอนุรักษ์พลังงานในโครงการ รวมพลังหารสองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.(นิเทศศาสตร์พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชา ศิริเจริญ. (2555). เด็กกับอิทธิพลของครอบครัว. วารสารวิชาการนิติศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (ม.ค.-มิ.ย. 52) หน้า 51-54.
- ธนาคม พงนาพิทักษ์ และ วิโรจน์ ศรีหิรัญ. (2555) บทบาทและอิทธิพลของนักพากย์ ฟุตบอลและคอลัมน์นิสต์ฟุตบอลที่มีต่อการเล่นพนันฟุตบอลของเยาวชน .กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. 2540. อาชญากรรม (การป้องกัน : การควบคุม). พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : พรทิพย์การพิมพ์.
- นวนน้อย ตรีรัตน์. (2543). พนันบอลต้องแก้ที่ทัศนคติของคนไทย. Thailand Education. 1(5), 8-9.

- นวลตา อาภาคัพพะกุล (2545). อิทธิพลของการเลี้ยงดูเด็กและการสนับสนุนทางสังคมต่อการกระทำผิดของเด็กในภาคใต้ ตอนล่าง. บทความ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปี ที่ 21 ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย. 2546.
- บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับข่าวสารกับทัศนคติและพฤติกรรมการเล่น การพนันของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย .
- บุรียา แดงพันธ์. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2558.
- พรทิพย์ มาลาธรรม. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนจากครอบครัวและแรงสนับสนุนจากเพื่อนกับ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในชนบท. รามาธิบดีพยาบาลสาร, 15(3), 431-448.
- พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ. (2554). การศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย. ไทย.
- พิษณุ นิลกลัด. (2543). ขึ้นแท่นปักที่: วิถีปราบพนันฟุตบอลแบบนุ่มนวลและยั่งยืน. ประชาชาติธุรกิจ.
- ไพศาล ลิ้มสถิตย์. (2555). การศึกษาทบทวนการจัดการปัญหาการพนันและผลกระทบทางสังคม. โครงการ จัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมปลอดพนัน มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- มนัส สุทธิการ และคณะ. (2557). บทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการดูแลสับบุรุษตามวิถีแห่ง ศาสนาอิสลามเพื่อจัดปัญหาการพนันและอบายมุขในชุมชน: กรณีศึกษามัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน
- มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. (2556). การป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนัน. พิมพ์ครั้งที่ 1 ;โครงการขับเคลื่อน สังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนันมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. สนับสนุนโดย สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- มุฮัมมัด คอลิห์ อัล-มุญญิด. (2555). อยู่อย่างยืนหยัด : วิถียืนหยัดเพื่อการยืนที่มั่นคงในดินของอัลลอฮ์. แปล โดย แวมุฮัมมัดซับี แวเยโก๊ะ. กรุงเทพฯ : กลุ่มพิทยะตุลฮัก.
- วสันต์ ปัญญาแก้ว และคณะ. (2559). ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก: ความเป็นชาย วัยรุ่น และวัฒนธรรมบริโภค นิยม. รายงานวิจัย. สนับสนุนจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ประจำปี 2558.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545. จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สุริยสาส์น.
- ศุภศักดิ์ ตระการรัตนกุล. (2540). การเสนอเนื้อหาเรื่องฟุตบอลต่างประเทศในหนังสือพิมพ์กีฬาเกี่ยวกับปัญหาการ พนันฟุตบอล. สารนิพนธ์วารสารศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และ สิ่งพิมพ์, คณะวารสาร ศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมประวิณ มั่นประเสริฐ. (2554). การศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย: การศึกษาเชิงปริมาณด้วยแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์. รายงานวิจัย. สนับสนุนโดย สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปี 2554.

สมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล. (2543). พันันบอลต้องแก้ที่ทัศนคติคนไทย. Thailand Education, 5 (11), 9.

สายสุรี จุติกุล. (2531). การศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับพนันของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุดสงวน สุธีสร. (2547). อาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพร อภินันท์เวช. (2555). เยาวชนกับการพนันในมุมมองของจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: โครงการจัดการความรู้ เพื่อขับเคลื่อนสังคมปลอดภัย มุลินนิสิตศรี -สฤติวงศ์.

เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. (2550). หวยใต้ดิน-หวยบนดิน: พฤติกรรมการบริโภคของคนไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค. 2550) หน้า 99-120.

อู๋หมะชะฮ์ อันนัฎย. (ม.ป.ป). แต่ปัญญาชนมุสลิมที่รัก. กรุงเทพฯ: มปท.

อัครสรุ สถาพรจนา. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากรอบครัว บรรยากาศจริยธรรมในงาน กับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. (ปริญญา มหาบัณฑิต), สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อดิสร อุดรทักษ์ (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น. กศ.ม.สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เว็บไซต์

มธุรดา สุวรรณโพธิ์. (2557). โรคติดพนันในวัยรุ่น. เว็บไซต์ <http://www.thaifamilylink.net/web/node/49>. สืบค้นวันที่ 18 พฤศจิกายน 2559.

มัสลัน มาหะมะ. ปัญหาเยาวชน และแนวทางการแก้ไขตามทัศนะอิสลาม. ลงวันที่ 22 เมษายน 2554. จากเว็บไซต์ <http://www.e-daiyah.com/?q=node/310>. สืบค้นวันที่ 19 พฤศจิกายน 2559.

ศูนย์วิจัยปัญหาการพนัน. (2558). สถานการณ์การพนันในสังคมไทย ประจำปี 2558. เว็บไซต์ http://www.gamblingstudy-th.org/document_book.php. สืบค้นวันที่ 17 พฤศจิกายน 2559

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน. เกี่ยวกับกลุ่มจังหวัดยะลา ; ด้านสังคม. เว็บไซต์ <http://www.osmsouth-border.go.th/provinces/detail/15/> สืบค้นวันที่ 19 พฤศจิกายน 2559.

อิมามอล ลุตฟี จะปะกียา (ม.ป.ป.)_สังคมอุดมอบายมุข คือ ครอบครัวยึดความพ่ายแพ้ของพลังคุณธรรม_เว็บไซต์. <http://icgp.thaissf.org/autopagev4/files/HMbleefMon13444.pdf>

ภาษาอังกฤษ

Becker, G.S. and Murphy, K.M. (1988) "A Theory of Rational Addiction", Journal of Political Economy, 96(4): 675–700.

Caplan RD.et al. (1976). Adtering to Medical Regimens : Pilot Experimental in patient Education and Social Support. Ann arbour : University of Macihigan.

- Cobb, S. (1976). Social Support as a Moderator of Life Stress, *Psychosomatic Medicine*. 38(September-October).
- Crockett, L.J.; Brown, J.; Russell, S.T.; & Shen Y. (2007). The Meaning of Good Parent-Child Relationships for Mexican American Adolescents. *Journal of Research on Adolescence*. 17:639–668.
- Danielsan, Anne G. (2009). School-Related Social Support and Students' Perceived Life Satisfaction. *The Journal of Educational Research*. Res 102 no. 4: 303-308.
- DuBois, D.L.; Felner, D.R.; Brand, S.; Adan, A.M.; & Evans, E.G. (1992). A Prospective Study of Life Stress, Social Support, and Adaptation in Early Adolescence. *Child Development*. 63(3): 542-557.
- Dunn, S. E.; Putallaz, M.; Sheppard, B. H.; & Lindstrom, R. (1987). Social Support and Adjustment in Gifted Adolescents. *Journal of Educational Psychology*. 79: 467-473.
- Godin, Cox, and Shepard. 1983. A study of Physical education program in the secondary school of Florida. Florida: Clearing House.
- House, J.S. (1981). *Work Stress and Social Support*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Hubbard, P., Muhlenkamp, A. F., & Brown, N. (1984). The relationship between social support and self-care practices. *Nursing Research*, 33.
- Kahn, R.L. (1979). Aging and social support. In *aging from birth to death : Interdisciplinary perspective* Corio : Westview Press.
- Katz, D. & Stotland, E. (1959). A Preliminary Statement to a Theory of Attitude Structure and Change. In S. Koch (Ed.), *Psychology: A Study of a Science*, 3, 423-475.
- Kaplan, B.H., T.C. Cassel and S. Gore. (1977). Social Support and Health, *Medical Care*. 15(5).
- Norbeck, K. (1982). The use of social support in clinical practice. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Science*, 20 (December):.
- Pilisuk, M. (1982). Delivery of Social Support: The Social Innovation. *American Journal Orthopsychiatry*, 52(January, p. 20).
- Ryan, A.M. & Patrick, H. (2001). The Classroom Social Environment and Changes in Adolescents' Motivation and Engagement During Middle School. *American Educational Research Journal*. 38(2): 437–460.
- Schaefer, C., Coyne, J., C. and Lazarus, R. (1981). The Health-Related functions of social support *Journal of Behavioral Medicine*.
- Thoits, P.A. (1982). Conceptual, methodological, and theoretical problems in studying social support as a buffer against life stress. *Journal of Health and Social Behavior*, Vol. 23.

- Van Gennep, Arnold. (1960). *The Rite of Passage*. Chicago. The University of Chicago Press.
- West J. (1999). (Not) talking about sex: youth, identity and sexuality, *Sociological Reviews* Vol. 47, No.3: 525–47.
- Zimbardo, Philip G. (1977). *Influencing Attitudes and Changing Behavior: An Introduction to Method, Theory, and Applications of Social Control and Personal Power*. Reading, Mass.: Addison-Wesley.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง แรงสนับสนุนทางสังคม : กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นพนัน
ของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 สภาพสังคมทั่วไปของเยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับการพนัน

กลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน

- สภาพทั่วไปของครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

- เพื่อนที่เลือกคบหาสมาคมด้วยมีลักษณะและเป็นแบบไหน

.....
.....
.....

- สภาพทั่วไปของชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

- สาเหตุที่ไม่เล่นการพนัน

.....

.....

.....

กลุ่มเยาวชนที่เล่น/ติดการพนัน

- สภาพทั่วไปของครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

- เพื่อนที่เลือกคบหาสมาคมด้วยมีลักษณะและเป็นแบบไหน

.....

.....

.....

- สภาพทั่วไปของชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

- อะไรที่ทำให้ไม่อยากเล่นหรือติดการพนัน

.....

.....

.....

กลุ่มเยาวชนที่เคยเล่นพนัน

- สภาพทั่วไปของครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

- เพื่อนที่เลือกคบหาสมาคมด้วยมีลักษณะและเป็นแบบไหน

.....

.....

.....

- สภาพทั่วไปของชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

- เหตุผลที่ทำให้อยากเลิกเล่นพนัน

.....

.....

.....

1.2 แหล่งสนับสนุนทางสังคมของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มเยาวชนที่ไม่เล่นการพนัน

- เมื่อน้องมีปัญหาอะไร ใครบ้างที่เราคิดว่าสามารถแก้ไขปัญหามาของเราได้ (ครอบครัว เพื่อน (ที่บ้าน ที่โรงเรียน) โรงเรียน (ครู) ชุมชน)

.....

.....

.....

- การช่วยเหลือเป็นอย่างไร อธิบาย

.....

.....

.....

กลุ่มเยาวชนที่เล่น/ติดตามพนัน

- เมื่อน้องมีปัญหาอะไร (รวมถึงปัญหาการพนันด้วย) ใครบ้างที่เราคิดว่าสามารถแก้ไขปัญหของเราได้ (ครอบครัว เพื่อน (ที่บ้าน ที่โรงเรียน) โรงเรียน (ครู) ชุมชน)

.....

.....

.....

- การช่วยเหลือเป็นอย่างไร อธิบาย

.....

.....

.....

กลุ่มเยาวชนที่เคยเล่นพนัน

- เมื่อน้องมีปัญหาอะไร ใครบ้างที่เราคิดว่าสามารถแก้ไขปัญหของเราได้ (ครอบครัว เพื่อน (ที่บ้าน ที่โรงเรียน) โรงเรียน (ครู) ชุมชน)

.....

.....

.....

- ปัญหาที่น้องเคยติดการพนัน ใครมีส่วนสำคัญที่ทำให้เราอยากเลิกมัน

.....

.....

.....

- การช่วยเหลือเป็นอย่างไร อธิบาย

.....

.....

.....

3. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.1 การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวทำให้เยาวชนห่างไกล/เลิกเล่น/เล่น การพนันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ทำให้เยาวชนห่างไกล/เลิกเล่น/เล่น การพนันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.3 การสนับสนุนทางสังคมจากโรงเรียน ทำให้เยาวชนห่างไกล/เลิกเล่น/เล่น การพนันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.4 การสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน ทำให้เยาวชนห่างไกล/เลิกเล่น/เล่น การพนันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.5 ใครมีส่วนสำคัญที่สุดที่ทำให้เยาวชนห่างไกล/เลิกเล่น/เล่น การพนัน ได้ดีที่สุด ระหว่าง (ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน)

.....

.....

.....

4. ประเด็นข้อเสนอแนะต่อการสร้างมาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยใช้แรงสนับสนุนทางสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

ภาพผนวก ข
ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูล

